DE DELAVSKA ENOTNOST

2. XI. 1974 – ŠT. 43 – L. XXXI

V OKVIRU

Ogoljufana solidarnost

Mnogi delavci brez lastnega stanovanja so ali pa še danes plačujejo kot podnajemniki prav izkoriščevalske podnajemnine. Zaračunavajo jim jih neusmiljeno tisti, ki si zavoljo nizkih najemnin še lahko privoščijo večja stanovanja, kot jih dejansko potrebujejo njihove družine. Obsojamo tako izkoriščanje. A učinkoviti smo proti njemu le toliko, kolikor uspemo takim podnajemnikom zagotoviti lastna stanovanja iz solidarnostno zbranih sredstev.

Ali pa smo res učinkoviti proti temu pojavu, ki se, žal, širi v nekaterih primerih tudi med samimi delavci po načelu, danes on meni, jutri jaz nekomu drugemu. V zvezi z našo stanovanjsko solidarnostno akcijo tudi v sredstvih javnega obveščanja pišemo vse lepo. Popisujemo sončno plat te akcije, srečo delavskih družin, ki dobivajo ključe za solidarnostna stanovanja. Pa so tudi, žal in težko je to povedati, senčne plati te solidarnostne akcije. Sindikati iz kranjske občine ugotavljajo, da je solidarnost včasih tudi ogoljufana!

So primeri, čeprav ne pogosti, za to pa nič manj trpki, da dovčerajšnji podnajemniki – delavci v novem stanovanju iz solidarnostnega sklada počno prav to, kar so drugi počeli prej z njimi. Navajeni tesnega življenjskega prostora oddajajo stanovanje podnajemnikom, ki jim – tudi oni – zaračunavajo visoke najemnine in – rekla bi – pobirajo rento. Njihovo ravnanje je nemoralno. So tudi primeri, ko so dobili stanovanje kot delavci določene delovne organizacije, a ko so ga dobili, so kmalu tudi prebrali službo v taki delovni organizaciji, ki sicer daje manj sredstev za stanovanja, zato pa lahko ponuja višje osebne dohodke. V takih primerih pa je še bolj nesolidarno vedenje tistih delovnih organizacij, ki tako špekulirajo.

Ne dopustimo, da bi nam tako lepo solidarnostno akcijo degradirali posamezniki ali posamezne delovne organizacije. Pokličimo jih na moralno odgovornost. Pa tudi v pravilnike za stanovanja iz skupnih sredstev kaže zapisati kakšno bolj konkretno določilo, ki bo tako prakso onemogočalo.

SONJA GAŠPERŠIČ

Predlagana dopolnila

Samoupravne izobraževalne skupnosti naj ne bodo le izvajalec zakonov

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je minulo sredo obravnavalo tudi tri zakonske predloge: zakona o oblikovanju in volitvah delegacij ter delegiranju delegatov v skupščine samoupravnih interesnih skupnosti (samo tistih, ki se vključujejo v skupščinski sistem), zakona o izobraževalnih skupnostih in zakona o raziskovalni dejavnosti in raziskovalnih skupnostih. V zvezi z zakonom o oblikovanju in volitvah delegacij so ugotovili, da so v zakonskem predlogu upoštevane že poprej izoblikovane pripombe sindikatov. Tudi k predlogu zakona s področja raziskovanja niso imeli pomembnejših pripomb.

O predlogu zakona o samoupravnih interesnih skupnostih za vzgojo in izobraževanje pa je bila precej obsežna razprava. Pripombe na osnovi te razprave bodo posredovali predlagatelju zakona. Če predlagatelj teh pripomb ne bi sprejel, bodo delegati sindikata v skupščini predlagali ustrezne amandmaje.

Ugotavljali so, da se je predlog zakona o izobraževalnih skupnostih že večkrat preoblikoval. V najnovejši redakciji pa po mnenju razpravljavcev ne vsebuje nekaterih opredelitev, za katere se sindikati že ves čas zavzemajo.

Zakonsko določilo, ki opredeljuje pristojnosti in vsebino dela izobraževalnih skupnosti, so ugotavljali, je v predlogu zakona opredeljeno z ustavnimi in zakonskimi pravicami in dolžnostmi. Te samoupravne skupnosti pa vendarle ne bi smele postati le izvajalec zakonov. V samoupravnem sistemu se spreminja tudi vloga države. To, kar je do včeraj na področju vzgoje in izobraževanja urejala država, lahko postopoma in vsaj delno preide v pristojnost izobraževalnih skupnosti. Sicer pa je že doslej bilo le 40 % izobraževalnih dejavnosti verificiranih. Brez nevarnosti za celovitost izobraževalnega sistema lahko dobijo izobraževalne skupnosti več pristojnosti odločanja ne le o sredstvih in njihovi namembnosti, marveč tudi o programih strokovnega izobraževanja, o profilih, ki naj se izobražujejo, o mreži šol za usmerjeno izobraževanje in podobno.

Če naj bi take pristojnosti imele posebne izobraževalne

Nadaljevanje na 9. strani

Delovni dan v Industriji metalnih izdelkov Klemos v Slovenskih Goricah . . . (Foto: A. Ulaga)

PREDSEDNIK SVETA ZSJ MIKA ŠPILJAK NA TISKOVNI KONFERENCI O PRIPRAVAH SINDIKATOV NA BLIŽNJE KONGRESE

GLAVNA NALOGA: BESEDE ZAMENJATI Z DEJANJI

Sredi oktobra je bila v Svetu ZSJ tiskovna konferenca, posvečena neposrednim vsebinskim pripravam na kongrese zveze sindikatov v republikah, konferenci zveze sindikatov v obeh pokrajinah in na VII. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije. Že vse leto, še posebej pa jesensko obdobje poteka v znamenju izredno živahne dejavnosti sindikatov na vseh ravneh delovanja pa tudi na vseh področjih družbenega življenja. O tem, kaj sindikati trenutno delajo, za kaj se zavzemajo in kako bodo akcijo sindikatov prihodnjem obdobju opredelili kongresi, je zbranim novinarjem jugoslovanskih časnikov in RTV spregovoril Mika Špiljak, predsednik Sveta ZSJ. Njegovo razpravo povzemamo v zgoščeni obliki.

„Naši kongresi zasedajo neposredno po spretju nove ustave in po X. kongresu ZKJ," je zbranim novinarjem dejal Mika Špiljak. „Tako ustava kot X. kongres ZKJ sta odpravila omahovanja in odpore samoupravljanju, jasno opredelila pot in smer našega nadaljnjega razvoja. Imamo torej jasna stališča in usmeritev zveze komunistov, kar nam je olajšalo tudi naša prizadevanja. Po drugi strani pa prav ta dejstva nalagajo celotni sindikalni organizaciji nalogo, da to usmeritev uveljavimo in uresničimo v praksi. Zato morajo naši kongresi pomeniti praktično opredelitev nalog, ki jih ustava in kongres zveze komunistov nalagata sindikatom. To pa je tudi tisto najtežje in najbolj zahtevno, kar moramo v sindikatih opraviti."

Po mnenju predsednika Sveta ZSJ je dokaj lahko načelno pojasnjevati določila nove ustave in stališča ter sklepe kongresa ZKJ, zato pa toliko teže in odgovorneje praktično opredeliti politiko sindikatov, dosledno upoštevanje pri tem naloge, ki izhajajo iz teh dokumentov. Slabost je še vedno v tem, da preveč govorimo o pomenu ustave in kongresnih sklepov, veliko manj pa o tistem, kaj moramo konkretnega storiti. S tem se ubadamo tudi zdaj, v pripravah na kongrese, to nas spremlja v vseh naših prizadevanjih.

V nadaljevanju je Mika Špiljak spregovoril o nekaterih vprašanjih oziroma področjih delovanja, kjer sindikati prav zdaj opredeljujejo svoja konkretna stališča in naloge.

Najprej: usposobiti sami sebe

„Vsekakor gre najprej za politično-organizacijsko graditev sindikatov in njihovo usposobitev za te naloge. V ta namen smo že zasnovali politično platformo delovanja in pripravili osnutek novega statuta. Vendar mislim, da smo s tem opravili šele začetno fazo. Mnogo našega kadra namreč lahko veliko pove o pomenu slehernega področja, na katerem deluje sindikat, toda ko je treba izoblikovati kriterije in stališča, kako ta pomen dejansko uveljaviti v življenju, moramo priznati da nas je v sindikatu le malo, ki bi to tudi znati storiti. Zato je v tem trenutku eno najpomembnejših vprašanj, kako usposobiti sindikate za akcijo ne samo v organizacijskem smislu, s statutarnimi določili, temveč v praktičnem usposabljanju sindikalnih kadrov, da načelna stališča pretvarjajo v kriterije, v merila, v sporazume, dokumente, s katerimi bodo to politiko uresničevali. Prav v tem smo po mojem mnenju šele na začetku. Ne bi sicer mogel reči, da v svojih dosedanjih prizadevanjih nismo dosegli tudi dobrih rezultatov, vendar pa je bilo za dosedanje razmere značilno to, da pozitivnih izkušenj nismo dovolj posploševali ter na tej osnovi gradili politiko nadaljnjega delovanja sindikatov. Snovali smo splošna stališča, splošne deklaracije, splošne sklepe, tako da imamo že gore sklepov, resolucij in stališč. Osnovne sindikalne organizacije se dušijo pod težo vseh teh dokumentov,

Nadaljevanje na 2. strani

GLAVNA NALOGA: BESEDE ZAMENJATI Z DEJANJI

Naša slabost je v tem, da še vedno preveč govorimo samo o pomenu ustave in sklepov X. kongresa ZKJ, veliko manj pa o tistem, kar moramo konkretnega storiti ● Sindikalno organizacijo moramo usposobiti za neposredno in resnično akcijo ● Čaka nas temeljita analiza uresničevanja novih odnosov in lastnih prizadevanj ● Zahteva sindikatov: rehabilitacija načela delitve po delu ● O zaščitni vlogi sindikatov in načelu solidarnosti

Nadaljevanje s 1. strani

toda komajda najdejo trohico tistega, kar neposredno potrebujejo v praksi. In prav v tem smislu moramo intenzivno usposabljati sindikalno organizacijo."

OD FORMALNEGA K DEJANSKEMU

Drugo področje delovanja sindikatov je po mnenju predsednika jugoslovanskih sindikatov analiza konstituiranja temeljnih organizacij združenega dela, analiza prizadevanja sindikatov od osnovne organizacije sindikata do federacije. Vse dosedanje ugotovitve namreč pričajo, da smo formalno sicer konstituirali temeljne organizacije združenega dela, da pa je še vedno relativno malo takih, ki bi dejansko pomenile to, kar bi naj bile po določilih nove ustave. To niso po obsegu, nanje niso prenesena sredstva, z dohodkom ne razpolagajo, kot bi morale, ne odločajo pa tudi o vseh drugih vprašanjih, kot določa nova ustava.

„To je ena najpomembnejših nalog sindikata v sedanjem in prihodnjem obdobju," je ugotovil Mika Špiljak. „Res pa je pri tem, da še nimamo zakona o združenem delu, ki bi podrobneje opredelil pota uresničevanja nove ustave na tem področju. Ta zakon šele snujemo, prav tako kot tudi več drugih zakonskih tekstov, ki morajo podrobneje opredeliti kriterije dejanskega konstituiranja temeljnih organizacij združenega dela in opredeliti tudi sindikalno akcijo. Zato se bomo v sindikatih aktivno angažirali pri nastajanju teh zakonov, analizirali bomo prakso in si prizadevali, da bodo pozitivne izkušnje v polni meri upoštevane pri snovanju zakonskih določil o združenem delu."

Naslednje vprašanje, ki v tem trenutku še posebej privlači zanimanje sindikatov, so interesne skupnosti. Sindikati so aktivni pri formiranju interesnih skupnosti, ponekod so celo glavni nosilci tega procesa. Pričakujemo lahko, da se bodo nove interesne skupnosti konstituirale v glavnem že do konca letošnjega leta. Vendar pa si ne kaže delati utvar, da bodo s tem tudi že pomenile vse tisto, kar naj bi po določilih nove ustave. Zato je naloga sindikatov ne samo v tem, da si prizadevajo pospešiti proces konstituiranja samoupravnih interesnih skupnosti, temveč da bo ta proces čim manj formalističen in da bodo skupnosti čimprej zaživele polno življenje.

UVELJAVITI DELITEV PO DELU

V nadaljevanju se je predsednik Sveza ZSJ pomudil pri uresničevanju načela delitve dohodka in osebnih dohodkov po delu. Opozoril je, da od osvoboditve dalje povezujemo naš socialistični sistem z načelom delitve po delu, da je to eno temeljnih načel graditve socializma v naših razmerah. Tudi v zadnjih sklepih predsedstva ZKJ je neposredno poudarjeno to načelo, poudarjene pa so tudi naloge sindikatov na tem področju.

„Kako smo v praksi uveljavili to načelo, ali smo z doseženim tudi zadovoljni," je zastavil vprašanje Mika Špiljak in hkrati nanj tudi sam odgovoril: „Naj kar takoj ugotovim, da nismo zadovoljni. Zavoljo najrazličnejših vzrokov so nastale v preteklosti zelo velike razlike v pogledih na delitev, porodili so se tudi mnogi politični problemi. Družba je sicer intervenirala z družbenimi dogovori in s samoupravnimi sporazumi o oblikovanju in delitvi dohodka, ki pa so, žal, vse preveč konkretno in podrobno zakoličili merila in kriterije delitve. V ospredje smo postavili kvalifikacijo, namesto da bi z družbenimi dogovori ustvarili pogoje, da bi v delovnih organizacijah gradili in izpopolnjevali pravilnike in sporazume o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Splošen pojav je, da smo v delitvi začeli neposredno uporabljati družbene dogovore in samoupravne sporazume. Posledica tega je bila, da smo potisnili v ozadje delitev po delu, osnovni kriteriji delitve pa so postali kvalifikacija, delovno mesto, delovni staž in drugi."

Mika Špiljak je zbranim udeležencem tiskovne konference zatrdil, da se je Svet ZSJ neposredno spoprijel tudi s tem problemom ne glede na to, da rešitve iščemo z družbenimi dogovori in sporazumi na ravni republik. Tako že več kot mesec dni posebna delovna skupine pri Svetu ZSJ analizira sedanji sistem delitve, odlikuje stališča in kriterije za bodoči sistem. O tem bo pripravila tudi poseben dokument skupaj z republiškimi in pokrajinskimi sveti pa bodo nato opredeljena dokončna stališča sindikatov o tej problematiki. Problem delitve je skupen in stališča o njegovem razreševanju bo opredelil družbeni dogovor na ravni federacije. Na tej osnovi bodo nato republike sprejemale bodisi svoje družbene dogovore bodisi opredeljevale elemente za družbene dogovore oziroma samoupravne sporazume. To pa ne pomeni, da bomo na področju delitve začeli znova; treba bo le popraviti veljavne družbene dogovore in sporazume, iz njih počistiti vse, kar je slabega, ter vnesti vanje elemente, ki bodo zagotavljali nadaljnje uveljavljanje načela delitve po delu.

„Seveda pa je treba tedaj, ko govorimo o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v delovnih organizacijah, upoštevati tudi to, da pogoji za pridobivanje dohodka niso zadovoljivo opredeljeni," opozarja Mika Špiljak. „Kar zadeva pridobivanje dohodka, dandanes obstajajo velike razlike med panogami, še večje med grupacijami. Vse te razlike niso samo posledica različnih rezultatov, temveč tudi različnih pogojev, začenši z davčno politiko, politiko cen, carin, stimuliranja izvoza in vsega drugega, kar pojmujemo pod pogoji gospodarjenja. Seveda se ni mogoče vdajati iluzijam, da je možno zagotoviti povsem enake pogoje poslovanja, toda izhajati moramo vsaj iz približno enakih pogojev pridobivanja dohodka. To pa je problem celotne družbe. Treba bo zasnovati več novih zakonov ter vnesti tudi na to področje nove ustavne kategorije. V vsa ta prizadevanja mora aktivno poseči tudi sindikat."

VSE PRAVICE NAJ IZHAJAJO IZ DELA

Naslednji sklop vprašanj, do katerih morajo sindikati opredeliti svoja stališča, pa je področje življenjskih in delovnih razmer. Toda najprej moramo jasno povedati – opozarja Mika Špiljak – da vse pravice izhajajo iz dela. To načelo smo namreč v dosedanji socialni politiki vse pregosto zanemarjali. Tako se je dogajalo, da smo v preteklosti ščitili tisto, kar je bilo treba, pa tudi tisto, česar ni bilo treba. Dejstvo je namreč, da smo v preteklosti vso socialno politiko, naj že gre za otroške dodatke, stanovanjska vprašanja ali katerakoli druga vprašanja, gradili tako rekoč na enem samem kriteriju – najnižjem osebnem dohodku, ne da bi se ob tem sploh vprašali, zakaj tako nizek dohodek.

„To pa pomeni, da nismo vselej izhajali iz dela," ocenjuje dosedanja prizadevanja na tem področju predsednik jugoslovanskih sindikatov. „Mislim, da mora zato postati izhodišče naše socialne politike delo in zaščita dela, nato pa šele skrb za tiste, ki so tako ali drugače ogroženi. To pa tudi pomeni, da moramo natančno odgovoriti na vprašanje, v čem so posamezniki ogroženi. Čimprej bi morali priti do tako imenovane socialne izkaznice slehernega delavca. Gre za vprašanja, kot denimo, kolikšen je njegov osebni dohodek, ali ima stanovanje, ali ima zemljo, koliko družinskih članov je zaposlenih, ali prejema še kakšne druge dohodke itd. Ko so namreč v nekaterih organizacijah združenega dela poiskali odgovore na vsa ta vprašanja, so prišli do povsem nove predstave o socialni strukturi delavcev."

Kar zadeva zaščitno vlogo sindikatov, predsednik Sveta ZSJ sodi, da jo bo potrebno zelo podrobno opredeliti na bližnjem kongresu jugoslovanskih sindikatov.

„Ta zaščitna vloga je po mojem dvojna. Najprej gre za zaščito dela. Ne glede na to, da imamo razvito samoupravljanje, se še vedno srečujemo s številnimi pojavi birokratizma, tehnokratizma in drugimi negativnimi težnjami. Boriti se proti vsem tem negativnim pojavom, to je nedvomno prva naloga sindikatov. Druga naloga pa je zaščititi delo pred nedelom, dobre delavce pred delomrzneži. Za razliko od sindikatov v kapitalizmu mi nimamo pred seboj kapitalista, za razliko od sindikatov v drugih socialističnih državah tudi nimamo pred seboj države, da bi se pogajali o položaju delavcev, vseh delavcev. Pred seboj imamo delavski svet in njegovo poslovno politiko, osnovna organizacija sindikata pa sodeluje z njimi pri reševanju problemov pridobivanja in delitve dohodka, pri čemer se mora boriti za tak sistem delitve, ki bo temeljil na načelih delitve po delu."

NE ODREKAMO SE NAČELU SOLIDARNOSTI

Toda če zagovarjamo načelo delitve po delu, to še ne pomeni, da se odrekamo solidarnosti. Gre za nekaj povsem konkretnih področij delovanja sindikatov. Kot prvo področje velja omeniti varstvo pri delu. Po nekaterih podatkih je v državi kakih 500.000 delovnih invalidov, številka zgovorno priča o tridesetletni preteklosti Jugoslavije, o težkih delovnih razmerah, v katerih smo gradili socializem. Ta številka nas tudi opozarja, da moramo temeljito preanalizirati sedanje razmere in ukrepe, ki jih bomo morali uveljaviti. To je eno pomembnih področij delovanja sindikatov, ena njihovih pomembnih nalog.

„Drugo področje predstavlja dnevni, tedenski in letni oddih delavcev," nadaljuje Mika Špiljak. „Pred časom so sindikati tako rekoč upravljali z vsemi počitniškimi domovi v državi, potem pa je prišlo obdobje, ko smo jih povsem prepustili komercialnemu turizmu. Zdaj spet odpiramo svoje počitniške domove, vendar smo pri tem vse premalo organizirani, premalo vplivni in odločni. Zato je naša naloga, od osnovne organizacije pa do Sveta ZSJ, da se zavzemamo za oddih in rekreacijo zaposlenih, da ustanavljamo skupnosti za oddih in rekreacijo, da snujemo sporazume in dogovore in tako vnesemo več načrtnosti tudi v ta prizadevanja. To namreč po eni strani pomeni bitko za produktivnost, po drugi pa tudi bitko za človeka. To moramo jasno poudariti kot našo nalogo."

Podobna ugotovitev velja tudi za organiziranje družbene prehrane. Marsikje so se te skrbi otresli tako, da so delavcem razdelili bone – vse drugo jim ni mar! In vendar podatki izpričujejo, da produktivnost dela upada tudi zavoljo tega, ker se delavci ne hranijo redno. Zato se bodo sindikati zavzemali, da ne bi bilo delovne organizacije, ki zaposlenim ne bi zagotovila toplega obroka.

Naslednje področje predstavlja varstvo otrok. Tudi v tem primeru smo dosegli nekatere pomembne rezultate, čeprav je to področje še vedno zapostavljeno. Ni težko dokazati, da smo s poudarjanjem osebnega standarda zanemarili družbeni standard. Skrb za družbeni standard pa je hkrati tudi skrb za višjo produktivnost dela. Podatki izpričujejo, da v Jugoslaviji izgubljamo ogromno število delovnih ur in dni samo zavoljo tega, ker zaposleni starši nimajo urejenega otroškega varstva.

„Naslednje vprašanje je stanovanjska problematika, ki mu sindikati skupaj z zvezo komunistov v zadnjih letih posvečamo čedalje več pozornosti," nadaljuje predsednik Sveta ZSJ. „Stališč v sindikatih še nismo v celoti izk[illegible] stalizirali, toda prizadevali si bomo to storiti [illegible] kongresa. O pomenu tega problema ni treba v[illegible] govoriti, vsi se dodobra zavedamo njegove te[illegible] Dekleracij, elaboratov, sklepov – tega imamo [illegible] pretek – toda še vedno gradimo draga sta[illegible] vanja. To je nedvomno problem številka ena, k[illegible] pravimo. Problem številka dve pa je, da nimam[illegible] dovolj sredstev za stanovanja. Tudi ni mogoč[illegible] pričakovati, da bi lahko gospodarstvo iz dr[illegible] benih sredstev izločilo potrebna sredstva. Stališč[illegible] o tem, kako rešiti ta problem, v sindikatih [illegible] nismo izoblikovali. Prepričan pa sem, da bom[illegible] morali zavezati tudi posameznika, ki potreb[illegible] stanovanje, da bo prispeval zanj. Skrb za sta[illegible] vanje ni in ne more biti samo družbena zade[illegible] Sicer pa tako nismo ravnali niti doslej: najni[illegible] kategorije delavcev, tiste, ki nikakor niso mo[illegible] priti do najemnih stanovanj, so morale tudi do[illegible] same poskrbeti za rešitev svojega stanovanjske[illegible] vprašanja. Drugi pa so čakali na družbena s[illegible] novanja in za svoj denar kupovali avtomob[illegible] vikende, opremo. Zato mislim, da moramo s[illegible] povečati družbeno skrb za gradnjo stanova[illegible] vendar pa moramo po drugi strani zagotoviti [illegible] to, da bo vsak posameznik prispeval po svo[illegible] močeh za gradnjo stanovanja. Res pa je, da dos[illegible] občan niti ni mogel vplačati milijona, dveh [illegible] desetih starih milijonov, da bi prej dobil najem[illegible] stanovanje, svoje soudeležbo pa nato dobil p[illegible] vrnjeno v obliki znižane najemnine. Tega p[illegible] prosto ni bilo mogoče storiti. Vso to p[illegible] blematiko moramo temeljito pretehtati, s stali[illegible] pa priti pred kongres."

Ob koncu svoje uvodne besede na tiskov[illegible] konferenci pa je predsednik Sveta ZSJ spreg[illegible] voril zbranim novinarjem o prizadevanjih si[illegible] dikatov, da bi jasneje opredelili svoja stališča [illegible] zahteve na področju vzgoje in izobraževanja, k[illegible] ture, športa. O vsem tem bodo spregovorile p[illegible] sebne kongresne resolucije. Kongres naj bi spre[illegible] tudi posebno resolucijo o nalogah sindikatov [illegible] področju splošnega ljudskega odbora, opredel[illegible] bo tudi stališča jugoslovanskih sindikatov v me[illegible] narodnih odnosih. Posebnih novosti pa v tem p[illegible] meru ne kaže pričakovati, saj jugoslovanski si[illegible] dikati nadaljujejo z uresničevanjem povsem jasn[illegible] opredeljene politike.

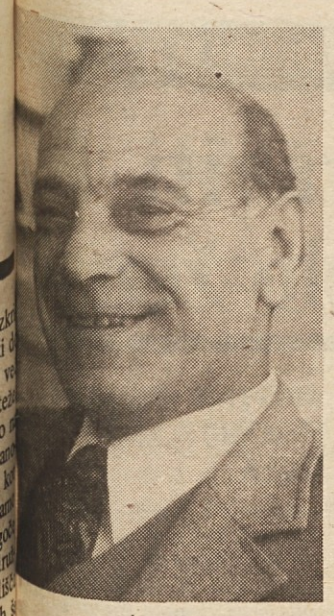

ZA »OKROGLO MIZO« S CELJSKIMI SINDIKALNIMI DELAVCI

SDK — barometer samoupravljalskega vremena

V Celju se zavedajo, da kazanje s prstom na svoje uspehe ni kaj prida, čeprav ne skrivajo zadovoljstva, ker so postali gostitelji 8. kongresa. Izbira je priznanje za uspešnost sindikalnega dela.

Celje, mesto z bogato delavsko tradicijo, ki je rdno zasidrano tako v industrijski zgodovini kot di sedanjosti, že na stežaj odpira vrata dele- ktom 8. kongresa slovenskih sindikatov. Kongres a za mesto čast. Tega ne skriva nihče. Še posebej a je priznanje za gostitelje, za celjske sindikate, i so si v spopadih s preizkušnjami pridobili boga- organizacijske in delovne sposobnosti. No, Ce- ani so kljub številnim pohvalam ostali skromni. spehi? Nekaj jih je, vendar . . .. lahko bi bilo oje . . .. Uspeh je navsezadnje le spodbuda za trajanje v boju za nov, boljši dosežek.

Ko smo se srečali z nekaterimi celjskimi sindi- lnimi delavci v pogovoru za „okroglo mizo", o sprejeli „tihi dogovor", da se bomo zavestno rekli vsemu nepotrebnemu, tudi poveličevanju teoretiziranju. Pogovor je tako skušal zajemati do prav na izviru: ustavljal se je tam, kjer se tika tudi v življenju. Zatika? Bolje bi bilo reči: jer ne gre vse gladko, kjer je boj . . . In prav orbenost je tista odlika celjskih sindikatov, o ateri sami nočejo pretirano govoriti, je pa last- ost, ki obiskovalca „od zunaj" takoj zbode v či.

Predsednik komisije za samoupravljanje je opo- ril na nekatere osnovne značilnosti dela.

ERJAVEC: Komisija dela zelo aktivno že od 5. amandmaja naprej, tako da smo ob pregledo- anju samoupravnih aktov lahko precej vplivali — osredno — na uveljavljanje novih samoupravnih dnosov. Precej naporov smo vložili prav v uve- avljanje samoupravne delavske kontrole. Delo, i je prav gotovo najtrši oreh in že zato „izziva" oudarjeno pozornost in pomoč. Ni naključje, da am je lahko položaj in vloga SDK precej zanes- ivo barometer za merjenje samoupravne tempera- ure v OZD.

KONČAN: V prihodnje računamo, da bo šlo že naprej, če se bodo utrjevale delovne pove- ave in tudi iskanje rešitev po strokovnih sindi- katih.

ANDREJAŠ: Imamo dobro izdelan program seminarjev.

KONČAN: Seminarji za usposabljanje predsed- kov in članov SDK so že doslej dali oprijemljive zultate. Ves čas smo z analizami in pogovori nerili raven samoupravljanja in smo na osnovi ega lahko ugotavljali „vroče točke". Tako ves čas vemo, kje se mora sindikat še posebej angažirati.

„So morebitna zatikanja posledica odporov?"

KONČAN: Z odpori je tako . . .. Najprej, osnovni problem je učinkovitost v organiziranju in pomanjkanje izkušenih ljudi. Mislim na OZD, kajti na ravni občine smo se dobro organizirali in lahko govorimo o visoki stopnji učinkovitosti. Odpori? Nasprotniki novega so verjetno računali, da sploh ni treba preveč vidno nasprotovati, ker se bo začetni zagon pri „novotarijah" kmalu polegel. Moram reči, da so doživeli precejšnje razočaranje zaradi kompaktnosti naše akcije. In ne popuščamo! Nasprotno!

GAJŠEK: SDK je barometer! Prav gotovo pa je njen vpliv odvisen od ravni samoupravljanja. V dobro začrtane samoupravne poti se SKD lahko vključi brez posebnih težav. Ne gre samo za samoupravo, morda bi kazalo začeti kar pri splošni in družbenopolitični izobraženosti in osveščenosti.

SKRT: SDK je pač nekaj novega. Najprej smo pritiskali z občine, zdaj pa delavci najbolj pritiskajo. Naj dodam, da bi verjetno morali biti člani SDK bolje usposobljeni kot člani drugih samoupravnih organov. Že zato, ker gre za oranje ledine . . .

ERJAVEC: Zavedati se moramo, da delavci pričakujejo „nekaj več". Računati moramo s tem, da so v SDK ljudje in se morda boje spopada šibkega z močnim. Naj spomnim, da smo bili proti imuniteti prav zato, ker smo hoteli poudariti, da sta sindikat in ZK dolžna biti porok za njihovo varnost.

GAJŠEK: SDK je v bistvu podružbljanje dela oblasti, ki ga je imela država. Morda smo pri izbiri članov premalo pazili na njihovo strokovno in politično usposobljenost. Prav tako je treba še in še govoriti, da se mora SDK tesno povezati s sindikati in ZK. Tudi s tistimi v občini.

ŽLIČAR: Kjer so politične organizacije močne, ni nujna večja povezava z „občino". Imamo dobro izkušnjo iz Kovinotehne: ni treba, da se SDK sama loti naloge, pomembno je, da so ji strokovne službe neposredno odgovorne. Odgovorne kot izvajalec naročniku.

SKRT: Doseči moramo, da bodo inšpektorji (službe družbenega knjigovodstva, devizni, tržni, carinski) sami obveščali člane SDK o svojih ugotovitvah.

PEPERKO: Zanimivo je, da med delavci prevladuje mnenje, kako delavska kontrola „ni ničesar naredila". Mnenje potrjuje anketa, ki je zajela 400 celjskih delavcev. Kratek stik je, po mojem, v neobveščenosti, v odsotnosti neposrednega stika med SDK in delavci. Mislim, da žive besede po učinkovitosti ne more prav nič nadomestiti.

SDK kot policaj? Ne! Mislim, da se mora angažirati pri temeljnih vprašanjih. Zamere? Tudi brez tega verjetno ne gre . . .. Kjer se „vsi strinjajo", torej brez „kreganja" pač ni sprememb . . ..

KONČAN: Dogaja se celo, da tudi samoupravni organi nočejo podpreti SDK. Gre samo za slabo obveščenost? Večina članov kontrole ima dovolj volje in poguma, vendar imata pripravljenost in zavzetost svoje meje. Brez podpore slej ali prej usahneta . .

GAJŠEK: SDK je treba trdneje povezati v samoupravljanje, saj je vendar smisel samoupravljanja v uspešnosti in učinkovitosti. Usposobljenost? Ob razreševanju nalog se človek tudi nauči delati.

Potem smo slišali nekaj zanimivih dialogov na temo „vodilni in SDK". Ne gre zanikati, da bi prenekateri direktor najraje videl, če bi se SDK ukvarjala predvsem z „lovom na nedisciplinirane delavce". Nedisciplina kot pojav? Da! Toda SDK se ne sme spremeniti v „disciplinsko komisijo", ki zaradi ocenjevanja kvalitete dreves ne bo sposobna videti gozda.

HROVATIN: Verjamem, da je SDK zaživela tam, kjer imajo v redu samoupravljanje. V cinkarni preživljamo pravo krizo, in to na vsej črti. Veliko odgovorov na „zakaj" se prav gotovo skriva v pretirani fluktuaciji delavcev. „Prehodni" ne kažejo pretiranih ambicij, da bi se uveljavili kot samoupravljavci. Naj bo tako ali drugače, naša SDK je veliko delala, vendar je zaenkrat ostala osamljena, brez učinkovite pomoči samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij. Rezultat? Naše delo ni imelo pravega učinka.

PEPERKO: Ni dobro, če se združujejo poslovodne in družbenopolitične funkcije.

ŽLIČAR: SDK mora vedno — v dobro članov — nastopati kot organ in ne posamezno.

HROVATIN: Kaj storiti, če so v besedah „vsi za SDK", ko pa bi nas bilo treba konkretno podpreti, se vsi „razumevajoči zagovorniki" porazgube?

BEVC: Za naše delo moram priznati, da smo bili vsekakor premalo hitri v preiskavah in predlaganju ukrepov. Želel bi si predvsem, da bi bili delavci kot samoupravljavci bolj aktivni in se ne bi kar naprej izgovarjali na „pomanjkanje časa".

KRAMAR: Strinjam se z mnenjem, kako neprecenljive vrednosti je živa beseda v obveščanju. Za razmere v Celju je morda zanimivo, da smo na osnovi ankete prišli do ugotovitev, da so delavci na prvo mesto — glede stopnje obveščenosti — postavili „pismo", nato slede predlogi za sklepe kongresa sindikatov in šele nato nova ustava in drugo. Posredno je to tudi dokaz, da smo se pred našim kongresom polno angažirali, vendar . . . zame je osnovni problem v ljudeh. Informiranost je tudi dolžnost in ne samo pravica. Pri teh pojmovanjih bomo morali napraviti „prelom", osvestiti sindikalno članstvo . . .

SKRT: Stopnja osveščenosti se najbolj pozna pri udeležbi na zborih. V „ženskih kolektivih" se vsa zadeva samo še zaostri. V Topru ugotavljamo, da bomo morali — za začetek pred pomembnejšimi odločitvami — težišče izmenjave mnenj prenesti v manjše enote. Prepričan sem, da se bodo delavci bolj sprostili in tudi udeležba bo večja.

ISKRAČ: Sem iz „ženskega kolektiva". Res je, da se zaposleni ženi vedno mudi domov. Ne gre samo za prazen izgovor. Delam v SDK v TOZD medicina. Čeprav nas je samo petnajst, imamo vedno težave s sklepčnostjo. Kakor je zaradi narave dela težko, bomo morali poiskati možnosti za delo SDK in drugih organov med delovnim časom.

PAUL: Nikakor ne smemo pozabiti na izobraževanje samoupravljavcev. Gre tudi za osnove ekonomske izobrazbe. Tudi sindikalno delo lahko trpi, če so vodstva premalo usposobljena. Delavci! Kaj in kje smo z razvijanjem razredne zavesti?

ŽLIČAR: Posebno pozorni moramo biti tam, kjer se križata podjetniški in družbeni interes.

Še bi lahko nadaljevali. O informiranju, usposabljanju, o sodelovanju Metke, EMA in Aera pri študiji za opredelitev minulega dela, o vseh številnih velikih in malih nalogah sindikata (včasih tudi nepotrebnih, „nadštevilnih", ker pač ni pri roki pravega gonilnega kolesa). Res je vprašanje, kako bi najlaže spravili na dlan „zvezdni trenutek" sindikatov v Celju. Naša stran je komaj kaj večja od dlani in . . . verjetno bi nam že za samo naštevanje nalog, ki so jih v Celju uspešno spravili pod streho, vzelo ves prostor. Zato smo se hote opredelili za prikaz skrčenega pogovora o problemih uveljavljanja samoupravne delavske kontrole. Saj smo vendar rekli, da je SDK ta čas pravi barometer samoupravnega vremena. Z vso različnostjo izkušenj . . .

Naj si za konec izposodimo še nekaj Končanovih besed:

Pri obilici nalog ne gre brez smiselnega programiranja. Če že slišimo, da je sindikalno delo v Celju dokaj uspešno, je verjetno zato, ker smo si nabrali veliko izkušenj in prakse pri izvedbi konkretnih organizacijskih nalog. In še — posebej smo pozorni, da za delo v sindikatih izberemo prave ljudi. Moram reči, da smo imeli doslej pri tem kar srečno roko!

IGO TRATNIK

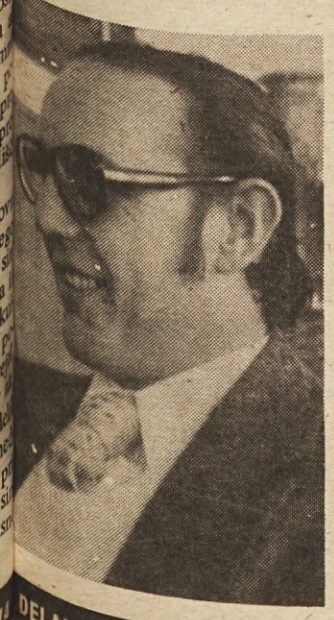

Udeleženci pogovora: Anton Žličar (SDK Kovinotehna), Martin Andrejaš, Ivan Paul (sekretarja strokovnih sindikatov), Vili Skrt (sind. industrije in rudarstva), Jože Hrovatin (SDK cinkarna), Ivan Kramar (predsednik ObSS) — zgoraj Rudi Peperko (preds. komisije za pregled samoupravnih aktov pri skupšč. obč.), Risto Gajšek (preds. komisije za družbenoekonomske odnose), Anton Erjavec (preds. komisije za samoupravljanje), Mira Iskrač (SDK bolnica), Vili Končan (sekretar ObSS) — spodaj

● RAZMIŠLJANJE O VLOGI ŽENSKE PO USTAVI, KONGRESIH ZVEZE KOMUNISTOV IN OB KONGRESU ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Za današnji in jutrišnji dan

Za leto 1974 lahko trdimo, da je politično izredno razgibano. Spomladi smo po sprejemu novih ustav z novimi delegati in delegatkami osnovali novi skupščinski sistem. Velikega zaupanja so bile ob podpori socialistične zveze, zveze komunistov in zveze sindikatov deležne ženske ob prodoru v vse samoupravne oblike življenja.

Medtem ko lahko trdimo, da so ženske zlasti uspele v organizacijah združenega dela, saj so potrdile, da so se z delom že v preteklosti uveljavile, je bolj zaskrbljujoč položaj žensk v vodstvih krajevnih skupnosti. Samo 18 % smo jih izvolili.

Če naj bi krajevna skupnost zares izražala najosnovnejši utrip našega življenja, če naj ne bi bila samo neke vrste komunalni servis, potem bo udeležba žensk v krajevni skupnosti nujno potrebna. Kdo bo laže odločal o investicijah za gradnjo otroškovarstvenih ustanov, igrišč in drugih prostorov za otroke, kot tisti, ki je otroku najbližji: njegov oče, mati, ded; učitelj, vzgojiteljice, mentor v pionirski organizaciji? Neustrezno strukturo v vodstvih krajevnih skupnosti lahko imenujemo politični spodrsljaj. Kako ga bomo popravili? Prav gotovo se nam ponuja možnost v konferencah krajevnih skupnosti, kjer nikakor ne smemo mimo zaposlenih žensk, ne samo upokojenk, saj bomo prek krajevnih skupnosti organizirali vse, kar zadeva skrb za otroka, njegovo pravilno vzgojo, varstvo in prehrano, pa skrb za starčke in njihovo varnost, da ne govorim o rekreacijski dejavnosti za otroke in odrasle in še o čem.

DALJŠI PORODNIŠKI DOPUST

Zavarovanke naj bi po zakonu, ki je bil sprejet aprila letos v pristojnih zborih republiške skupščine, začele izkoriščati podaljšan porodniški dopust s 1. januarjem leta 1975. Sekretariat republiške konference za družbeno aktivnost žensk je prosil za družbeno podporo predsedstvo republiške konference SZDL in zveze sindikatov, da bi program skupnosti otroškega varstva doživel soočenje z delavci v organizacijah združenega dela ob dogovarjanju za splošno in skupno porabo za naslednje leto. Če bodo delavci tudi za leto 1975 izpričali svojo zrelost, se bodo odločili za 0,25-odstotno prispevno stopnjo in s tem zagotovili, da se bo zaposlenim porodnicam porodniški dopust podaljšal oziroma da bo mati ob otroku kar polnih šest mesecev ali ob štiriurni odstotnosti vse leto.

Ko utemeljujemo potrebo po podaljšanju porodniškega dopusta, se naslanjamo zlasti na sklepe in stališča v letu 1973 zaključene javne razprave o nekaterih aktualnih vprašanjih družbenega položaja žensk, ki je zlasti opozorila na izredno majhno število razpoložljivih mest v varstvenih ustanovah za dojenčke, na izredno občutljivost dojenčkov za infekcije in tudi na psihološke posledice zaradi daljše odsotnosti osebe, ki je otroku najbližja.

DELA JE ZA VSE DOVOLJ

Med temeljne naloge, ki čakajo našo družbo in tudi ženske, je torej razreševanje osnovnih nasprotij, ki zaposleni ženski še vedno onemogočajo, da bi bila bolj dejavna, da bi se laže izobraževala, da bi bila družbeno aktivna.

Osnutki sklepov 8. kongresa Zveze sindikatov Slovenije naglašajo, da nezadostna razvitost otroškega varstva ovira enakopraven razvoj otrok in negativno vpliva na produktivnost dela staršev. Samoupravno urejanje odnosov na tem področju, sodelovanje sindikatov s temeljnimi organizacijami združenega dela, krajevnimi skupnostmi in skupnostmi otroškega varstva, nad programi katerih moramo tudi ženske budno bedeti, bodo s potrebnimi sredstvi prav gotovo rodili sadove.

Ne more nam biti prav, da je v vzgojnovarstvenih predšolskih ustanovah le 115 % naših otrok. Za približno 33.000 otrok moramo zgraditi jasli in vrtce, odkupiti hiše, jih popraviti, poskrbeti za primerno varstvo in vzgojo. In sredstva? Za kakšno prispevno stopnjo smo se odločili v naši občini? Smo dovolj poučeni o načrtih za gradnjo, lahko vplivamo na izboljšanje položaja? Morda pa bi se lahko v vaši krajevni skupnosti odločili tudi za oddelek vrtca, kjer bi dobili varstvo duševno nerazviti otroci! Kako smo sprejeli možnosti za varstvo otrok v varstvenih družinah in kakšno družbeno pomoč zagotavljamo? Dela je torej za vse dovolj. Morda nam bodo v pomoč zlasti starši v naših predšolskih ustanovah odklonjenih otrok.

MED USTVARJALCI NARODNEGA DOHODKA SKORAJ POLOVICA ŽENSK

Ko pregledujemo resolucije kongresov ZK, nismo presenečeni, da so se v njih uveljavile sodbe delegatk in delegatov o vprašanjih celodnevnega bivanja naših otrok v osnovnih šolah. Kaj nas sili v takšne rešitve? Večina naših družin ima zaposlena že oba starša. Otroci so po pouku potrebni toplega kotička, kjer naj bi se sprostili, dobrega kosila in človeške topline, pa tudi možnosti, da se pod vodstvom strokovnjaka pripravijo za naslednji dan. Ali ni davek, da velik odstotek naših otrok v šoli ni uspešen, to pa pogojujejo neurejene razmere, prehud? Še vedno je poprečen generacijski osip v naših osnovnih šolah 27,4 %. Kolikokrat smo še v zrelih letih priča tesnobam in invalidnostim, ki jih povzročajo šolski neuspehi v mladosti! Premagovanje predsodkov pri uvajanju celodnevnega ali podaljšanega bivanja v šoli ne bo lahko. Pri svojih odločnih zahtevah moramo izhajati iz tega, da 43 odstotkov žensk med vsemi zaposlenimi, ponekod že več kot polovica ustvarjalcev narodnega dohodka, zahteva takšne rešitve zase, za svojo družino in srečo svojih otrok.

Izkušnje kažejo, da ženske poklicnega dela ne bodo zapustile. Da pa se mu bodo laže posvečale, iščejo nove rešitve. Ob tem pa hodimo novo, svojo pot, za katero se ne moremo zgledovati ne na vzhodu in ne na zahodu, ne pri patriarhalni družini včerajšnjega dne.

V srednjeročnih programih naših šolskih in predšolskih ustanov, ob katerih se bomo kot starši in občani mudili, bodo morali najti mesto doslej marsikje neznani profili strokovnjakov: team šolskega pedagoga, psihologa in socialnega delavca ob šolskem zdravniku in zobozdravniku, ki bodo zaposlenim staršem pri vzgoji in zdravstvenem varstvu v pomoč.

NOVI DRUŽBENI ODNOSI ZAHTEVAJO TUDI NOVE ODNOSE V DRUŽINI

Na osnovi novih družbenih odnosov ustvarjamo tudi nove odnose v družini, ki ni več trogeneracijska, ampak živita v njej le generaciji staršev in otrok. Starša sta zaposlena, otroci pa so v varstvu ali se šolajo, dokler se poklicno in osebnostno ne osamosvoje. Taka nuklearna družine ja potrebna posebne družbene pomoči.

Do konca leta se bomo v republiški skupščini izrekli tudi o novem zakonu o družinskih razmerjih, ki naj ne bi bil le vsebinsko staro stapljanje nekaterih zveznih zakonov z republiškimi, ampak dokaz revolucionarnih sprememb v tej sferi življenja, izraz novega humanizma, po katerem je le človekovo delo pogoj za človekov ugled in uspeh.

Kmalu se bo koledarsko leto prevesilo v zaton. Leto 1975 je mednarodna organizacija razglasila za leto žensk. Sodimo, da bomo na delovnih shodih, problemskih srečanjih lahko tudi jugoslovanske in slovenske ženske razgalile mnoga doslej nerešena vprašanja, še posebej tista, ki zadevajo našo zaposleno žensko.

Za razliko od razmer v svetu, kjer se ženske v svojih organizacijah zapirajo v zgolj ženske kroge, se pri nas ženske povezujemo v organiziranih oblikah celotnega socialističnega gibanja.

Naj bo tekla beseda o poklicni izbiri žensk in možnostih zaposlovanja zanje, o izobrazbeni strukturi žensk, ki je še vedno izredno nizka, roko si bosta morala podati strokovnjak in družbenopolitični delavec, saj razreševanje vprašanj ni preprosto. Včasih nas pesti nepoučenost, drugič konzervativni predsodki staršev in okolica doraščajočega dekleta. Zavedajoč se teh problemov, bomo pri vodenju in usmerjanju štipendijske politike pomislili tudi na to in dekletom odpirali nova življenjska obzorja, mimo teh, da jih bomo vzgojili v gospodinje in roditeljice. Razprave na kongresu ZKS so kazale tudi na nevzdržne razmere v naših srednješolskih domovih, ki bi morali dobiti nove temelje.

NALOGE NAS VSEH

V teh dneh je socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije odprla javno razpravo o svojem novem statutu. V njem se je spopadla tudi s konzervatizmom, ki je nevaren še posebej ženski. V 6. členu temeljnih načel SZDL poudarja:

„Delovni ljudje in občani ter njihove organizirane socialistične sile, združene v SZDL, ustvarjajo pogoje za enakopraven družbenoekonomski položaj žensk, za ustrezne delovne pogoje, enake možnosti pri izobraževanju, izbiri poklica in zasedbi delovnih mest in ob nagrajevanju po delu ter za učinkovitejšo družbeno pomoč materam in družinam, s tem pa za vključevanje žensk v družbenopolitično življenje in popolnejšo udeležbo v samoupravljanju.“

VLADKA JAN
sekretar republiške konference za družbeno aktivnost žensk

POGOVOR Z DELEGATI

Odpraviti nočno delo žensk

KRISTINA ČERMELJ
MEHANOTEHNIKA IZOLA

Eno izmed vprašanj, ki je bilo prisotno v pripravah na 8. kongres v našem kolektivu, je začela razgovor Kristina Čermelj, zaposlena v kontroli v Mehanotehniki, je položaj delavke – žene in matere. To je razumljivo, saj je v Mehanotehniki od 1681 zaposlenih kar 1.051 žensk in so tako vprašanja okrog položaja in dela delavk močno prisotna. Kot odprto vprašanje, s katerim se še zlasti srečujejo delavke v Mehanotehniki, je Kristina Čermelj na prvem mestu omenila otroško varstvo. Zmogljivosti vzgojno-varstvenih ustanov so še vedno premajhne, še posebej težko pa je v Izoli, pa tudi drugod ob slovenski obali, dobiti prostor za otroka v jaslih. Problem je tudi v tem, da otroški vrtci delajo le do 15. ure in mati, ki dela v popoldanski izmeni, je pred vprašanjem, kam dati otroka. Veliko je zato mater, ki morajo za otroka poiskati zasebno varstvo, to pa se stane več, kot če bi ga imela v v

Odprto vprašanje je nadalje mehanotehniki še vedno tudi n delo žena, čeprav so tu že p storili. Že leta 1972. so sprejeli gram za postopno ukinitev noč dela za delavke, vendar je v izmensko delo še vedno vklju 137 žensk. Resda v nočno delo vključene delavke, ki še nimajo let, in take, ki imajo majhne otr Troizmensko delo tistim, ki so vključene, povzroča številne bleme in jim ruši družinski red. vsa družina, ne le delavka. Ob k razgovora se je Kristina Čerme držala še pri problemu rekreac aktivnega oddiha delavcev Me tehnike.

– Na tem področju smo premalo naredili, je d Ugotavljamo, da le malo delavcev odhaja na letni dopu ven kraja bivanja. Večina jih o kar doma. To ni dobro ne za de ne za delovno organizacijo, rekreacijo in aktivni d treba obravnavati kot sestavni reprodukcije. Razumljivo je za bo moral sindikat nekaj ukre Predvsem bo moral poiskati stva, da bi pri organiziranju do zunaj kraja bivanja pomagali lavcem z nizkimi osebnimi do Razmisliti bo treba nadalje kako priti do ustreznih počit zmogljivosti, saj je danes na lektiv, ki ni majhen, brez čitniškega doma.

Kongres bo mora postaviti piko na

VIKTORIJA ŠKOFIČ
TEKSTINA AJDOVŠČINA

Med 591 ženskami, ki predstavljajo dobri dve tretjini kolektiva OZD Tekstina v Ajdovščini, smo našli tudi Viktorijo Škofič, klasificirko tkanin, ki bo zastopala kot delegat svoje sodelavce in svojo stroko na 8. kongresu ZS Slovenije. Ker je pač zaposlena v „ženskem“ kolektivu, jo tarejo zelo praktične težave.

– Tare nas neurejeno otroško varstvo in nočno delo žensk. Ker smo tako številen kolektiv, so te težave še bolj občutne. V vseh treh izmenah delata ponoči 102 ženski, občasno pa tudi zaposlene v TOZD tkalnica in oplemenitilnica. Pri vseh je eno: težave z varstvom otrok med njihovo zaposlitvijo, še posebno, ker sta zvečine zaposlena oba starša. Nerodno je, ker je ajdovski vrtec, ki je odločno premajhen, da bi sprejel vse otroke, odprt le do 16. ure, matere pa so zaposlene do 22. ure. Veliko primerov je, ko starša delata v različnih izmenah, da tako lahko zagotovita otrokom varstvo.

V „privatnih“ otroških vrtcih pa je oskrbni dan predrag, da bi si ga lahko vsakdo privoščil. Tudi po 800 dinarjev na mesec odštejejo nekatere matere od svojih ne preveč vis osebnih dohodkov, samo da je ček na varnem. Kaj pa tak z pomeni za nekvalificirano d ali za mater samohranilko, si vsakdo sam predstavlja.

V podjetju smo že razmišlj bi zgradili svoj vrtec, kjer bi u podaljšano varstvo, zadnje č se vse bolj sliši, da bodo v m končno le začeli z deli pri vrt jaslih, za kar zbiramo samoprisp že dve leti. Tega se tembol selimo, ker je pač pri nas zapo največ žensk.

Za nočno delo smo pred č izplačevali 50-odstotni dod sedaj pa ga po samoupravnem razumu samo v višini 40 % na zaslužek. To je sicer destimulativ vendar se nekatere ženske, š njimi je tudi precej mater, š odloča za delo ponoči. Pos tiste, ki jih tare finančna stiska pripravljene, da bi delale ob izmeni še ponoči.

Sicer pa si celoten kolektiv zadeva, da bi nočno delo čim odpravili. Z modernizacijo, v kat smo v zadnjih dveh letih krepko koračili, bomo izboljšali delov razmere in tudi več proizvedli tem pa bo tudi možno postop uresničiti zastavljeni cilj. To je ena glavnih nalog naše osnovne dikalne organizacije, vsekakor pa moral o tem spregovoriti 8. kong in postaviti piko na i. Razprav tem potekajo že nekaj let, vem smo doslej slišali bore malo, da kje uspeli in odpravili nočno d zato bo prav kongres tisto mes kjer naj bi temeljito proučili m nosti in uspeli, da bi ženske in tere ostajale ponoči doma, pri sv otrocih, pri družini.

M. HOČ

● MEBLO

V sklepih iščejo sebe

Osnovna ugotovitev ob nedavni predkongresni „okrogli mizi“ v novogoriškem Meblu bi bila, da je bilo srečanje razpravljavcev zelo dobro pripravljeno, tako da se razprava „ni lovila“. Čutiti je bilo, da se stališča in mnenja niso porodila kar tako, rekli bi „za mizo“, temveč so bila rezultat poprejšnjih razprav na različnih ravneh v krogu delovnega kolektiva, v TOZD in v družbenopolitičnih organizacijah.

Tako smo slišali tehtna mnenja o naporih, da bi bistveno bolj poživili delo delavske kontrole, napravili utečene oblike informiranja tudi bolj učinkovite in predvsem take, da bi bile bliže delavcu . . .

Kako je pravzaprav s sankcijami za slabo ali malomarno delo?

Prav gotovo ne gre zgolj za značilnost Mebla, vendar bodo morali tudi tam opraviti z dokaj nesimpatično prakso, da kazni „poznajo“ samo delavce (sem in tja še kakšnega tehnika), navzgor pa že ne vidijo več. V zvezi s tem smo slišali za mnenje sociologa, da smo pri politiki kaznovanja v organizacijah združenega dela vse preveč „pravniki“, namreč v tistem karikiranem, suhoparnem pomenu besede, da namreč uporabljamo vse preveč „golih“ pravnih prijemov, namesto da bi v prvo vrsto postavili človeški pristop s posebnim poudarkom na vzgojnem učinku kazni.

Sicer se je pa večina razprav vrtela okrog vprašanj dohodka in nagrajevanja. Tako smo si zapisali tudi vprašanje, ali gre pri nagrajevanju dela res samo za denar? V Meblu so o tem vsekakor več razmišljali, saj pripravljajo za 1. maj podeljevanje posebnih priznanj dobrim delavcem in samoupravljavcem.

Kakor je bilo pričakovati, se prav nobena razprava o delitvi dohodka v OZD ne more ogniti „logične“ povezave s tem, da je treba dohodek najprej ustvariti.

Tudi minulo delo je trd oreh. Seveda je napak, če bi nanj gledali le kot bolj sluteno kot oprijemljivo osebno pravico, temveč se težišče dela skriva v razčiščevanju odnosov med TOZD, ki niso prejšnja leta prispevala enakega deleža k ustvarjanju tega, kar kolektiv zdaj ima v rokah.

Zagotavljanje socialne varnosti zaposlenih je – tako se zdi – „večna tema“ sindikalnega dela. V pogovoru v Meblu se je začelo s trditvijo, da bomo imeli opraviti s socialnimi problemi toliko časa, dokler ne bomo sposobni ustvariti dovolj dohodka. Prav v zvezi s tem se zastavlja vprašanje – sodeč – po mnenjih, ki smo jih slišali – ali ne dajemo prevelikega poudarka „reševanju“ problemov delavcev z najnižjimi dohodki s sistemom varstvenih dodatkov, namesto da bi mu odmerili primerno plačilo za delo. Pri tem smo vsekakor preveč konservativni in si nočemo priznati, da je vsako delo družbeno koristno. Če ne bi bilo, bi ga – tega ali onega – lahko mirne duše odpravili. Vendar ga ne! Dejstvo je, da imajo v vsaki TOZD nekatera delovna opravila, za katera največkrat trdimo, da jih ne moremo plačati bolje, ker jih opravljajo nekvalificirani delavci. In vendar ne moremo zanikati dejstva, da njihovo delo kljub vsem modernizacijam nujno potrebujemo. Torej – zakaj jim ne odmerjamo primernega – osebnega dohodka – namesto da jih kasneje rešujemo z dodatki socialno varstvene narave?

Ekstremi sodijo skupaj, pravimo, zato je „obvezno“, da največkrat steče beseda naenkrat o najnižjih in najvišjih osebnih dohodkih. Zanimiva so bila vprašanja, zakaj spet razmišljamo o tem, da bi postavili matematične „zgornje meje“, namesto da bi opredelitev te meje dali v roke delovnemu kolektivu, ki bi lahko visoke in najvišje osebne dohodka „obesil“ na konkretne delovne rezultate!

I. T.

SESTANEK OSNOVNE ORGANIZACIJE SINDIKATA GRADBENEGA PODJETJA »MEGRAD« PRED 8. KONGRESOM ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

POGOVOR BREZ OVINKOV

Priprave na 8. kongres Zveze sindikatov Slovenije so dosegle svoj vrh z javnimi razpravami oziroma množičnimi sestanki v osnovnih organizacijah sindikata, posvečenimi predvsem tem kongresnim dokumentom. Zanimanje za te dokumente je bilo veliko, saj se je po nepopolnih podatkih udeležilo teh razprav več kot 400 tisoč delavcev, to pa je približno 70 % vsega sindikalnega članstva.

Eden takih sestankov je bil tudi v gradbenem podjetju MEGRAD, TOZD Gradbena operativa. Skoraj 500-članski kolektiv TOZD se je zbral v celoti.

GRADIJO STANOVANJA – BOLJ MALO ZASE

Problemi, o katerih so govorili, so bili raznovrstni, največ pa je bilo razprav o stanovanjskem problemu gradbenih delavcev in še posebej o gradnji samskih domov. To je tudi razumljivo, saj je v gradbeništvu zaposlenih največ delavcev iz drugih republik.

Štefan Oček je načel vprašanje družinskih stanovanj za gradbene delavce: „Če delavec ni prijavljen v kraju, kjer dela, po naših predpisih ne more dobiti kredita za stanovanje, kar pa mislim, da ni prav, saj bi morale biti pravice enake za vse ne glede na to, kje ima kdo drugo.“

O stanovanjih je govoril tudi Stane Kljun. Poudaril je, da je neurejeno stanovanjsko vprašanje eden glavnih razlogov za fluktuacijo v gradbeništvu. „Tudi kriteriji za pridobitev stanovanja iz solidarnostnega sklada, bi se morali spremeniti, „je opozoril. „Če bo šlo tako naprej, lahko gradbeništvo ostane brez delavcev.“

Veselin Veselinović, predsednik aktiva mladih delavcev, pa je ugotovil: „Samski domovi niso urejeni tudi zato, ker delovne organizacije nimajo dovolj sredstev, predvsem pa, ker ne morejo dobiti lokacije. V nekem samskem domu, ki ima 360 postelj, je zadnje čase precej bolje, saj smo preuredili kuhinjo in se priključili na toplovod.

Branko Milovanović je dodal. „Ker nas nobena krajevna skupnost ni hotela sprejeti, smo razmišljali o gradnji samskega doma zunaj mesta. To pa bi pomenilo še večjo izolacijo tistih delavcev, ki prihajajo od drugod. Onemogočili bi jim prilagoditev novemu okolju, kar pa je prav gotovo eden od pogojev za uspešno delo.“

O stanovanjih in nasploh o življenjskih razmerah gradbenih delavcev je spregovoril tudi delegat na 8. kongresu, Zlatko Drabig. „V gradbeništvu smo prvi sprejeli samoupravni sporazum o življenjskih in delovnih razmerah zaposlenih,“ je dejal. „Toda večina podjetij tega sporazuma ne upošteva. Dogaja se, da tudi po trije delavci spijo v eni postelji, da o prehrani in nekaterih drugih razmerah niti ne govorim. Eden najbolj perečih problemov so samski domovi, saj je v Sloveniji kar 150 tisoč delavcev iz drugih republik, od tega večina v gradbeništvu. Mestni sindikalni svet je pred časom začel akcijo za gradnjo samskih domov, vendar je naletel na gluha ušesa. Samske domove naj bi po mnenju nekaterih gradili zunaj mesta, kot nekakšne gete, gradbene delavce imajo za garjave ovce in nekatere izgrede posameznikov, ki pa so deloma tudi posledica nenormalnih življenjskih razmer posplošujejo. Mislim, da je v gradivu za 8. kongres o teh problemih premalo govora.

Stjepan Rupart, vajenec, pa je govoril o življenju mladih gradbincev. „Res je, da nas okolica težko sprejme medse, vendar vseeno najdemo pot za zbližanje. Tako smo navezali stike s šolo Hinka Smrekarja. Tamkajšnji mladini pomagamo pri vzdrževanju športnega igrišča, kjer imamo potem tudi mi možnost rekreacije. Prav tako smo letos poleti navezali stike z mladimi in skupaj udarniško delali v Rašici. V samskem domu ni nihče predvidel prostora, kjer bi lahko preživeli prosti čas. Tudi igrišča nimamo. Nimamo torej prostorov – imamo pa prost čas.“

Franjo Urban je takole zastavil vprašanje: „Od nas gradbincev zahtevajo, da delo v roku opravimo. Pri tem pa se redno dogaja, da zdaj primanjkuje železa, drugič cementa in tretjič lesa. Ali res ne bi mogli zagotoviti, da bi lahko nemoteno delali?“

Drago Oblak, komercialni direktor TOZD, je pomanjkanje materiala pojasnil: „Vsako leto sklenemo pogodbe za dobavo materiala, vendar vedno pride kaj vmes. Letos denimo, sta obe naši cementarni precej časa stali. Postopek za uvoz cementa pa je trajal toliko časa, da smo potem dobili dražji cement iz tujine, hkrati pa tudi že domačega. Prav ta postopek bi morali na vsak način skrajšati, zlasti če gre za občutljive surovine, kot sta železo in cement.“

Inž. Tone Kopčavar je spregovoril o uspešnosti gospodarjenja: „Cene gradbenih materialov stalno naraščajo, z dobrim gospodarjenjem pa bi lahko precej prihranili. Če bi v našem TOZD zmanjšali materialne stroške za 1 %, bi lahko povečali sklade za 250 do 300 tisoč dinarjev. To pa po mojem ne bi bilo težko.“

Zlatko Stepančič, šef delovne enote Betonarna, je k temu še dodal, da bi to pomenilo za občino Šiška 16 milijonov dinarjev. Opozoril pa je tudi, da bi morali veliko bolj varčno ravnati z delovnim časom, bolj preudarno sklicevati različne seje in sestanke.

NEKAJ VPRAŠANJ BREZ ODGOVORA

Govorili in spraševali pa so še o drugih zadevah.

Behrani Behram: „Včasih je podjetje pošiljalo starejše in bolehnejše delavce brezplačno na morje. Zakaj so letos to ukinili?“

Franc Ropotar: „Zakaj so take razlike v regresih za letni dopust. V nekaterih republikah dobijo od 2.000 do 2.500 dinarjev, pri nas pa le 900 dinarjev.“

Nikola Dragišević: „Večina mladih nas je iz drugih republik. Vožnja domov pa veliko stane. Ali nam sindikat ne bi mogel omogočiti vsaj nekaj brezplačnih prevozov.“

Franc Ropotar: „Pred časom smo veliko govorili o socialnem razlikovanju. Imenovane so bile celo komisije za ugotavljanje izvora premoženja. Nikjer pa nismo prebrali, kaj so te komisije ugotovile. Mi, delavci, najbolje vemo, kako se z delom pride do premoženja.“

VEČ RESNIČNE POMOČI DELEGATOM

Spregovorili so tudi o uvajanju in delu delegatskega sistema. Izrazili so mnenje, da je gradivo, ki ga delegati dobijo, preveč obširno in strokovno napisano tako, da ga večina delegatov ne razume, čeprav je to gradivo namenjeno v glavnem delegatom – delavcem. Nerazumljivo napisani materiali pa so bolj v posmeh kot v pomoč neposrednim upravljavcem.

Franc Horjak, sekretar osnovne organizacije, je takole ocenil razvoj samoupravnih odnosov v Megradu: „Enoletna bilanca dela sedmih TOZD v Megradu je uspešna in se z njo lahko pohvalimo. V samoupravnih organih dela 270 delavcev, kar pomeni četrtino zaposlenih. Formalno smo torej naredili zelo veliko. Zavedamo pa se, da še vedno ni vse tako, kot bi moralo biti. Problem je predvsem v tem, kako pomagati tistim, ki se na novo vključujejo v samoupravljanje. Zato mora biti dolžnost sindikata, da aktivno sodeluje pri programiranju izobraževanja.

Če bi ocenjevali sestanek v Megradu kot sestanek sindikalne organizacije, bi vsekakor imeli pripombo. Ta pa je, da so bila na sestanku zastavljena številna vprašanja, odgovori pa so bili le izjemni. Ker pa je sestanek nakazal številne probleme, bi bil lahko zelo koristen za delegata, ki bo zastopal gradbince na 8. kongresu ZSS.

A. AGNIČ

POGOVOR Z DELEGATI

Nemalokrat potisnjeni ob zid

ANTON ZRIMŠEK, HOTEL METROPOL PORTOROŽ

Anton Zrimšek, zaposlen v hotelu metropol v Portorožu, bo na 8. kongresu ZSS zastopal člane sindikata iz turističnih in gostinskih organizacij na obali. O vprašanjih, s katerimi se ubadajo ti delavci, namerava tudi spregovoriti na kongresu – predvsem o tem, kako izboljšati materialni položaj gostinskih in turističnih delavcev, še posebej delavcev v sezonskih gostinskih organizacijah.

– Akumulacija teh organizacij je nizka in od tod tudi mnogi problemi, pojasnjuje Anton Zrimšek. Delavcem ni možno zagotoviti primernih osebnih dohodkov, nerešena so njihova stanovanjska vprašanja. Nizko akumulacijo sezonskega gostinstva pogojujejo mnogi objektivni dejavniki. Vsekakor pa velika obremenitev gostinstva z odplačilom naložb v nove hotele. Po drugi strani se srečuje gostinstvo s svetovno konkurenco pri cenah in ta jih nemalokrat postavlja ob zid.

Rast cen in inflacija zvišujeta proizvodne stroške, enako stanje pozvroča revalvacijo tujih valut. Vse to še poslabšuje položaj delovnega človeka, ker si iz pičlega ostanka dohodka ne more zagotoviti primernih življenjskih razmer. Zato bi bilo prav, ko bi družba priznala gostincem olajšave, kot jih priznava izvoznikom. Gostinstvo namreč posredno izvaža, ko prodaja tujim gostom storitve in zlasti številne prehrambene artikle. Na tak način prodajamo dražje, kot če bi neposredno izvažali. Priznanju tako imenovanega tihega izvoza bi morale seveda slediti davčne olajšave, kakršnih so deležni izvozniki.

– In kako gledate gostinski in turistični delavci na slovenski obali na domači, bolje delavski turizem? Ali je v pripravah na kongres bilo govora tudi o tem – je veljalo naslednje vprašanje Antonu Zrimšku.

– Tudi o tem nameravam govoriti na kongresu. Na obali mnogi gostinski delavci menimo, da je treba delavskemu turizmu na strežaj odpreti vrata. Veliko smo za to naredili letošnje poletje, ko smo z znižanimi cenami omogočili letovanje našim gostom tudi v visoki sezoni. Žal smo slišali potem tudi kritike, da taka odrtost vodi v nelojalno konkurenco.

Kar zadeva domači turizem, bi bilo prav, da bi se premaknilo samoupravno sporazumevanje in dogovarjanje tudi med gostinskimi delovnimi organizacijami na slovenski obali in delovnimi organizacijami po vsej Jugoslaviji, da bi le-te po primerni ceni pošiljale svoje delavce v naše hotele tudi pred in po sezoni. Tako bi poživili turizem v zdaj več ali manj sušnih mesecih.

K. S.

Polovične informacije vnašajo nemir

CIRIL ČADEŽ, OZD SGP PRIMORJE AJDOVŠČINA

Ciril Čadež je že dolga leta zaposlen kot obratni elektrikar pri SGP Primorje v Ajdovščini. Že kot vajenec se je pridružil vrstam ajdovskih gradbincev, nato pa je zakoračil kot kvalificran elektrikar med obrate in tam tudi ostal. Poleg svojega rednega dela mu ni nikoli žal ure ali dveh za družbenopolitično delo, saj ga zanima vse, zadnje čase pa se je povsem posvetil problematiki sindikata v podjetju. Zato bo svoje kolege tudi zastopal kot delegat na kongresu v Celju.

– Problemov, o katerih bi kazalo spregovoriti na kongresu slovenskih sindikatov, je precej. Posebno gradbinci se iz dneva v dan srečujemo z njimi. Razdrobljenost gradbišč in nasploh značaj našega dela zahteva več angažiranosti vseh družbenopolitičnih dejavnikov, še posebej pa sindikata.

Prav razdrobljenost naših gradbišč in velika oddaljenost od matičnega podjetja zahteva več naporov za obveščanje delavcev. Tega vprašanja pri nas še nismo zadovoljno uredili. Imamo svoje interno glasilo, ki pa ne more zajeti problematike tako široko in podrobno, kot bi želeli. Treba bo najti rešitev, ki bo hkrati prispevala nekaj bistveno novega, obenem pa spet ne sme biti predraga. Zavedati se namreč moramo, da so informacije, ki so le delno informacije, samo v škodo in marsikdaj vnesejo nemir med delavce. Kongres bo moral k temu prispevati svojo odločno besedo.

Po kongresu ZKJ in tudi po republiških in pokrajinskih kongresih zveze komunistov, pravzaprav že po sprejetju nove ustave so se stvari bistveno spremenile, sindikat in tudi mladina sta dobila pomembnejšo vlogo, ki jo bo treba opravičiti in med delavci utrditi misel, da je sindikat njihova opora.

Najbolj me moti, da premalo vrednotimo kvalificirano delo. Posebno v gradbeništvu se to pozna, saj nam najslabši učenci uhajajo med strojnike, kjer so zaradi terenskega dela osebni dohodki neprimerno višji kot pri nas v delavnicah. Z leti tisti, ki so zapustili šolo in se priučili na delu, dosežejo enake pravice, kot jih ima tisti, ki se je pridno učil in šolanje dokončal. V tem je nekaj narobe in vsekakor bomo morali napraviti red.

Med delavci slišim večkrat negodovanja zavoljo tega, negodovanje in nezadovoljstvo pa vemo, kaj prinašata v proizvodnji.

Tudi z izobraževanjem nisem preveč zadovoljen. Preveč se ukvarjamo samo s poklicnimi seminarji in s predavanji, premalo pa posvečamo pozornosti samoupravljalskemu izobraževanju. Vemo, da potrebujemo oboje, vendar ne bi smeli zanemarjati drugega zaradi prvega. V tem bo moral sindikat od besed k dejanjem. Zanimanje za delavsko kontrolo je veliko, toda kaj, če nimamo usposobljenih ljudi zanjo. Delavec pa je še kako zainteresiran za sredstva, ki odhajajo iz podjetja in bi moral vedeti, kako in za kaj so porabljena.

M. HOŽIČ

Pobuda, vredna premisleka

Pred dnevi so delavci medvoških delovnih organizacij na množičnem predkongresnem sestanku članov sindikata med drugim predlagali sindikalnim vodstvom, naj ponovno razmislijo, kako bi bolj pravično in učinkovito organizirali družbeno pomoč za ozimnico.

Pravzaprav ne gre za takšno ozimnico, kakor smo jo pojmovali doslej, ko so v sindikatih skušali zagotoviti delavcem kar najbolj poceni krompir, jabolka in še nekaj drugih pridelkov. Tudi ne gre za ozimnico, kakor jo pojmujemo od nedavna, ko so proizvajalci in trgovci, tudi na pobudo sindikatov, storili prve korake, da bi bolje uredili proizvodnjo, odkup in prodajo teh pridelkov.

Delavci so na predkongresnem sestanku predlagali, naj bi sindikat sprožil pobudo za sistemsko ureditev družbenega odnosa do vseh jesenskih nakupov.

Ozimnica je namreč tudi kurjava pa nabava zimskih oblek; in prav tedaj, ko zavoljo vseh teh potreb najgloblje sežemo v žep, pošljemo otroke v šole in moramo kupiti zanje vse bolj obilno zalogo šolskih potrebščin.

Da o zdajšnji draginji sploh ne govorimo!

Marsikatera delavska družina se torej jeseni znajde v tolikšnih težavah, da jih sama, brez družbene pomoči, ne more premagati.

Zato so v nekaterih delovnih organizacijah sklenili, da bodo po svojih močeh in možnosti pomagali delavcem pri jesenskih nakupih. Ponekod, kjer imajo več sredstev, delijo vsem zaposlenim regres za ozimnico ali pa enkratno pomoč za nakup šolskih potrebščin in kurjave. Drugod, kjer imajo manj denarja, kupijo šolske potrebščine samo otrokom delavcev z najnižjimi osebnimi dohodki. V mnogih kolektivih pa ne storijo niti tega. In tako se porajajo nove, z ničemer utemeljene razlike med proizvajalci, ki seveda povzročajo nejevoljo in nepotrebne spore.

Zato bi kazalo, da sindikalna vodstva razmislijo o pobudi medvoških delavcev, naj bi družbeni odnos do „ozimnice" sistemsko uredili, odločitev, ki naj bi jo sprejeli in ki bi veljala za vse delovne organizacije, pa naj bi zapisali v sindikalno listo.

JANEZ VOLJČ

Trikrat poudarjeno: bodimo realisti!

Enega od predkongresnih razgovorov je oganiziral občinski sindikalni svet Kranj v sodelovanju z republiškim svetom ZSS. Za okroglo mizo so se zbrali predstavniki osnovnih sindikalnih organizacij in samoupravnih interesnih skupnosti, pa predstavniki občinskega in republiškega sindikalnega sveta.

Izbor teme razgovora ni naključen. V kranjski občini imajo bogate izkušnje s samoupravnimi interesnimi skupnostmi. Zato je beseda stekla o tistih predlaganih kongresnih sklepih, ki govore o nalogah sindikatov pri utrjevanju samoupravnih interesnih skupnosti, o nalogah, ki čakajo sindikate na področju vzgoje in izobraževanja na samoupravnih osnovah, in končno o nalogah v zvezi z razvojem stanovanjskega gospodarstva.

Pogovor o utrjevanju samoupravnih interesnih skupnosti, tistih, ki se vključujejo v naš skupščinski sistem, se v današnjem trenutku nujno sprevrže v pogovor o nujnih nalogah, ki jih vsi skupaj, od republike navzdol, opravljamo te dni z veliko zamudo in v veliki časovni stiski. Na račun te zamude je „kranjska okrogla miza" naslovila ostro kritiko na vse dejavnike na ravni republike, zlasti na predlagatelje zakonskih rešitev pa tudi na republiški svet zveze sindikatov, za katerega so dejali, da zaradi zagotavljanja resnične demokratičnosti nikakor ne bi smel pristajati na tako zamujanje in tako napete roke. To namreč ogroža pravi smisel tega, kar delamo. Tako hitenje namreč onemogoča, da bi delovnim ljudem dobro obrazložili mehanizem, predvsem pa nove odnose in področje delovanja samoupravnih interesnih skupnosti, za katere bodo volili delegacije in delegirali delegate. Naj ob tej priložnosti tudi zapišemo, da so v Kranju tudi na račun sredstev javnega obveščanja izrekli ostro kritiko, ker premalo vestno opravljajo svoje poslanstvo.

Če izpustimo to, kar so za okroglo mizo dnevno aktualnega poročali o konkretnih pripravah, pa ne moremo mimo podatka, da bodo v Kranju zasnove samoupravnih sporazumov o ustanovitvi posameznih interesnih skupnosti pravočasno pripravljene, da bodo nared do 20. novembra, ko naj bi bili zbori delovnih skupnosti. Ti zbori dodo opravili kandidaturo kandidatov za delegate in na njih naj bi predstavniki interesnih skupnosti delavcem poročali o izpolnjevanju letošnjih programov in tudi predlagali progreme za prihodnje leto. Ob tem pa so kranjčani posebej poudarili, da so spomladi interesne skupnosti – tako temeljne, regionalne kot republiške – obljubljale delavcem, da jih bodo seznanjale z uresničevanjem delovnih programov, vendar pa tega niso storile. Zlasti sindikati bi morali biti za take obljube delavcem bolj tankočutni, so ugotovili. Ne smeli bi dopuščati, da se z delavci pogovarjamo le o potrebnem denarju, lastnih obljub pa ne spoštujemo.

V razpravi o samoupravnih interesnih skupnostih je bil prav posebej poudarjen tudi problem majhnih delovnih organizacij, majhnih krajevnih skupnosti, majhnih občin. Gre preprosto za bojazen, da ne bo dovolj primernih kandidatov za pet delegacij za pet samoupravnih interesnih skupnosti, da bo torej marsikje treba razmišljati o enotni delegaciji. Gre za bojazen, da bo v majhnih občinah težko zagotoviti dvodomno skupščino interesnih skupnosti, če posamezne družbene dejavnosti niso dovolj razvite. Gre za bojazen, da marsikje ne bo dovolj prostora za konference delegacij itd. Očitali so, da problema „malih" nismo dovolj preučili, da bodo zato marsikje delegacije in delegati na silo sestavljeni. Niso se zadovoljili z razlago, da delegacije in delegati skupščine družbenopolitičnih skupnosti ne bi mogli delovati tudi kot delegacije in delegati v interesnih skupnostih, češ da na tak način ne bi moglo priti do soočenja različnih stališč. Do kakšnega soočenja stališč delegacij in delegatov iz TOZD gospodarstva naj bi sploh prihajalo, če bodo eni kot drugi morali zastopati stališča baze. Razlika je verjetno res le v tem, da bodo v skupščinah družbenopolitičnih skupnosti delegati le usmerjali razvoj posameznih interesnih področij oziroma družbenih dejavnosti, v skupščinah interesnih skupnosti pa bodo morali razreševati zelo konkretne naloge.

Ko so za kranjsko okroglo mizo spregovorili o predlaganih kongresnih sklepih, ki zadevajo vzgojo in izobraževanje, so predvsem poudarili, da gre za naloge, ki terjajo znatna materialna sredstva. Tako se jim zdi ohlapen sklep o brezplačnih učbenikih, ki naj bi jih zagotovili najkasneje v treh letih vsem otrokom, če ne razrešimo vprašanj, koliko institucij danes načrtuje osnovno šolstvo, kdo programira in kdo predpisuje učbenike in, kaj naj bodo obvezni učbeniki in koliko bodo stali. Brezplačni učbeniki niso majhna obveznost. Je pa prav, da prav sindikati zagovarjajo politiko večjih naložb v družbeni standard. Tudi celodnevna šola je lahko izrednega pomena – toda kaj pomeni njeno uvajanje glede na prostorske kadrovske kapacitete? Ze smo govoriti o celodnevni „šoli", pa tudi temu nismo so ugotovili. V kranjski ob so ogromno investirali v šir osnovnošolskega prostora, imajo vse šole še vedno eni izmenski pouk.

V Kranju so se zavzeli za naj postane zbiranje sredst širjenje šolskega prostora usmerjeno izobraževanje domskih kapacitet sestavn investicijske politike delo organizacij. Kritični pa so do razmer, ki so posledica prekasno pripravljenega benega dogovora o štipen politiki. Ta se uveljavlja četkom šolskega leta, ka meni sredi gospodarskega to pa pomeni, da smo sredi presenetili delovne organiz z nekimi skupnimi potreb na katere ob začetku leta računale. Davek plačuje dina, ki nima štipendij, del organizacije pa šele zdaj stopajo k sporazumu, ke podpis zavlačevale tudi za tega, ker dogovora tako d ni podpisala Gospodarska nica SRS.

Kranjčani pravijo, da s solidarnost. Letos so T zbrale za izobraževanje ve staro milijardo, a tisti, k predlagali programe izob valne dejavnosti, niso pov o svojem delu. Solidarnost s velikokrat izigrala: kako je mogoče tudi razumeti razm da je proračunska poraba da tisti, ki dva in polkrat porabi, prejema solidarno sredstva, tisti, ki porabi poprečjem, pa prispeva za darnost.

Anketa Raziskovalnega tra za samoupravljanje me lavci nam je odkrila, da kongresnimi sklepi delavci bolj postavljajo v ospredje novanjsko politiko.

Prav o stanovanjskem spodarstvu pa je stekla za k sko okroglo mizo ostra ra va. Sindikat mora zaščititi če delavcev – podnajemn ki jih danes izkoriščajo tis imajo očitno prevelika st vanja za lastne potrebe. T je mogoče narediti konec dva načina. Predvsem te da se najemnine bolj pribl stroškovnim najemninam. stvo je, da zaradi nizkih jemnin mnogi razpolagajo s velikimi stanovanji in da hiš svetom zaman dajemo pra če za vzdrževanje hiš nim denarja in da subvencioni najmenine praznijo stano ske sklade prek razumne Drug način obrambe pred koriščanjem podnajemnikov je solidarnostna akcija 20 stanovanj za delavce. Kra občina še dohaja planirano namiko gradnje teh stanov Sicer pa se v solidarnost skladu združuje le 25 do 3 sredstev, preostala sredstva stanovanja so pri delovnih ganizacijah. Glede tega, kdo bi bil deležen solidarnost stanovanj, pa so predlagali bi poleg mladih delavskih ž žin to možnost zagotovili ž ste delavce, ki so že starejši celo pred upokojitvijo, pa s vedno brez lastnega stanova

SONJA GAŠPER

Dobri osnutki sklepov

V izolskem Delamarisu, podjetju s skoraj stoletno tradicijo predelovanja rib, je bil pred dnevi posvet med predstavniki podjetja – vodstvom, samoupravnimi organi in družbenopolitičnimi organizacijami v Delamarisu – ter predstavniki sektorja za ekonomsko in socialno politiko pri republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije. Tema – enaka kot na vseh sestankih v zadnjem času ob podobni sestavi – obravnava kongresnega gradiva. Posebej so na sestanku v Delamarisu posvetili pozornost tistim osnutkom sklepov osmega kongresa slovenskih sindikatov, ki obravnavajo delovne in življenjske razmere delavcev, razvoj stanovanjskega gospodarstva in aktivnost mladih delavcev. Predstavnike republiškega sveta zveze sindikatov oziroma njegovega sektorja za ekonomsko in socialno politiko je najbolj zanimalo, ali imajo v Delamarisu pripombe na osnutek omenjenih sklepov in kakšne so.

DOBRI OSNUTKI SKLEPOV

Razprava o omenjenih osnutkih sklepov osmega kongresa pravzaprav ni prinesla ustreznega rezultata – če bi jo ocenjevali samo po tistem, kar smo zapisali uvodoma. Pripomb in dopolnil osnutkom sklepov delavci Delamarisa praktično niso predlagali, kajti, kot so dejali, pripravljeni osnutki sklepov so dobri. Pač pa so v razpravi predlagali rešitve nekaterih problemov, ki jih obravnavajo tudi sklepi in ki terjejo tudi njihovo delovno organizacijo, ne da bi posebej poudarili, naj bi takšna usmeritev dela sindikatov našla svoje mesto v sklepih osmega kongresa.

Tako je stekel pogovor o stanovanjskih problemih, delovnih in življenjskih razmerah delavcev ter o aktivnosti mladih, kako občutijo probleme delavci Delamarisa in kaj sodijo, kako bi jih kazalo reševati.

STO LET TRADICIJE

Delamaris je danes podjetje s skoraj stoletno proizvodno tradicijo, z dokaj razvejano proizvodno dejavnostjo; izdeluje od ribjih konzerv prek različnih jušnih in drugih koncentratov do kave . . . Povezano je z nekaterimi drugimi slovenskimi živilskimi podjetji – Drogo, Kolinsko, pivovarnami Union, Talis in Laško v Združeno podjetje živilske industrije HP. Polovico ali skoraj polovico svojih izdelkov izvaža, zaposlenih je kakih 1300 delavcev. Več kot polovica delavcev je nekvalificiranih. V letošnjem letu bo podjetje ustvarilo za 420 milijonov dinarjev celotnega dohodka, pri čemer bo 60 milijonov din ostalo za osebne dohodke, 15 milijonov pa za sklade.

Dosedanji razvoj podjetja označuje nenehna skrb za podaljšanje proizvodnega ciklusa v ulovu in predelavi rib, sorazmerno majhna skrb družbe za razvoj tovrstne dejavnosti – ribištva in predelave rib, nenehen boj z zakonitostmi domačega in tujega trga. Vsem tem mejnikom, ob katere je venomer zadevala želja kolektiva Delamarisa po gospodarski ekspanziji, lahko pridružimo tudi skrb družbe za to, da cene živil ne bi nenadzorovano rasle.

IMPERATIV – IZBOLJŠANJE DELOVNIH RAZMER

Zavoljo spleta takšnih okoliščin – nadzorovanih cen živil, carinskih barier, ob katere so zadevali izdelki, ki jih je tovarna izvažala na tuje, carin za uvoženi reprodukcijski material, premajhne pomoči družbe itd. – akumulativnost Delamarisa ni bila dovolj velika, da bi lahko posodobili ribiško floto, odpravili zastarele stroje v nekaterih obratih in zvišali nizke osebne dohodke.

Posledica takšnega gospodarskega položaja podjetja je tudi nadpoprečno visoko število delovnih mest, kjer je nevarnost za zdravje delavcev zelo velika, in delovnih mest z zelo težkimi delovnimi razmerami – na primer v ribiški floti in v TOZD Iris, kjer predelujejo ribe. Fluktuacija, ki je predvsem odraz višine osebnih dohodkov in delovnih razmer, v drugi vrsti pa tudi skrbi podjetja za rast družbenega standarda zaposlenih, je v letošnjem letu, upoštevaje tudi upokojitve, presegla 25 odstotkov števila zaposlenih.

Zato ni čudno, da v Delamarisu hkrati govorijo o povečanju proizvodnje in izboljšanju delovnih razmer. V razvojnih načrtih v polni meri uveljavljajo predvsem izboljšanje tehnologije in delovnih razmer, ker bo oboje zagotovilo tudi povečanje produktivnosti – s tem pa tudi večji dohodek podjetja in večjo socialno varnost zaposlenih.

Najtežje delovne razmere so prav gotovo na ladjah Delamarisove ribiške flote in, kot smo omenili, v obratu za predelavo rib. Podjetje ima danes 22 ladij, ki pa so vse že zastarele, primerne le za lov ne predaleč od obale in tudi njihova oprema ni primerna za lov v večjih globinah, kjer se zadržuje tako imenovana bela riba. Kolektiv že dlje namerava modernizirati svojo floto z nakupom večjih ladij, boljše opremljenih, ki bi olajšale težaško delo slovenskim ribičem. Vprašanje pa je, v kakšnem času bo kolektiv lahko zbral potrebna sredstva, ki niso majhna. Prav bi bilo, da bi družba za to dejavnost storila še kaj bolj konkretnega, kot je vključevanje tovrstne dejavnosti v republiški zeleni plan.

VRTCI V PODJETJIH

Eden velikih problemov Delamarisa – pa ne le tega podjetja, pač pa vse slovenske obale – je otroško varstvo, so zatrjevali v Delamarisu. Problem je ne le v financiranju iz rednih virov, iz katerih se nateče premalo sredstev za gradnjo novih vzgojnovarstvenih ustanov, pač pa tudi v tem, ker so kreditne možnosti zakonsko omejene. Kreditiranje bo možno le v mejah sredstev, ki se bodo zbrala iz rednih in izrednih virov (na obali se pripravljajo na referendum o samoprispevku za gradnjo vrtcev in osnovnih šol), kar pomeni, da bo treba zbrana sredstva usmerjati v časovno natanko razporejeno gradnjo. Zato v Delamarisu predlagajo, naj bi odgovorni dejavniki razmišljali tudi o sorazmerno ceneni obliki „gradnje" novih vzgojnovarstvenih ustanov: delovne organizacije – večje seveda – naj bi dale ustrezne prostore, jih opremile in najele tudi strokovno osebje.

PREMALO DENARJA

V Delamarisu se otepajo tudi s stanovanjskimi problemi, vendar s sredstvi, ki jih lahko izločajo v ta namen – kljub vsem možnim načinom oplemenitenja – ne bodo tako kmalu zagotovili dovolj stanovanj. V zadnjih dveh letih so kupili 84 novih stanovanj in tako skupaj z dodeljevanjem posojil in s preseljevanjem delavcev iz manjših v večja stanovanja rešili v tem času 100 stanovanjskih problemov. Kljub temu pa še 142 delavcev prosi za stanovanja ali za posojilo: med njimi je približno polovica takih, ki na stanovanje čakajo več kot osem let, nekateri pa celo že dvajset let!?

Sredstva, ki jih lahko podjetje vsako leto izloči za gradnjo stanovanj, so sorazmerno pičla: po ključu delitve teh sredstev, ki so ga sprejeli na obali, ostane podjetju le 1,20 milijona dinarjev; ker pa plačujejo letno za blizu 500 tisoč din anuitet, ostane tako za posojila in gradnjo novih stanovanj le 700 tisočakov. Če bi upoštevali samo ta sredstva, brez sredstev, ki jih Delamaris vloži v banko in brez solidarnostnega sklada ter brez oplemenitenja omenjenih 700 tisoč dinarjev, bi v Delamarisu sedanje stanovanjske probleme reševali polnih 46 let. Potrebovali bi namreč pri današnjih cenah več kot 32 milijonov dinarjev za ta namen.

Seveda so tu še sredstva, ki jih podjetje po dogovoru oroči v banki, in sredstva, s katerimi je skupaj z drugimi delovnimi organizacijami oblikovalo solidarnostni sklad. Vendar, pravijo v Delamarisu, kljub temu, da smo lani in letos vložili v solidarnostni sklad kakih 2,6 milijona dinarjev, ta sklad za sedaj do podjetja ni izpolnil pričakovanj. Samo dva delavca iz Delamarisa sta namreč doslej dobila stanovanje pri solidarnostnem skladu in v podjetju se sprašujejo, ali res med njimi ni več nujnih primerov, čeprav hkrati priznavajo, da je na obali nujnih primerov res veliko, in dodajajo, da bo v naslednjih letih solidarnostni sklad bržčas v celoti opravil svojo nalogo, da torej sredstva, vložena vanj, niso bila slabo naložena.

Na začetku tega zapisa smo omenili, da je bilo govora tudi o aktivnosti mladih. Razprava o tem nam ni dala povsem jasnega odgovora: po zatrjevanju nekaterih diskutantov namreč mladi premalo aktivno sodelujejo v življenju podjetja, da so, skratka, premalo aktivni, pri čemer so navajali nekatere objektivne vzroke, kot, denimo, veliko delavcev iz drugih republik, nizka kvalifikacijska struktura itd. Predsednica aktiva mladih pa je zatrdila, da je njihov aktiv najboljši v Izoli in med najboljšimi na obali. Vsekakor pa drži eno: kljub temu, da je aktiv mladih dober, ni razloga, da ne bi bil še boljši, da se mladi ne bi bolj polnoštevilno in bolj aktivno vključevali v družbenopolitično in samoupravno življenje v Delamarisu.

ZA OKROGLO MIZO V MURSKI SOBOTI O POLOŽAJU NAŠIH DELAVCEV, ZAPOSLENIH NA TUJEM

VRAČANJE ZDOMCEV NA MRTVI TOČKI

Med predlogi sklepov, ki naj bi jih sprejel 8. kongres Zveze sindikatov Slovenije, je tudi predlog sklepa številka 16, ki govori o sindikatu in naših delavcih v tujini. Ta sklep naj bi zavezal sindikate, da bodo še nadalje kakovostno razvijali stike in sodelovanje s sindikati v tujini, katerih člani so tudi naši delavci. V stikih z našimi delavci bomo skrbeli za še boljše obveščanje o družbenem in gospodarskem življenju doma in izkoristili vse možnosti za razširitev izobraževanja otrok naših delavcev v materinem jeziku. V okviru SZDL se bomo zavzemali za udeležbo naših delavcev, ki so trenutno zaposleni v tujini, pri odločanju o vseh pomembnih družbenih in gospodarskih vprašanjih domačega kraja. Proučili bomo možnosti za čim številnejše vračanje delavcev iz tujine in pri tem predlagali take rešitve, ki bodo omogočale vračajočim enakopravno vključevanje v združeno delo.

Znano je, da je največji odstotek naših ljudi, zaposlenih v tujini, iz Pomurja. Sezonsko delo in zaposlovanje v drugih državah je v Prekmurju že davna tradicija, ki jo narekuje prenaseljenost prebivalstva in pomanjkanje delovnih mest doma. Zato, da bi si ustvarili celovitejšo podobo o problemih zdomcev, da bi dopolnili sklep 8. kongresa ZSS, je občinski svet zveze sindikatov Murska Sobota skupaj z republiškim svetom ZSS in v dogovoru z občinsko konferenco SZDL pripravil javno tribuno, posvečeno tem problemom.

Prvi je na javni tribuni spregovoril direktor Zavoda za zaposlovanje v Murski Soboti Franjo Šonaja in zbranim posredoval splošno oceno zaposlovanja delavcev v tujini, predvsem delavcev pomurske regije.

„Zaposlovanje občanov iz Pomurja v tujini, ki so se doslej zaposlovali največ v Avstriji, ZR Nemčiji in Švici, se je v zadnjem času zmanjšalo na minimum. Glavni vzrok za to je, da ekonomije zahodnih držav doživljajo krizo, predvsem pa to velja za gradbeništvo in avtomobilsko industrijo, ki zaposluje največ naših ljudi."

Navedel je tudi nekaj podatkov: število zdomcev iz Pomurja, zaposlenih v tujini, se je po letu 1961 ustalilo nekje pri 12.000, vendar pa je v zadnjem času začelo rahlo upadati. Kandidatov za zaposlitev v tujini v pomurskih občinah praktično ni več, pri tem pa moramo izvzeti približno 1.500 sezonskih delavcev, ki si v veliki večini iščejo zaslužek v sosednji Avstriji. Prav tako je v Pomurju tudi 700 do 800 mejašev, tisti, ki stanujejo ob meji in hodijo vsakodnevno na delo v Avstrijo. V prvih devetih mesecih letos se je vrnilo 2400 naših ljudi, ki so iskali delo v Pomurju, a žal vsi niso dobili.

„Kljub vsem sklepom in priporočilom sindikatov in SZDL niti tako majhnemu številu povratnikov nismo mogli nuditi zaposlitve doma, niti zaposlitve z nastanitvijo drugje v Sloveniji. Prav zato vračanje naših delavcev iz tujine ne sme in ne more biti kampanjsko. Da pa bi lahko ustvarili možnosti za postopno vrnitev približno 12 tisoč zdomcev v Prekmurje, bi morali proučiti možnosti vključitve povratnikov – kmetovalcev v kooperativne odnose; proučiti bi morali možnosti angažiranja osebnih prihrankov zdomcev za odpiranje novih delovnih mest, proučiti olajšave za nakup orodij in davčne olajšave za odpiranje obrtnih dejavnosti v Pomurju. Vse te možnosti in ugotovitve bi seveda morali javno objaviti tudi v informativnih sredstvih, ki so dostopna zdomcem."

Za leto 1975 v Pomurju predvidevajo, da bodo morali posvetiti več pozornosti vračanju delavcev, začasno zaposlenih v tujini:

„Od celotnega kontingenta ponudb tujih delodajalcev, odpade sedaj na Slovenijo le 2,5 %, kar pomeni, da zajema le kategorije, ki doma ne morejo najti zaposlitve. Čedalje več pa bo tistih zdomcev, ki se bodo vračali, zato se bo moralo delo službe za zaposlovanje bistveno preusmeriti na problematiko vračanja delavcev iz tujine."

Predsednik občinskega sindikalnega sveta v Murski Soboti Janez Kučan je potem povedal, da imajo zelo dobre stike s sindikati v tovarni Audi – NSU v Ingolstadtu, kjer je zaposlenih kar 1.200 naših delavcev. Vsi delavci so včlanjeni v tamkajšnje sindikate in imajo 40 svojih zastopnikov. S temi našimi delavci imajo zelo dobre stike, vendar bi morali okrepiti informativno dejavnost, pošiljati jim več časopisov in knjig. Premalo je obiskov slovenskih kulturnih skupin v tem kraju. Zveza kulturno prosvetnih organizacij je že pripravila program, da bi se tudi to sodelovanje okrepilo.

Vlado Kolmanič, predsednik komisije za stike s tujimi sindikati, je dodal:

„Naši ljudje so raztreseni po vsej Evropi in zato praktično ni mogoče z vsemi vzpostaviti stikov. Sedaj jih imamo le s tistimi delavci, ki so skoncentrirani v posameznih krajih. Delegacije, ki odhajajo k zdomcem v tujino, niso samo formalnost, saj so razgovori s tamkajšnjimi sindikalnimi funkcionarji rešili že marsikatere pereče probleme naših ljudi. Prav tako pa v razgovorih z našimi zvemo za težave, želje in hotenja. Iz sestankov, ki smo jih imeli v tujini, in iz novoletnih razgovorov doma, sledi, da se naši ljudje zelo zanimajo za dogajanja v domovini, prav tako pa tudi za pojave gospodarske krize v evropskih državah. Čedalje bolj jih zanimajo možnosti za vrnitev v domovino. Mislim pa, da bo treba tem ljudem po pravici povedati, da zaenkrat možnosti za zaposlitev v domačem kraju skorajda ni."

Na javni tribuni je spregovoril tudi predsednik izvršnega sveta občinske skupščine Murska Sobota Ladislav Pentek:

„Morali bi se zamisliti nad tem, da se z zaposlovanjem naših ljudi v tujini ali v drugih krajih ožje oziroma širše domovine, prazni področje, ki je ob meji. Kaj pa to pomeni, ni treba posebej poudarjati."

V občini Murska Sobota raste zaposlenost s 6,3 % letno, kar je precej nad republiškim poprečjem, vendar kljub temu zelo počasi rešujejo nezaposlenost v občini, saj je vsako leto od 650 do 700 mladih, ki prvič iščejo zaposlitev. Ugotovili so, da bi s takšnim tempom zaposlovanja rešili problem zaposlitve šele v 15 letih.

„Sindikati bi morali vplivati na banke," je opozoril predsednik izvršnega sveta soboške občine, „da bi pri dajanju kreditov za nove naložbe upoštevale vse tri osnovne pogoje, ki so: delovna sila, surovine in tržišče. Naj opozorim samo na primer Cimosa, ki je v Novi Gorici zgradil in opremil tovarno za 600 delavcev, sedaj pa se obračajo na naš zavod za zaposlovanje, da bi jim preskrbeli večino delavcev."

Justa Kotnik, članica sindikata Kmetijskega kombinata iz Radgone je povedala, da so pri njih še kako zainteresirani za tiste, ki bi se vrnili. Zlasti za sezonska dela potrebujejo ljudi, saj so v letošnjem letu mesec dni vozili delavce iz Hrvaške, vsak dan tudi po 230 kilometrov daleč.

Mirko Lebarič, tajnik ljutomerskih sindikatov, je spregovoril o obveščanju naših zdomcev:

„Iz izkušenj vemo, da je uspeh razgovora z našimi ljudmi v tujini veliko večji, če se z njimi pogovarjamo na delovnem mestu, tam kjer delajo, ne pa ob prostem času in v kakih klubskih prostorih.

V sklepih 8. kongresa bi morali opredeliti tudi našo dolžnost, da zagotovimo materialno pomoč za organizacijo stikov z zdomci in za njihovo boljšo obveščenost o dogajanju v domovini."

Geza Kišfalvi, predsednik krajevnega odbora SZDL Rogaševci, je načel vprašanje mejašev, ki jih je v njihovem kraju kakih 800. To so delavci, od katerih se polovica vsak dan vozi na delo v Avstrijo, med tem ko druga polovica odhaja v ponedeljek, vrača pa se v petek. Velika večina teh dninarjev nima nikakršnih pravic iz dela. Tovariš Kišfalvi se je dotaknil tudi vprašanja vajencev, ki odhajajo v uk v Avstrijo. Kar 50 jih je na avstrijskem Štajerskem. Večina mladih ostaja v tujini, čeprav takih poklicev pri nas primanjkuje.

Tovariš Kišfalvi je ugotovil še, da z Avstrijo nismo sklenili zadovoljivih sporazumov o naših zdomcih in da bi morali naši sindikati skupaj z avstrijskimi pospešiti sklepanje sporazumov.

Andrej Škerlavaj, sekretar sektorja za mednarodne odnose pri RS ZSS je zato pojasnil nekatere dopolnitve predloga 16. sklepa, ki med drugim tudi že govore o sklenitvi sporazuma o socialni varnosti z Avstrijo in Kanado.

K tako oblikovanemu sklepu je dal soglasje tudi posvet za okroglo mizo v Murski Soboti.

A. AGNIČ

Jezikovni spodrsljaji ali kaj več?

V gradbenem šolskem centru Slovenije so v razpravi o osnutku kongresnega sklepa 11 „razvijanje kulturne in raziskovalne dejavnosti" opozorili na nekatere jezikovne spodrsljaje. Sam sklep zaradi teh spodrsljajev izveni bolj v leporečje kot v akcijsko napotilo. V zadnjem odstavku je namreč zapisano, da bomo v sindikatih spodbujali „razvoj iznajditeljstva, novatorstva in racionalizatorstva v organizacijah združenega dela . . ." in še, da „osnovne organizacije sindikata prevzemajo politično odgovornost za to, da bodo v samoupravnih aktih podrobneje opredeljeni pogoji za čim širši razvoj ustvarjalnosti delavcev ter merila za nagrajevanje in spodbujanje novatorske in racionalizatorske dejavnosti . . ."

Gre za to, da so izrazi „iznajditeljstvo, novatorstvo in racionalizatorstvo, novatorska dejavnost in racionalizatorska dejavnost" nestrokovni in nepravilni. „Iznajditeljstva" sploh ni v slovarju slovenskega knjižnega jezika. Pa tudi takih dejavnosti ni, ker v resnici ne morejo obstajati. Pod „dejavnostjo" razumemo tista opravila, za katera se ljudje lahko usposobijo in s katerimi se lahko poklicno ukvarjajo. Nihče pa se ne more poklicno ukvarjati z „izumljanjem" niti ne more biti plačan za to. Besedi novatorstvo in racionalizatorstvo je vrh tega že zakon iz leta 1960 zamenjal z besedicama „tehnične izboljšave".

Pri razvojnem raziskovalnem delu lahko pride do izvirnih tehničnih rešitev (izumov) ali tehniških izboljšav ali pa do koristnih tovrstnih predlogov z drugih področj dela; za izume in tehnične izboljšave gre avtorjem pravična odškodnina, za koristne predloge pa pravična nagrada.

Zaradi navedenega predlagajo člani sindikata, da bi bilo umestno ves zadnji odstavek sklepa 11 spremenili. Menijo pa še, da so sestavljavci sklepa pozabili v sklepu na dopolnilno in nenehno izobraževanje kadrov, ki delajo v raziskovalni in razvojni dejavnosti; na organizirano pomlajevanje in nenehno pridobivanje novih kadrov za raziskovalno in razvojno delo; na prizadevanja za preprečevanje večtirnih raziskovalnih in razvojnih prizadevanj kakor tudi na preprečevanje raziskovanja že raziskanih problemov; na redno in vsestransko spremljanje tujih in domačih dosežkov na vseh področjih znanosti; na natančno določitev politike sindikatov do znanosti sploh; na uvajanje interdisciplinarnih raziskav v prakso raziskovalnih organizacij itd.

J. R.

PREDKONGRESNI POMENKI

Sindikat postaja last delavcev

Lojze Mežnarič, predsednik občinskega sindikalnega sveta Ljubljana-Šiška pripoveduje, kako so se sindikalne organizacije v tej občini vsebinsko in organizacijsko pripravile na osmi kongres slovenskih sindikatov

„V minulih nekaj mesecih, ko smo se v sindikatih še zlasti intenzivno pripravljali na naš kongres, volili delegate in organizirali razprave o kongresnih dokumentih, smo si predvsem prizadevali utrditi organizacijo in jo uveljaviti kot najširšo politično in akcijsko silo delavskega razreda. Pravzaprav pa bi lahko vse naše delo od lanske reorganizacije sindikata v Ljubljani, ko smo ponovno ustanovili občinske sindikalne svete in se delegatsko organizirali, poimenovali kot pripravo na kongres. Ko pravim vse naše delo, mislim na prizadevanje številnih sindikalnih aktivistov, ki so v tem obdobju ustanovili osnovne sindikalne organizacije v TOZD ter konference v organizacijah združenega dela in konference, bodoče sindikate v občini. Prav ti bodoči sindikati so v minulih mesecih, torej v predkongresnem obdobju, zaživeli in se uveljavili kot pomemben dejavnik."

OKREPILI SO SVOJO ORGANIZACIJO

Zatem je Lojze Mežnarič podrobno razložil, kaj vse so doslej storili.

Na sestanku predsednikov sindikalnih konferenc, ki so ga sklicali letos poleti, so se dogovorili, da se bodo njihove organizacije najbolje pripravile na delovni dogovor slovenskih sindikatov, če bodo sestavile konkretne programe svoje dejavnosti. O pripravah na kongres so razpravljali tudi na sestanku predsednikov osnovnih organizacij, občinski komite zveze komunistov pa je opozoril sekretarje partijskih organizacij, naj komunisti pri tem delu tvorno sodelujejo. Tako sta partija in sindikat skupaj pripravila množične sestanke sindikalnih članov in vsebinsko usmerjala njihovo razpravo.

Prav tedaj je občinska skupščina pripravila poročilo o letošnjem gospodarjenju v občini, ki ni bilo kdove kako optimistično. Še zlasti so se ubadale s številnimi težavami delovne organizacije v industriji; Šiška pa je industrijska občina. Zato so na razširjenem sestanku občinskega komiteja sprejeli nekaj odločitev in priporočil za odpravo najhujših težav. Hkrati so družbenopolitične organizacije ocenile samoupravne odnose v kolektivih in svojo oceno poslale v razpravo. Zato so na predkongresnih sestankih govorili tako o kongresnem gradivu kot tudi o gospodarjenju in o samoupravljanju ter sklepali o svojem bodočem delu. Na volilnih konferencah, ki so jih sklicali bodoči sindikati in na katerih so izvolili petnajst delegatov za slovenski in sedem delegatov za zvezni kongres, pa so že govorili o uresničevanju akcijskih programov sindikalnih konferenc. Končno so sklicali okroglo mizo in k razpravi povabili delegate in urednike tovarniških glasil in se dogovorili, o čem bi, upoštevaje pobude in predloge sindikalnega članstva, kazalo spregovoriti na osmem kongresu.

ŽIVAHNE RAZPRAVE O DEJAVNOSTI SINDIKATA

„Pripomb na statutarni dogovor in sploh na kongresno gradivo je bilo malo," je dejal Lojze Mežnarič, „kar pa je tudi razumljivo, saj smo se šele lani na novo organizirali. Bolj živahna pa je bila razprava o dejavnosti sindikata, o vseh novostih, ki nam jih je prinesla nedavna reorganizacija, predvsem pa o delu sindikatov v TOZD in v delovnih skupinah. Prevladalo je mnenje, da povsod tam, kjer delavci volimo svoje delegate, nujno potrebujemo sindikat, torej tudi v osnovni volilni enoti, ki je marsikje delovna skupina. Tamkaj moramo oblikovati stališča, ki naj jih potem delegati zagovarjajo v samoupravnih organih. In kdo naj oblikuje ta stališča, če ne sindikat! Dosedanja dejavnost sindikata v osnovnih organizacijah pa ne ustreza tem potrebam. Posledice dolgoletnega forumskega načina je še možno čutiti. Naša vodstva marsikje bolj pojasnjujejo delavcem svoje sklepe, kot pa skrbe za to, da bi o vsej dejavnosti neposredno odločali člani. Delegatski sistem v sindikatih še ni dodobra zaživel; ta ugotovitev pa velja tudi za samoupravljanje."

V šišenski občini se resda le ena delovna organizacija še ni na novo registrirala, drži pa tudi, da so v nekaterih delovnih organizacijah zgolj formalno prilagodili svojo samoupravo zahtevam nove ustave. Zato je bilo na mnogih predkongresnih shodih možno slišati, naj lepe besede o privrženosti interesom delavskega razreda zamenjajo dejanja. V ustavi je rečeno, da delavci neposredno in prek svojih delegatov odločajo o vsem gospodarjenju in o delitvi ustvarjenih sredstev, dogaja pa se, da tako imenovani odgovorni dejavniki bolj vplivajo na pogoje gospodarjenja in delitve kot proizvajalci. Kaj pomaga, če se delavec še tako trudi, da bi več naredil in prodal in bolje gospodaril, ko pa lahko en sam nepričakovan ukrep, denimo skok cen energije ali surovin, nenapovedan uvoz ali povečanje družbenih dajatev, izniči vsa njegova prizadevanja. Člani sindikata v šišenski občini sicer podpirajo stabilizacijsko politiko, zahtevajo pa tudi, da se vsi stabilizacijsko vedemo. Sprašujejo tudi, kako je mogoče, da se družbene obveznosti hitreje povečujejo kot družbena poraba? Kam gre denar? Ali pa je morda napaka v statističnih podatkih? Zakaj se v vsej državi ne držimo dogovora, da mora rast osebne porabe nekoliko zaostajati za stopnjo rasti delovne storilnosti; in kdo je kriv, da se osebna poraba hitreje povečuje tam, kjer je produktivnost najnižja. Posledice inflacije pa občutimo vsi.

Na predkongresnih sestankih so precej govorili tudi o uravnilovki, ki bojda že kar močno trka na naša vrata in ki je posledica tega, da ne najdemo pravšnih meril pri delitvi osebnih dohodkov, se pravi, da ne vemo, kako bi pravilno ovrednotili delo ter hkrati zagotovili stimulacijo in ustrezne minimalne osebne dohodke. Zahtevali so, naj sindikat v bodoče še bolj aktivno sodeluje pri odločanju o gospodarski politiki in s svojo družbeno veljavo omogoči, da bo delegatski sistem zagotovil neposreden vpliv delavcev na vse pomembne odločitve.

KAKO UVELJAVLJATI DELAVSKE INTERESE

„V statutarnem dogovoru, ki ga bomo sprejeli na osmem kongresu, je rečeno, da v sindikatih organizirani delavci ugotavljamo, soočamo in usklajujemo svoje interese, se usposabljamo in delujemo za njihovo uresničevanje. Vsa naša predkongresna dejavnost je izzvenela kot „ugotavljanje, soočanje in usklajevanje" delavskih interesov. In poziv na akcijo. Smo pa našli in tudi že uveljavili nekatere nove organizacijske in vsebinske obline, ki so zrasle iz teženj delavcev, da bi se bolje organizirali. Naj omenim samo pobudo šestnajstih sindikalnih organizacij v krajevni skupnosti Medvode, ki so nedavno tega ustanovile skupen sindikalni odbor. Spoznale so namreč, da skupni interesi krajanov terjajo bolj neposreden vpliv sindikata na dejavnost v krajevni skupnosti. Ni pomembno, kako bodo svoj odbor imenovali; dejstvo je, da je ta oblika sodelovanja zrasla iz potreb po bolj organiziranem vplivu delavcev pri urejanju stanovanjskih in komunalnih problemov, ki še kako vplivajo na življenjski standard. Pred dnevi so medvoški delavci na množičnem predkongresnem sestanku podprli to pobudo in s konkretnimi predlogi zakoličili smer bodoče skupne akcije. S prav tolikšno zavzetostjo kot v Medvodah pa ocenjujejo svojo dejavnost tudi sindikalno organizirani delavci v številnih drugih kolektivih. Zato pravim, da smo se na osmi kongres, ki bo delovni dogovor slovenskih sindikatov, pripravili – z delom."

JANEZ VOLJČ

DELAVCI O 8. KONGRESU ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

V akciji sodelujejo skoraj vsi člani

(NADALJEVANJE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE)

Celotno število v anketi zajetih delovnih ljudi smo po izobrazbi razdelili v naslednjih pet kategorij, ki se po velikosti precej razlikujejo:

	vseh zajetih v anketi
– manj kot 4 raz. osnovne šole	2,2 %
– od 4 raz. do popoldne osn. šole	33,5 %
– poklicna šola ali KV in VKV	35,1 %
– srednja strok. š. ali gimnazija	23,2 %
– višja ali visoka šola	6,0 %

Analiza rezultatov ankete je pokazala, da se mnenja glede potrebnosti posameznih sklepov med posameznimi izobrazbenimi kategorijami zaposlenih v gospodarstvu precej razlikujejo. Pokazalo se je, da so ocene tistih z najmanjšo izobrazbo po pravilu pri vseh sklepih najnižje. Vzrokov zato je več, verjetno med njimi tudi malodušje in dvom v možnost reševanja teh problemov, manjša osveščenost. Tako pri delavcih z manj kot 4 razredi osnovne šole pri več kot polovici sklepov ocene potrebnosti ne presežejo vrednosti 4 (sklep – naloga je potrebna). Česar pa pri preostalih štirih kategorijah ne zasledimo, saj so ocene precej nad vrednostjo 4, razen tega pa bi lahko celo trdili, da so med 2, 3, 4 in 5 kategorijo v ocenah potrebnosti pojavljajo le manjše razlike. Boljšo ponazoritev tega, kolikšne so razlike med posameznimi izobrazbenimi kategorijami, nam daje tabela, v kateri je prikazano, katere sklepe zaposleni z različnimi stopnjami izobrazbe smatrajo za najpotrebnejše. Prikazanih je 10 sklepov, ki so jih posamezne kategorije ocenile najvišje:

Kako so zaposleni v gospodarstvu razporedili osnutke sklepov glede na raven svoje izobrazbe?

Vrstni red sklepa	Sklep (do 4. raz. osn. šole)	Sklep (od 4–8 r. os. šole)	Sklep (KV in VKV)	Sklep (srednja ali gim.)	Sklep (višja ali visoka š.)
1	15	11	11	11	11
2	11	14	14	14	1
3	19	6	17	2	6
4	6	17	6	6	30
5	14	15	8	30	17
6	4	9	1	17	14
7	9	4	4	8	18
8	10	8	30	4	8
9	17	3	9	9	15
10	18	30	3	3	9

Iz tabele lahko vidimo, da vsi uvrščajo sklep 11, ki govori o „življenjskem minimumu" na prvo mesto, mnenja o tem so praktično povsem enotna, ne glede na izobrazbo. Toda sklep 15, ki govori o „stanovanjih za delavce" le tisti z najnižjo izobrazbo uvrščajo na prvo mesto in ima samo še pri tistih z 4 do 8 razredi osnovne šole velik pomen, pri vseh drugih kategorijah pa pade njegov pomen že dokaj nizko, pri KV in VKV delavcih na 13. mesto, a pri tistih s srednjo šolo na 11. mesto. Jasno je, da tisti z najmanj izobrazbe tudi najteže pridejo do stanovanj.

6. sklep – „spremljanje sporazumov" – vseh pet kategorij enakovredno vrednoti, vsi so zainteresirani za pravično delitev „dohodka in osebnih dohodkov". Podobno velja za sklep 14 o „dograjevanju stanovanj", sklep 9, ki govori o „sindikalni listi" in sklep 17 o „brezplačni šoli". Vsi ti štirje sklepi so uvrščeni med prvih 10 in le malo nihajo glede na oceno pomembnosti po izobrazbenih ravneh. Tudi 8. sklep o „najnižjem in najvišjem OD" ne odstopa od tega pravila, saj je uvrščen povsod visoko, z izjemo tistih z najmanj šolske izobrazbe, ki ga pa uvrščajo na 11. mesto.

Ocenjevanje pomembnosti 30. sklepa o naših „zamejcih" upada s stopnjo izobrazbe, čeprav ga vsi relativno visoko ocenjujejo. Tako se zdi, da tisti z več šolami smatrajo pravice zamejcev za izredno pomemben problem, da torej občutek solidarnosi raste s stopnjo izobrazbe!

Zanimiv je sklep 3 o „financiranju družbenih dejavnosti", saj ga kategorija 2, 3 in 4 ter 5 zelo enotno ocenjujejo, toda pri tistih z najmanj šol pade ta sklep na 22. mesto. Slednji očitno niso seznanjeni s pomenom družbenih dejavnosti in jih že vnaprej zavračajo.

Sklep 1, ki govori „o zagotavljanju neposrednega vpliva delavcev pri odločanju", ocenjujejo najviše tiste z najvišjo stopnjo izobrazbe, potem pa pomen pada do 15. mesta pri tistih z najnižjo izobrazbo. Verjetno gre za to, da tisti z več izobrazbe bolje zaznavajo razlike, pri tistih brez šol pa še zmerom prevladuje mnenje, da nimajo možnosti vplivati na odločitve.

Sklep 10, ki govori o „preverjanju poslovanja in gospodarskih načrtih" je samo pri tistih z najmanj izobrazbe med prvimi desetimi po pomenu. Tisti z najvišjo izobrazbo ga uvrščajo celo na 25. mesto. Ni težko ugotoviti logičnosti tega: čim višja je izobrazba – boljši je položaj v delovni organizaciji, manj potrebuješ sindikat in še manj kontrolo sindikata za svoje delo. Zelo podoben trend zasledimo tudi pri sklepu 4 o „delavski kontroli", le da so v tem primeru razlike manj očitne. Tudi tu se zdi, da tisti z višjo izobrazbo manj zagovarjajo delavsko kontrolo kot pa tisti z nižjo.

Sklep 20 o „novatorstvu", 25 o brezplačni „Delavski enotnosti", 24 o „usposabljanju funkcionarjev", 27 o „ljudski obrambi" in še nekateri drugi so razvrščeni na dnu lestvice. Tem sklepom članstvo pripisuje najmanj pomembnosti. Ljudje verjetno mislijo, da na ljudsko obrambo ne morejo vplivati. Tudi usposabljanje funkcionarjev ne smatrajo delovni ljudje za pomembno nalogo – prevladuje celo mišljenje, da v ta namen že tako preveč dajemo.

Delavci različnih kategorih glede na osebne dohodke zavzemajo do posameznih vprašanj, ki so zajeta v osnutkih sklepov za 8. kongres Zveze sindikatov Slovenije, podobna stališča, kot jih zavzemajo stališča različne izobrazbene ravni. To skladje kaj lahko razumemo, saj vemo, da obstaja med stopnjo formalne izobrazbe in višino osebnega dohodka kar precejšnja odvisnost. Delavci z več izobrazbe imajo praviloma tudi višje osebne dohodke. Ob tem je razumljiva ugotovitev ankete, da tisti delavci, ki imajo višje osebne dohodke, bolje poznajo osnutke sklepov za 8. kongres, kot tisti z nižjimi osebnimi dohodki.

V nasprotju s poznavanjem osnutkov sklepov pa se delavci z nižjimi osebnimi dohodki bolj kot tisti z višjimi zavzemajo za tak sestav sindikalnih organov, v katerem bo enak delež mladine, žensk in delavcev, kot jih je med članstvom sindikata. Z rastjo osebnega dohodka namreč stališče o sorazmerni zastopanosti v sindikalnih organih postopoma izgublja na pomenu.

Pri vseh dohodkovnih skupinah lahko zasledimo največjo podporo sklepa, ki zadeva zagotavljanje neposrednega vpliva delavcev na sprejemanje samoupravnih odločitev na zborih delavcev, v delovnih skupinah oziroma zagotavljanje neposrednega vpliva na zborih delegatov, ter sklepu, da sindikat oblikuje stališče o najnižjih osebnih dohodkih in opredeli odnos do najvišjih osebnih dohodkov.

Kljub temu pa delavci z nižjimi osebnimi dohodki le dajejo prednost reševanju problematike v zvezi z najnižjimi in najvišjimi osebnimi dohodki.

Relativno najmanjšo podporo so v anketi vse kategorije anketiranih pokazale za osnutek sklepa, ki govori o tem, da je sindikat politično odgovoren, da so v samoupravnih aktih opredeljeni pogoji za ustvarjalnost ter merila za nagrajevanja in spodbujanje novatorske in racionalizatorske dejavnosti, ter osnutek sklepa, v katerem je rečeno, da mora osnovna organizacija sindikatov zahtevati od organov samoupravljanja oceno uresničevanja aktov o sistematizaciji delovnih mest in spodbujati odpiranje novih. Pri tem delavci z nižjimi osebnimi dohodki dajejo prednost osnutku sklepa o sistematizaciji in odpiranju novih delovnih mest, delavci z višjimi osebnimi dohodki pa sklepu o novatorstvu in racionalizacijah. Stališče do sklepa o sistematizaciji in odpiranju novih delovnih mest je pri nižjih dohodkovnih kategorijah precej podobno, pri delavcih z več kot 3000 din mesečnega osebnega dohodka pa začne postopoma upadati, medtem ko sodba o pomenu osnutka sklepa o racionalizatorski in novatorski dejavnosti narašča skoraj enakomerno z rastjo osebnih dohodkov.

Razlike v osebnih dohodkih so povezane še z razlikami v staliških do treh sklepov: a) osnovne organizacije sindikata in sindikatov na občinski ravni morajo terjati in preverjati, ali se poslovanje v organizacijah združenega dela odvija po gospodarskih načrtih, če bi gospodarski načrti odražali težnje ozkih podjetniških interesov, mora sindikat politično reagirati; b) sindikat se zavzema za postopno uvedbo celodnevne osnovne šole v krajih z visoko stopnjo zaposlenosti obeh staršev in c) sindikat vodi akcijo za nadaljnjo gradnjo novih rekreacijskih površin in objektov, ki so odprtega tipa in vsem dostopni. Kar zadeva osnutek sklepa o preverjanju poslovanja v organizacijah združenega dela, ugotovimo, da pada število tistih, ki smatrajo, da je potreben, hkrati z rastjo njihovih osebnih dohodkov. Predvsem je ta pojav zaznaven pri najnižjih in najvišjih kategorijah delavcev. Podobno velja tudi glede podpore sklepu o uvedbi celodnevne šole, medtem ko pri osnutku sklepa o novih rekreacijskih površinah ugotavljamo rahlo rast v sorazmerju z višino osebnega dohodka.

Kakšne so torej razlike v staliških delavcev glede na njihove osebne dohodke? Posplošeno bi lahko rekli, da so tisti delavci, ki imajo nižje osebne dohodke, bolj za tiste sklepe, ki zadevajo življenjski standard, čeprav se jim zdi pomembna tudi kontrola poslovanja in neposredna udeležba pri odločanju. Razumljivo je, da vsak uvršča na prvo mesto predvsem tisto področje, kjer ga čevelj najbolj žuli. Delavci z višjimi dohodki, ki jih problem standarda manj teži, zato pripisujejo večji pomen vplivanju na odločitve, novatorstvu in racionalizacijam in gradnji rekreacijskih površin ter objektov.

Razčlenjevanje stališč do osnutkov posameznih sklepov glede na višino dohodka je razkrilo zelo diferencirana mnenja. Prav te ugotovitve pa nam lahko dajo napotke o tem, katera so tista področja, ki jih mora sindikalna organizacija v svoji dejavnosti prvenstveno zajeti, da bo lahko preusmerila motivacijo prizadetih kategorij od kratkoročnejših k dolgoročnejšim reševanjem problemov članstva.

M. ŠETINC
V. JEŽ

V minulih nekaj letih je sindikat doživel velike organizacijske in vsebinske spremembe. Nekdanji forumski način dela sindikalnih vodstev, ki ga je porodilo tedanje upravljanje po predstavnikih, vse bolj zamenjuje neposredno odločanje sindikalno organiziranih delavcev. Prizadevanja, da bi z novo ustavo spodbudili delavsko samoupravo, so močno vplivala na celotno dejavnost sindikatov. Pravzaprav bi lahko rekli, da je bil sindikat hkrati z zvezo komunistov in socialistično zvezo pobudnik teh sprememb; in ko se je zavzemal za čimbolj učinkovito delavsko veljavo, je spreminjal tudi samega sebe.

V vseh teh prizadevanjih pa se je oblikovalo spoznanje, kako naj v bodoče dela sindikat in s tem spoznanjem bomo šli slovenski delavci na osmi kongres sindikatov.

Nedokončana bitka

Miha Burgar, sekretar občinskega sindikalnega sveta v Novem mestu, mi je nedavno tega dejal:

„Nekoč je prevladovalo mnenje, da sindikat še kar dobro dela, če je aktiven izvršni odbor sindikalne podružnice. Njegov predsednik ali kak drug član odbora so hodili na seje delavskega sveta in tamkaj bolj ali manj uspešno zagovarjali tako imenovana sindikalna stališča. Seveda so vse to delali v imenu sindikata, se pravi članstva, ki pa dostikrat ni bilo organizirano in sploh ni vedelo, za kaj gre. Tako imenovano odločanje po predstavnikih na samoupravnem področju je v sindikatu ohranjalo forumsko delo. Zdaj je že drugače. Ustavne spremembe, ki terjajo neposredno samoupravo, tudi zahtevajo povsem drugačno dejavnost sindikata. Delavci, ki volijo svoje delegate, nujno potrebujejo sindikat, da jih organizira kot oblast in da je pobudnik najboljših samoupravnih odločitev. V našem občinskem sindikalnem svetu ugotavljamo, da smo, vsaj kar zadeva najpomembnejše spremembe, ki jih terja nova ustava, še dokaj dobro sindikalno organizirani. V delovnih skupinah, torej tam, kjer naj bi sindikat „ustvarjal politiko", kjer volijo delegate in jim naročajo, kaj in o čem naj odločajo, pa še nismo dobro organizirani."

Potlej sva šla v Novoles.

PRIZADEVANJE ZA RESNIČNO SAMOUPRAVO DELAVCEV JE NAJBOLJŠA PRIPRAVA NA KONGRES SINDIKATOV

Janko Goleš je v Novolesu direktor splošnega sektorja in hkrati predsednik republiške sindikalne konference delavcev lesne industrije in gozdarstva. Tone Špelko pa je varnostni tehnik in predsednik sindikalne konference podjetja.

Naj zapišem nekaj njunih misli.

Janko Goleš je najprej dejal:

„Vse tisto, kar gorovimo na republiški konferenci sindikata, skušamo uresničiti doma. Gre za uveljavitev vloge in pomena sindikata kot najširše in največje organizacije delavskega razreda. Delavec vse bolj postaja subjekt upravljavskega procesa. Zato so tudi vsa naša prizadevanja zastavljena tako, da terjamo delavsko odločanje o celotni družbeni reprodukciji. Vemo, da ustava sama po sebi še ni prinesla delavcem celovitega samoupravljanja. Zagotavlja pa jim vodilno vlogo v naši družbi. Sindikat se torej mora zavedati te možnosti, zato se njegova aktivnost ne bo več mogla začeti in končati samo pri resolucijah in deklaracijah. Zdaj moramo predvsem spreminjati odnose v združenem delu in v vsej delitvi družbenega proizvoda. Še precej je različnih interesov, ki so delavcu tuji, veliko pa je tudi poskusov odtujevanja sredstev in „komandiranja". Sindikat je zdaj tudi ustavno pooblaščen, da daje pobude za samoupravno sporazumevanje in dogovarjanje. Njegova družbena veljava pa je odvisna od tega, koliko v njem zavestno sodelujejo delavci."

Tone Špelko je med drugim povedal:

„Ni bilo lahko. Ko smo začeli uresničevati ustavna dopolnila, po starem nismo več hoteli delati, po novem pa znali nismo. Vse stare vrednote in izkušnje je bilo treba na novo prevrednostiti, spoznanja, ki smo jih pridobili v dozdajšnjem obdobju samoupravljanja, pa porabiti kot izhodišče za sedanje delo. Uspehi, ki smo jih na tem področju v teh nekaj mesecih že dosegli, pa so po mojem mnenju najboljša priprava na osmi kongres slovenskih sindikatov."

SAMOUPRAVNO ORGANIZIRAN DELOVNI KOLEKTIV USPEŠNO PREMAGUJE VSE TEŽAVE

V Novolesu so se na novo samoupravno organizirali v tistih dneh minulega leta, ko se je vsa naša lesna in še zlasti pohištvena industrija ubadala s številnimi težavami. Nenehne podražitve osnovnih surovin, spremembe na monetarnem področju in skokovito naraščanje proizvodnih stroškov je temu in drugim podjetjem pohištvene industrije povzročilo številne težave. Hlodovine ni bilo moč dobiti, in če si jo dobil, je bila draga, številne težave zaradi prevoza in nakladanja pa so hlodovino še bolj dražile. Močno jih je prizadel 8-odstotni padec vrednosti dolarja in samo pri tem izgubili osem milijonov dinarjev. Podobne težav[e] povzročila sprememba vrednosti italijanske [...] Močno se je med drugim podražil tudi ladijski pr[evoz] na domačem trgu pa so zamrznjene cene onemog[očale] oblikovanje ekonomskih cen. Za ponazoritev: v [No]volesu so lani prodali za 112 milijonov dinarje[v iz]delkov, od tega v tujino za 64 milijonov dinarjev. [Ta]krat so sklenili, da je pač treba dobro in bolje d[elati] kajti le tako je moč premagati tudi vse tiste ovi[re, ki] niso zrasle na njihovem zelniku. In so v vseh nekd[anjih] obratih ustanovili temeljne organizacije združen[ega] dela. Sporazum o združitvi TOZD tovarne drob[nega] pohištva, žage v Straži, tovarne ploskovnega poh[ištva,] tovarne vezanih plošč, tovarne plastificiranih iver[ic,] žage Soteska, obrata tehnično energetskih storite[v,] tovarne stilnega pohištva ter delovne skupnosti s[kup]nih služb zagotavlja vsem temeljnim organizacijam [da] gospodarijo kot pravne osebe. Se pravi, temeljn[a or]ganizacija oblikuje in deli dohodek in prek svojih [de]legatov v delavskem svetu podjetja odloča o po[rabi] tistega dela sredstev, ki so namenjena za investic[ije,] načrte podjetja ali za pomoč posameznim TOZD, k[i so] se znašle v težavah. Ustvarjeni dinar je zdaj del[avcu] bližji. Sam mora odločati o njegovi delitvi, torej mora preudaren gospodar.

NA PRVI STOPNICI

V Novolesu je bilo sredi letošnjega leta zaposl[enih] 1723 delavcev, od tega 748 žensk. Težav, o kater[ih je] bilo poprej govora, je letos manj. Cena surovin se je na svetovnem trgu nekolikanj ustalila, posledice [la]n[ske] podražitve njihovih končnih izdelkov pa je moč č[utiti] še danes, zlasti na tujem trgu.

Lanski plan prodaje so sicer dosegli in letos kaže, [da] bodo prodali celo več, kot so predvidevali.

Janko Goleš me je opozoril, naj zapišem:

„Tolikšen uspeh je predvsem zasluga vseh n[aših] proizvajalcev, nakupovalcev in prodajalcev. Nov[a sa]moupravna organizacija pa je spodbudila težnj[e po] večjih delovnih prizadevanjih."

Tone Špelko pa je dejal:

„Sindikat se je hkrati z nastajanjem nove s[amo]upravne ureditve tudi sam reorganiziral. Zdaj ima[mo v] vseh TOZD osnovne sindikalne organizacije, v pod[jetju] pa delegatsko konferenco. Res pa je, da v delov[nih] skupinah naše organizacije življenje še ni zaživelo t[ako,] kot smo predvidevali in želeli. Zato bi lahko dejal[i, da] smo šele na prvi stopnici. Premalo je med nam[i] samoupravne zavesti, da bi sleherni delavec v svoj[i de]lovni enoti zavestno odločal o vseh problemih s[amo]uprave. Zdaj imamo 88 delovnih enot in na sest[ankih] predvsem pojasnjujemo ljudem, kaj smo v samou[prav]nih vodstvih že sklenili in kaj še bomo. V delo[vnih] enotah govorijo o vsem, kar zadeva podjetje, odlo[čajo] pa ne. In prav v tem je možno poiskati odgovor [na] naše osnovno vprašanje. Samoupravna delovna [sku]pina, ki voli svoje delegate v delavske svete, v kraj[evno] skupnost ali v občinsko skupščino, mora nujno [o]blikovati svoja stališča, ki jih bodo zagovarjali [dele]gati na sestankih vodstev, v katere so izvoljeni."

Pripovedovala sta tudi o načinu delitve osebn[ega] dohodka, ki temelji na enoti proizvoda, toda ta[k] obračun še ni prišel v delovno skupino. O uravni[lovki] pri izplačevanju osebnih dohodkov, ki jih vse [...] pesti, čeprav se pri vseh popravkih osebnih dohod[kov] zavestno odločajo za večje zviševanje prejemkov [de]lavcev najnižjih kategorij. Nekateri strokovnjaki p[a] kažejo težnje, da bi zavoljo tega kje drugje poi[skali] svoj kos kruha.

Pa še o gradnji stanovanj za delavce. Lani so iz [sta]novanjskega sklada razdelili med prosilce milijon [di]narjev, deset delavcev je dobilo nova stanovanja, s[ku]paj s solidarnostnim skladom in skladom sku[pnih] vlaganj so začeli graditi montažne hiše. Temeljne [or]ganizacije si pomagajo med seboj. Zgodilo se je tudi, da so delavci sami predlagali in izvolili mojstra ali obr[a]lovodjo. Razpravo o odcepitvah posameznih obr[atov] zdaj ni več slišati. Pobud za zboljšanje proizvodnje je veliko več kot nekoč.

Res pa je, da je njihov delegatski sistem šele v [po]vojih. Delegati sicer pravočasno dobivajo gradivo [in] tudi dogovarjajo o staliških, ki jih bodo zavzel[i na] sejah vodstev, bolj malo pa se o teh zadevah pogo[var]jajo z delavci, ki so jih izvolili za delegate."

Stane Avguštin, izmenovodja v strojnem oddelk[u, je] nedavno tega dejal:

„Delovne skupine so izredno pomembne, ker o[mo]gočajo, da delavci res neposredno sodelujejo v up[rav]ljanju. Dejstvo je, da smo bili doslej premalo obvešč[eni] o vseh pomembnih zadevah, ki so se dogajale v [te]meljnih organizacijah in v podjetju. Sestankov p[rav]zaprav ni bilo. Zato delavec ni imel možnosti, da [bi] povedal svoje mnenje. Zdaj, ko so delovne skupine [...] kolikor toliko zaživele, pa delavci govorimo bolj s[pro]ščeno."

To, kar je Stane Avguštin poimenoval sproščeno[st, je] rezultat prizadevanje sindikata.

Delavci Novolesa oziroma njihovi delegati b[odo] torej prinesli na kongres slovenskih sindikatov št[evilne] samoupravne izkušnje, predvsem pa spoznanje, da [sa]moupravljavci potrebujejo sindikat, biti pa m[ora] njihov.

JANEZ VO[...]

● V MEŽIŠKI DOLINI PRED VIII. KONGRESOM ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE

Dobro pripravljeni na kongres

Podobno kot v drugih občinah so tudi na Ravnah na Koroškem na predkongresnih članskih sestankih v vseh osnovnih organizacijah sindikata razpravljali o statutarnem dogovoru o organiziranju in delovanju sindikatov in Zveze sindikatov Slovenije ter o osnutkih sklepov VIII. kongresa. Članske sestanke pa so v Mežiški dolini izkoristili tudi za dogovor o pomoči prizadetim na Kozjanskem.

V občini Ravne na Koroškem so člani osnovnih organizacij sindikata sprejeli statutarni dogovor o organiziranju in delovanju sindikatov in Zveze sindikatov Slovenije brez pridržkov. Nekaj pripomb, pravzaprav dopolnil so imeli le k osnutkom kongresnih sklepov. Med drugim so se znova zavzeli za spremembo določil o izplačevanju nadomestil osebnega dohodka za primer bolezni. Zdaj izplačujejo delovne organizacije nadomestila na osnovi poprečnega osebnega dohodka iz minulega leta, podobno kot drugod pa se tudi na Ravnah zavzemajo za to, da bi izplačevali nadomestilo osebnega dohodka za primer bolezni na osnovi poprečja osebnega dohodka za zadnjih 6 oziroma 3 mesecev. Ker so zdaj nadomestila tudi do 40 % nižja od osebnega dohodka, mnogi, ki bi bili potrebni zdravljenja, sploh ne iščejo zdravniške pomoči!

Predsedstvo občinskega sindikalnega sveta Ravne na Koroškem pa je pripravilo zadnjo sredo, 30. oktobra, tudi posvet z delegati VIII. kongresa slovenskih sindikatov. Pregledali so dosedanje predkongresne priprave v Mežiški dolini ter se dogovorili za razpravo ravenskih delegatov na bližnjem delovnem dogovoru slovenskih sindikatov.

(Ma)

PO JAVNI RAZPRAVI O KONGRESNEM GRADIVU V ZASAVJU

Pripravljeni na akcijo

Priprave na 8. kongres slovenskih sindikatov so zagotovo razgibale tako občinske sindikalne svete oziroma zveze sindikatov kot osnovne organizacije sindikatov. Značilna za javne razprave je bila pripravljenost članstva, da še pred kongresom izpolni nekatere neodložljive naloge ali pa jih začne uresničevati takoj po njem

Tako so se v Trbovljah dogovorili, da bodo sindikati takoj preučili samoupravni položaj obratov ali enot, katerih sedež podjetij je zunaj občine. Občinski svet zveze sindikatov bo ugotovil, kakšne so možnosti za ustanovitev temeljnih organizacij združenega dela zlasti v podjetjih Sap in Volan. Do konca leta bodo vsa vodstva osnovnih organizacij sindikata v trboveljskih temeljnih organizacijah in organizacijah združenega dela ocenila dosedanjo vlogo in delo samoupravne delavske kontrole. Pri tem bodo vztrajala, da mora imeti vsak odbor samoupravnega delavskega nadzora stvaren delovni program.

Zbori delovnih ljudi postajajo vse pomembnejši dejavnik pri soodločanju neposrednih proizvajalcev o vseh pomembnejših vprašanjih poslovanja in gospodarjenja. Trboveljske osnovne organizacije sindikata bodo v kratkem preučile oblike priprav na seje zborov, kakšne so možnosti delavcev, da bi se kar najbolj zavestno odločali o posameznih vprašanjih in kakšno je gradivo za zbore delovnih ljudi. Izvršni odbori bodo prav tako pregledali uresničevanje akcijskih programov za gradnjo delavskih stanovanj in ocenile prizadevanja za odpravo preočitnih socialnih razlik med neposrednimi proizvajalci. Posebno skrb pa bodo sindikati posvetili volitvam delegacij za samoupravne interesne skupnosti.

—m—

PRIPRAVE NA 8. KONGRES ZSS SO ZAJELE NA OBALI ŠIROK KROG DELAVCEV

Temeljita razprava

V pripravah na 8. kongres so na slovenski obali organizirali razprave v vseh osnovnih sindikalnih organizacijah, sestale pa so se tudi tri občinske konference zveze sindikatov. Povsod so kongresne dokumente podprli in ugotovili, da vnašata predlog statutarnega dogovora in kongresnih sklepov novo vsebinsko kvaliteto v delo sindikatov na vseh področjih družbenega in samoupravnega življenja. V razpravah so se v številnih temeljnih organizacijah združenega dela še zlasti zavzeli za čimvečjo prisotnost sindikata pri razvijanju novih samoupravnih odnosov in pri preprečevanju odločanja v ozkih krogih. Članstvo sindikata se je zavzelo za hitrejše in načrtnejše odpravljanje težav v gospodarstvu, za hitrejše uveljavljanje delavske kontrole na vseh ravneh ter za pospešeno uveljavljanje stališč in sklepov o odpravljanju socialnih razlik. Članstvo na obali sodi, da je treba preprečiti nenormalno naraščanje življenjskih stroškov in zagotoviti, da bi najnižji osebni dohodki dosegli vsaj 1.600 dinarjev.

Bogata razprava, ki so jo organizirali na obali, daje možnost, da bodo delegati s tega območja plodno posegli v razpravo na kongresu. Člane sindikatov z obale bo na 8. kongresu zastopalo 14 delegatov.

K.,S.

ROMAN ZRIM, CESTNO PODJETJE KOPER:

Nadurno delo in pokojninska osnova

Romana Zrima so za delegata na 8. kongresu ZSS izvolile osnovne organizacije sindikata prometa in zvez na obali, zaposlen pa je v Cestnem podjetju v Kopru.

Pravi, da bodo delegati prometa in zvez nastopali na kongresu enotno, da ne bi vsi načenjali enakih problemov, ki jih v tej dejavnosti ne manjka. Sam namerava na kongresu spregovoriti o problematiki nadurnega dela cestnih delavcev.

– To je posebnost za našo dejavnost, pravi. Povsod drugod lahko nadurno delo v glavnem planirajo, pri nas pa je težko vnaprej vedeti, kdaj bo treba delati mimo rednega delovnega časa, denimo zaradi poledice, zaradi snega ali prometnega zastoja ob nesrečah. Naš delavec mora pogosto sredi noči na cesto in tam ostati tudi po 24 ur. Prilagajati se mora potrebam in razmeram. Delavci to razumejo in ne nasprotujejo takemu načinu dela, zahtevajo pa, da bi jim nadure, ki jih opravijo ob takih rednih delih, šteli v pokojninsko osnovo. Toliko bolj, ker je od tega dohodka treba plačati vse prispevke in ker je vštet v cenzus za otroški dodatek.

Seveda to ni edino pereče vprašanje. Sindikat mora še zlasti zanimati družbeni standard našega delavca. Tako smo doslej vse premalo naredili za družbeno prehrano delavca, za njegovo prehrano na delovnem mestu.

Če delavci dobe bone za prehrano, s tem nismo še ničesar opravili, zlasti ne za delavca, ki dela na terenu, daleč od trgovin. Hrano bi morali tem delavcem pripeljati na delovno mesto.

Tudi to je ena od nalog, ki jo bo moral opraviti naš sindikat.

S. K.

Sklepe dosledno uveljaviti

V 58 osnovnih organizacijah sindikata v občini Velenje se je predkongresnih članskih sestankov, na katerih so obravnavali statutarni dogovor o organiziranju in delovanju sindikatov ter Zveze sindikatov Slovenije in razpravljali o osnutkih kongresnih sklepov udeležilo več kot 8.000 članov, ali blizu 65 % vsega sindikalnega članstva.

K predlogu statutarnega dogovora člani osnovnih organizacij sindikata iz občine Velenje niso imeli bistvenih pripomb. To je razumljivo, saj so imele osnovne organizacije sindikata vso možnost sooblikovati predloge statutarnega dogovora. Dobro pa so bili ocenjeni tudi predlogi osnutkov kongresnih sklepov, saj so, kot je bilo ugotovljeno, konkretni, zajemajo pa vsa tista področja, ki so pomembna za našega delovnega človeka.

Sicer pa je bilo na predkongresnih članskih sestankih večkrat poudarjeno, da mora sindikat na vseh ravneh kar najbolj dosledno uresničiti sklepe, sprejete na VIII. kongresu Zveze sindikatov Jugoslavije. Treba je zasnovati akcijske programe za uresničevanje sklepov ter sproti spremljati uresničevanje nalog. Sicer pa bi kazalo v kongresnih sklepih, kot menijo Velenjčani, bolj podrobno opredeliti in določiti kriterije družbenih norm za moralno odgovornost posameznikov in forumov.

Razpravljavci so se dotaknili še nalog v zvezi z reševanjem stanovanjskih problemov delavcev. Treba je doseči, da bo gradbena operativa gradila stanovanja po dogovorjenih cenah in v določenih rokih, potrebna pa je tudi večja stabilnost cen gradbenih materialov. Potreben pa bi bil še družbeni dogovor o tem, kakšna naj bo opremljenost družbenih najemnih stanovanjih.

V razpravah so se nekateri zavzemali, da bi presežke dohodkov samoupravnih interesnih skupnosti nameniti za gradnjo dijaških domov in tako omogočili izobraževanje kar najširšemu krogu mladih. Ugodno je bila v razpravi ocenjena pobuda o uvedbi celodnevne šole, mnogi pa so tudi predlagali, naj bi v šolskem letu 1975/1976 učenci prvih razredov dobili učbenike brezplačno.

(vš)

PREDKONGRESNA DEJAVNOST ZVEZE SINDIKATOV V RAVENSKI ŽELEZARNI

USTANAVLJANJE SINDIKALNIH SKUPIN

Tudi v koroških občinah so si vodstva osnovnih organizacij Zveze sindikatov prizadevala, da bi v pripravah na VIII. kongres Zveze sindikatov Slovenije in na VII. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije kar najbolj razgibali dejavnost. V pogovor z Antonom Polancem, predsednikom sveta sindikata Železarne Ravne na Koroškem, smo želeli izvedeti, kako se je ta največja delovna skupnost na Koroškem pripravila na bližnje sindikalne dogovore.

– KAKO STE ZADOVOLJNI S PREDKONGRESNO DEJAVNOSTJO?

„S predkongresno aktivnostjo v Železarni Ravne na Koroškem nisem povsem zadovoljen. Udeležba na članskih sestankih je bila sicer zadovoljiva, toda ugotoviti moram, da je razpravljalo le malo članov. Je to morda vzrok, da so bili delavci premalo seznanjeni s kongresnimi materiali?

Z informacijo Obvestila, ki jo je lahko sprejel sleherni delavec in v Informativnem fužinarju smo člane seznanili z osnovnimi izhodišči in povzetki kongresnega gradiva. Ob malici pa preko razglasne postaje dnevno objavljamo izvlečke iz posameznih kongresnih materialov. Obveščanju posvečamo posebno pozornost, saj se zavedamo, da bo lahko le obveščen delavec tudi dosledno uresničeval kongresne sklepe.“

– STE IMELI PRIPOMBE NA PREDLOŽENO KONGRESNO GRADIVO?

„Osnovne organizacije sindikata na svojih predkongresnih sestankih niso imele bistvenih pripomb na kongresno gradivo. V statutarnem dogovoru zahtevajo spremembo 2. točke 48. člena, ki se naj glasi: „Sindikat delavcev kovinske in metalurške industrije Slovenije“. To zahtevo utemeljujemo, ker se metalurgi ne moremo enačiti s kovinarji. Metalurg ustvarja kovino, kovinar pa jo nato predeluje in oblikuje. Zato smatramo, da je prav, če dodamo besedico ‚metalurške‘.

Na osnutke sklepov so bile pripombe, češ da so premalo konkretni. Preveč načelno govorimo o produktivnosti dela in dohodku. Smatram, da se moramo sindikati zavzemati in ustvarjati razpoloženje za čim višjo produktivnost in tako ustvarjati čim višji dohodek, saj bomo le tedaj imeli osnovo za delitev in za samoupravno dogovarjanje in sporazumevanje. Druge pripombe niso tako bistvene. Morda samo še ena, na osnutek 12. sklepa, ki med drugim govori o nadaljnji gradnji počitniških domov. V sklepu namreč ni nič povedanega o tem, kako zagotoviti posojila za gradnjo počitniških domov. Turistični krediti sicer so, toda delovna organizacija, ki želi zgraditi oziroma adaptirati počitniški dom za delavce, teh kreditov ne more najeti.“

– IN DRUGA DEJAVNOST?

„Svet sindikata Železarne Ravne na Koroškem je na zadnji seji, ko je ocenil predkongresno aktivnost v kolektivu, razpravljal tudi o investicijski gradnji, pri čemer je posebna pozornost veljala objektom družbenega standarda. Objekte gradimo vse prepočasi in zato so tudi temu primerno dragi. Zavoljo velikega števila objektov, ki jih nameravamo zgraditi, smo zahtevali, da ustrezne službe v železarni pripravijo idejne projekte za financiranje ter predlagajo vrstni red gradnje, saj bo le tako možna uspešna razprava med kolektivom.

Na seji smo tudi ugotovili, da so statutarni dogovor sprejeli v vseh petih osnovnih organizacijah sindikata. V železarni pa prav zdaj intenzivno ustanavljamo sindikalne skupine. Priprave tečejo tako po organizacijski kot po kadrovski plati. Predvidevamo, da bomo do kongresa ustanovili že dve tretjini vseh sindikalnih skupin. Takoj po kongresu pa bomo na dvodnevnem seminarju poverjenikom dali osnovo za opravljanje te odgovorne sindikalne dolžnosti.“

(Ma)

Predlagana dopolnila

Samoupravne izobraževalne skupnosti naj ne bodo le izvajalec zakonov

Nadaljevanje s 1. strani

skupnosti, ustanovljene zaradi skupnega interesa gospodarskih panog ali interesa družbenih dejavnosti, se tudi ni bati različnosti interesov. Temu primerno se je treba le organizirati. Zato predsedstvo predlaga, naj bi poleg zveze izobraževalnih skupnosti v Sloveniji zagotovili možnost zakonskega oblikovanja združenja vseh interesnih skupnosti za usmerjeno izobraževanje. To združenje naj bi zagotavljalo po poti dogovarjanja celovitost izobraževalnega sistema usmerjenega izobraževanja, družbeno racionalnost in smotrnost naložb v usmerjeno izobraževanje pa tudi solidarno in vzajemno financiranje dejavnosti tistega usmerjenega šolstva, ki se še ni povezovalo z zainteresiranimi TOZD gospodarstva ali družbenih dejavnosti.

Glede zagotavljanja marksistične idejnosti in socialistične usmerjenosti vzgojnoizobraževalnih dejavnosti v samoupravnem sistemu pa je predsedstvo menilo, da je družbenopolitičnim organizacijam potrebno omogočiti, da prek svojih delegatov vplivajo in sodelujejo v izobraževalnih interesnih skupnostih. Ni razumljivo, zakaj naj bi se njihova politična odgovornost lahko uveljavljala le posredno, prek državnih organov.

s. g.

Pravna posvetovalnica DE

VPRAŠANJE:

Glede na prakso naše delovne organizacije, ki se mi zdi nezakonita, prosim, da mi pojasnite, koliko traja mandat članov delavskega sveta in za koliko časa je lahko izvoljen individualni poslovodni organ. Zanima me tudi, kako je s ponovno izvolitvijo.

S. L. – Ljubljana

ODGOVOR:

Mandat člana delavskega sveta traja največ dve leti. Tako določa čl. 127 Ustave SRS, ki tudi pravi, da nihče ne more biti več kot dvakrat zapored izvoljen v isti delavski svet. To je tudi odgovor na vaše drugo vprašanje. Glede individualnega poslovodnega organa pa pravi čl. 129 ustave, da traja mandat največ štiri leta, pri čemer je izrecno določeno, da je lahko vnovič imenovan na isto funkcijo. V tem primeru ni določeno, kolikokrat je individualni poslovodni organ lahko ponovno imenovan, kar pomeni, da ni omejitve.

M. Lipužič

KUPON DE – Pravna posvetovalnica

S SEJE PREDSEDSTVA RS ZSS

Otroški dodatek – prispevek družbe za vzdrževanje otrok

Na razširjeni seji predsedstva RS ZSS, ki je bila v sredo, so obravnavali tudi osnutek družbenega dogovora o uskladitvi pokojnin v letu 1975, katerega sopodpisnik je tudi Zveza sindikatov Slovenije. Usklajevanje pokojnin v bistvu ureja že zvezni zakon o temeljnih pravicah pokojninskega in invalidskega zavarovanja, dopolnjuje pa ga republiški zakon, ki vsebuje določilo o družbenem dogovoru, s katerim se določijo izhodišča, osnove in merila za določitev stopnje prispevkov za financiranje in za povečanje pokojnin v zvezi s porastom družbene produktivnosti dela, nastale iz minulega dela zavarovancev, odvisno od porasta osebnih dohodkov ter za odpravljanje razlik med prej in pozneje odmerjenimi pokojninami.

Statut skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja SRS vsebuje mimo določil zveznega in republiškega zakona tudi nékaj lastnih določb, med katerimi je pomembna določba o možnosti usklajevanja pokojnin med letom.

Na razširjeni seji predsedstva RS ZSS so v razpravi o osnutku družbenega dogovora o uskladitvi pokojnin v letu 1975 menili, da je treba izoblikovati dogovor tako, da ne bo nejasnosti o tem, kateri element je treba upoštevati za uskladitev pokojnin, ali porast življenjskih stroškov ali porast družbene produktivnosti dela. Sindikati se zavzemajo za to, da bi ob usklajevanju pokojnin upoštevali oba elementa. Tako naj bi se pokojnine za leto 1975 povečale zato, da se ohrani njihova realna vrednost v zvezi z gibanjem življenjskih stroškov, hkrati pa naj bi povečali pokojnine tudi zaradi porasta družbene produktivnosti dela, in sicer za odstotek, za katerega so bili v letu 1974 realni osebni dohodki aktivnih zavarovancev na zaposlenega večji kot v letu 1973. Oba elementa za uskladitev naj bi se, po mnenju sindikatov, uporabljala v medsebojni odvisnosti in v takšnem smislu naj bi vseboval konkretna določila tudi družbeni dogovor.

Sopodpisniki družbenega dogovora o uskladitvi pokojnin – sindikati – so podprli tudi stališče, naj bi leta 1975 poprečna pokojnina znašala 67,9 odstotka poprečnega osebnega dohodka zaposlenega delavca. Hkrati pa sindikati opozarjajo na to, da bo takšno razmerje poprečnih pokojnin do poprečnega osebnega dohodka doseglo šele razmerje, ki je veljalo leta 1973. Da bi se vzpostavilo realno razmerje med poprečnimi pokojninami in poprečnimi osebnimi dohodki v letu 1975, bi morali prejšnje starostne pokojnine s 1. januarjem leta 1975 povečati za okrog 9 odstotkov.

Ob tem so na razširjeni seji predsedstva RS ZSS še poudarili, da se bodo sindikati zavzemali za usklajevanje stališč pri uskladitvi pokojnin v vsej državi prav tako, kot so se zavzemali za usklajevanje enakih stališč za delitev osebnega dohodka. Takšna odločitev sindikatov je pomembna, kajti podatki iz leta 1973 na primer kažejo, da je bilo poprečno mesečno izplačilo starostne pokojnine na enega uživalca v primerjavi s poprečnim mesečnim dohodkom na zaposlenega v SFRJ 74,8 % odstotkov, v BiH 76,4, v Črni gori 83,8, v Hrvaški 69,7, v Makedoniji 72,0, v Srbiji 80,7, v Vojvodini 72,5, na Kosovem 82,1 in v Sloveniji 68,5. V Sloveniji smo se torej najmanj približali s poprečnimi pokojninami poprečnemu osebnemu dohodku zaposlenih.

OTROŠKI DODATEK NAJ DOBE TUDI VSI KVALIFICIRANI DELAVCI

O predlogih skupnosti otroškega varstva, o katerih so tudi razpravljali na razširjeni seji predsedstva RS ZSS, so navzoči predlagali, nekaj dopolnitev in predlogov ter zavzeli nekaj stališč. Sindikati se zavzemajo za razširitev kroga upravičencev do otroškega dodatka. Predlog izhodišč skupnosti otroškega varstva SRS za program in financiranje otroškega varstva v letu 1975 naj se po predlogu sindikatov v prvi ponujeni varianti dopolni tako, da bi bili med upravičenci otroškega dodatka tudi vsi kvalificirani delavci. Po mnenju sindikatov bi morali v prvi fazi naravnati v to smer dohodkovne cenzuse, ki so pogoj za pridobitev pravice do otroškega dodatka in posebnih dodatkov. Po predlogu skupnosti otroškega varstva, ki ga vsebuje prva varianta, naj se dohodkovni cenzus, kot pogoj za pridobitev pravice do otroškega dodatka in posebnih dodatkov določi v višini 1900 din poprečnega mesečnega dohodka na družinskega člana v letu 1974. To naj bi omogočilo, da bi pridobila pravico do otroškega dodatka večina kvalificiranih delavcev, če sta oba starša zaposlena. Pri izračunu cenzusne osnove samohranilcem in družinam, ki imajo teže prizadete otroke, bi se po predlogu skupnosti upoštevalo, kot da imajo polovico družinskega člana več, da bi jim tako omilili pogoje za uveljavitev otroškega dodatka. Višina otroških dodatkov in posebnih dodatkov bi ostala nespremenjena. To varianto bi lahko izpeljali, če bi za en odstotek povečali del sredstev za otroški dodatek nasproti skupaj izplačanim neto osebnim dohodkom, to je od 3 na 4 odstotke.

Sindikati so mimo tega, da so se zavzeli za to, da bi otroški dodatek dobili vsi kvalificirani delavci, opredelili tudi za to, da bo treba otroški dodatek v najkrajšem času naravnati tako, da ne bo več le socialni kolektiv, temveč da bo to prispevek družbe pri vzdrževanju otrok. Ker pri nas nataliteta iz leta v leto pada, je torej potrebna temeljita in hitra sprememba v sistemu otroškega dodatka, in sicer naj izhaja ta sprememba s pozicij izravnalne funkcije družbe k stroškom biološke reprodukcije.

DALJŠI PORODNIŠKI DOPUST

Določilo zakona, ki so bila sprejeta aprila glede podaljšanega porodniškega dopusta zaposlenih žensk, je treba začeti izvajati s 1. januarjem 1975, so sklenili na seji predsedstva RS ZSS. Sindikati so že v razpravi o predlogu tega zakona zavzeli odločno stališče o potrebnosti podaljšanega porodniškega dopusta, in tega stališča tudi sedaj niso spremenili. Sindikati so se obvezali, da se bodo pri družbenem dogovarjanju o splošni in skupni porabi prizadevali, da se zagotovi več sredstev, da bi lahko ženske to zakonsko pravico uveljavile.

Neurejeno varstvo otrok zaposlene matere najbolj prizadene. Kljub temu, da vsako leto zgradimo kar nekaj vrtcev, pa to še zdaleč ne pokrije vseh potreb. Prav zavoljo tega so sindikati podprli predlog Skupnosti otroškega varstva glede položaja in pravic varuhinj, ki naj bi, pod določenimi pogoji seveda, dobile status delavke v združenem delu z delom na domu. Hkrati s tem, ko so sindikati podprli takšno družbeno vrednotenje dela varuhinj in varstvenih družin, so tudi predlagali skupnosti otroškega varstva, naj rešitve temeljito prouči ter čimprej pripravi „vozni red" nalog v zvezi s tem.

–ar

V presojo in odločitev delavcem

Z ugotovitvenim sklepom o potrebni višini prispevne stopnje za republiški program otroškega varstva v zadnjih dveh mesecih letošnjega leta, ki ga je sprejela skupščina republiške skupnosti otroškega varstva, seznanja skupnost vse podpisnike zavoljo tega, ker sama ne more spremeniti prispevne stopnje, ki so jo sprejeli preko svojih delegatov delavci. V javni razpravi so se delovni ljudje odločali za program otroškega varstva in za sredstva, ki so bila potrebna za njegovo izvedbo. Po takšni poti naj se odločajo tudi sedaj, ko je zaradi nepredvidene rasti osebnih dohodkov sredstev, ki se zberejo iz prispevne stopnje, več.

Hkrati s predlogom in obrazložitvijo za znižanje prispevne stopnje v zadnjih dveh mesecih letošnjega leta za republiški program otroškega varstva, pa skupnost tudi obvešča delovne ljudi o težavah, ki jih ima, če hoče omogočiti redno izplačevanje otroškega dodatka predvsem v začetku leta, ko se še ne nabere dovolj sredstev. Za redno izplačevanje otroških dodatkov je morala doslej skupnost najemati bančne kredite pod zelo neugodnimi pogoji, saj so obresti 11-odstotne. Zavoljo tega predlaga skupščina republiške skupnosti otroškega varstva podpisnikom, da bi presežek sredstev vložili v obvezno rezervo te skupnosti. Na ta način bi brez kreditov omogočili redno izplačevanje otroškega dodatka v začetku prihodnjega leta. O takšnem prenosu presežnih sredstev lahko odločajo le podpisniki samoupravnih sporazumov, to so TOZD, OZD in druge delovne skupnosti. Skupščina RSOV se je obvezala, da presežka sredstev, zbranih po samoupravnih sporazumih, ne bo uporabila v letošnjem letu, temveč ga bo, če se bodo tako odločali podpisniki, prenesla v obvezno rezervo.

Skupnost prosi vse podpisnike samoupravnih sporazumov o programih otroškega varstva v letu 1974 in o združevanju sredstev za njihovo uresničitev, da odborom za družbeno dogovarjanje v občini sporoče svojo odločitev tako o uskladitvi prispevne stopnje za republiški program otroškega varstva kot odločitev o namembnosti letošnjih presežnih sredstev skupnosti.

Podpisnikom samoupravnih sporazumov

Na podlagi 36. člena družbenega dogovora o osnovah programiranja nalog in oblikovanju sredstev za skupno in splošno porabo v letu 1974, 15. člena samoupravnih sporazumov o programih otroškega varstva v letu 1974 in o združevanju sredstev za njihovo uresničitev ter sklepov in predloga ukrepov odbora podpisnikov družbenega dogovora o uskladitvi skupne in splošne porabe z resolucijo o družbenoekonomski politiki za leto 1974 in citiranim družbenim dogovorom skupščina republiške skupnosti otroškega varstva na 15. redni seji, dne 25. oktobra 1974 ugotavlja:

– da je republiška skupnost otroškega varstva dosledno uresničevala program, kot je bil opredeljen s samoupravnimi sporazumi;

– da bo na osnovi dohodkovnih cenzusov, določenih s samoupravnimi sporazumi, lahko uveljavilo pravico do otroškega dodatka manjše število delavcev, kot smo predvidevali glede na poprečno gibanje osebnih dohodkov v letu 1973. Očitno je, da so se v letu 1973 osebni dohodki bolj povečali delavcem z nižjimi dohodki, kar je imelo za posledico, da otroškega dodatka niso mogli uveljaviti vsi tisti delavci, ki so ga izgubili v letu 1973;

– da bodo predvidoma izdatki za izpeljavo republiškega programa otroškega varstva določenega s samoupravnimi sporazumi in usklajenega z družbenim dogovorom o osnovah programiranja nalog in o oblikovanju sredstev za skupno in splošno porabo v letu 1974 in aneksom k tem dogovoru, za okoli 23 milijonov din višji od načrtovanih, in sicer zaradi dodatne valorizacije otroških dodatkov od 1. avgusta 1974 dalje;

– da bodo dohodki republiške skupnosti otroškega varstva predvidoma večji od načrtovanih za 53 milijonov din;

– da bo republiška skupnost otroškega varstva predvidoma imela 30 milijonov din presežnih sredstev;

– da ima republiška skupnost otroškega varstva le 19 milijonov din obvezne rezerve, to je 40 % zneska, ki je obvezen po zakonu o sredstvih rezerv in potreben za zagotovitev rednega izplačevanja otroškega dodatka, zlasti v prvih mesecih vsakega leta, ko se še ne zbere dovolj sredstev iz prispevka za otroško varstvo.

Za kredite, s katerimi je republiška skupnost otroškega varstva premoščala to stanje, je morala v bankah plačevati 11 % obresti.

Glede na navedene ugotovitve skupščina republiške skupnosti otroškega varstva sporoča podpisnikom samoupravnih sporazumov o programih otroškega varstva v letu 1974 in o združevanju sredstev za njihovo uresničitev zaradi nadaljnjega ukrepanja, da za realizacijo republiškega programa otroškega varstva zadošča v času od 1. novembra do 31. decembra 1974 prispevna stopnja:

1. v višini 1,85 % od osebnih dohodkov v občinah, kjer je bila prispevna stopnja v višini 2,43 %;

2. v višini 2,55 % od osebnih dohodkov v občinah, kjer je bila prispevna stopnja v višini 2,26 %.

Skupščina republiške skupnosti otroškega varstva se obvezuje, da eventualni višek sredstev po sklenjenih samoupravnih sporazumih ne bo uporabila v letu 1974, ampak ga bo prenesla v obvezno rezervo.

Predsednik skupščine republiške skupnosti otroškega varstva
ELICA DOLENC

Zbor združenega dela Skupščine SR Slovenije je na svoji seji dne 16. oktobra 1974 razpravljal o oceni gospodarskih gibanj ter skupne in splošne porabe v SR Sloveniji v sedmih mesecih 1974, s predlogom stališč in ukrepov za izvajanje resolucije o družbenoekonomski politiki SR Slovenije v letu 1974. V zvezi s tem je zbor sprejel naslednja

stališča:

1. Sedanje gospodarske razmere so takšne, da zahtevajo odločno akcijo vseh subjektivnih sil in najširšo mobilizacijo delovnih ljudi v njihovem razreševanju. Neusklajeno in nedosledno uresničevanje nalog iz resolucije o družbenoekonomski politiki za leto 1974, protiinflacijskega programa in kongresnih dokumentov o stabilizaciji lahko postane velika ovira pri uresničevanju temeljnih ciljev družbenoekonomskega razvoja in osnovnih nalog ekonomske politike, ki izhajajo iz nove ustave. Zato je potrebno z doslednim uresničevanjem sprejetih dokumentov že v letošnjem letu ustvariti pogoje za ugodnejša gospodarska gibanja v prihodnjem letu. Pri tem morajo delavci v združenem delu in delovni ljudje v interesnih in družbenopolitičnih skupnostih vplivati in neposredno sodelovati pri uresničevanju naslednjih nalog:

– Dosledno in pospešeno uresničevati z ustavo opredeljene samoupravne družbenoekonomske odnose v združenem delu in uveljavljati svoj odločilen vpliv v upravljanju družbene reprodukcije s tem, da postanejo dejanski nosilci, oblikovalci in uresničevalci družbenoekonomskega sistema ter ekonomske politike v celoti.

Preučiti vse možnosti za povečanje produktivnosti dela, proizvodnje in dohodka za uspešnejše gospodarjenje in na tej podlagi sprejeti in izvajati ustrezne ukrepe v okviru temeljnih organizacij združenega dela, organizacij združenega dela in v drugih oblikah združevanja.

– Oceniti letne načrte in razvojne programe ter njihovo uresničevanje z vidika spoštovanja resolucij družbenopolitičnih skupnosti, družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov, predvsem pa protiinflacijskih programov in družbene akcije za varčevanje, tako v okviru širših družbenih programov kot v okviru združenega dela samega.

– Delavci v združenem delu in organi interesnih in družbenopolitičnih skupnosti morajo posebej skrbno oceniti, ali njihove odločitve v zadnjih letih ter odločitve za leto 1975 prispevajo k zmanjševanju visoke stopnje inflacije ali pa to posredno ali neposredno še povečujejo.

– Aktivno sodelovati pri oblikovanju ekonomskega sistema in ekonomske politike na ustavnih načelih, tako za celoto in posamezna področja, kot tudi pri zakonih, ki urejajo samo dejavnost.

– Dosledno uveljavljati pravico in dolžnost ter odgovornost delavcev v združenem delu, da o vseh zadevah, ki zadevajo njihov samoupravni položaj, družbenoekonomske odnose in poslovanje organizacij združenega dela, razpravljajo zbori delavcev, ne pa da na zasnove, osnutke in predloge izrekajo svoje mnenje samo izvršilni ali celo poslovodni organi oziroma posamezni delavci.

– Pospešiti je treba napore za čimprejšnjo sklenitev novih samoupravnih sporazumov o razporejanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke.

2. V delovnih organizacijah je potrebno opraviti kritično analizo dosedanjih rešitev glede ustanavljanja in združevanja temeljnih organizacij združenega dela in povezovanja med delovnimi organizacijami. Treba je ugotoviti, ali dosedanje rešitve pospešujejo in omogočajo racionalnejše gospodarjenje, kako je z združevanjem sredstev, usklajevanjem razvoja, oblikovanjem skupnih služb ter kakšen je način sprejemanja investicijskih odločitev.

Ponovno naj se preučijo sedanje možnosti in pogoji za oblikovanje vertikalnih poslovnih skupnosti od surovinske baze in bazične proizvodnje do končnih izdelkov z namenom, da se uskladijo razvojni in proizvodni programi ter določijo medsebojna razmerja v ustvarjanju in delitvi dohodka.

3. Na področju ekonomskih odnosov s tujino naj delovne organizacije podvzamejo tiste ukrepe in akcije, s katerimi bi dosegli skladnejša razmerja pri uresničevanju izvoza in uvoza ter zmanjšanje deficita v plačilni bilanci. Zato je nujno, da vse delovne organizacije začrtajo in dosledno uresničijo celovit program varčevanja z vsemi vrstami energije, surovinami in drugimi proizvodi iz uvoza, ki čezmerno obremenjujejo našo plačilno bilanco, saj za zunanjo likvidnost Jugoslavije niso odgovorni le federacija, republike in pokrajini ter njihovi organi, temveč tudi gospodarstvo samo.

V tej zvezi se Zbor združenega dela zavzema, da se zagotovi večja podpora izvozu višje stopnje predelave, z ugodnejšimi reeskonti za prodano blago in premijami za finalne izdelke, v skladu z ustrezno carinsko politiko. Hkrati pa se zavzema za selektivno obravnavo izvoza surovin in proizvodov nižje stopnje predelave, ki jih potrebuje domača proizvodnja.

II.

1. Zbor združenega dela sprejema in podpira predloge stališč in ukrepov Izvršnega sveta, ki izhajajo iz ocene gospodarskih gibanj ter skupne in splošne porabe ter iz ekspozeja Izvršnega sveta.

V napore Izvršnega sveta za omejitev naraščanja cen, za povečevanje izvoza, za zmanjšanje primanjkljaja v plačilni bilanci, za uskladitev investicijskih vlaganj, za racionalno izkoriščanje družbenih sredstev, za omejevanje vseh oblik porabe v skladu z razpoložljivimi sredstvi se morajo vključiti vsi subjekti združenega dela z lastno angažiranostjo in doslednim spoštovanjem medsebojnih samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov.

2. Zbor združenega dela soglaša s sklepi in predlogi ukrepov odbora podpisnikov družbenega dogovora splošne in skupne porabe za leto 1974, sprejetimi na seji dne 4. oktobra 1974. Pri tem Zbor združenega dela, glede na izjemno težak položaj nekaterih občin pri financiranju splošnih potreb, poziva vse skupščine občin, da v skladu s prevzetimi obveznostmi po posebnem družbenem dogovoru o višini splošne porabe v občinah SR Slovenije v letu 1974 takoj, najkasneje pa do konca oktobra 1974, zagotovijo izpolnitev svojih obveznosti glede solidarnostnega prelivanja sredstev.

Zbor bo na svoji naslednji seji obravnaval poročilo o izvajanju posebnega družbenega dogovora, ki naj ga pripravi Izvršni svet. Na tej podlagi bo zbor sprejel odločitve o morebitnih nadaljnjih potrebnih ukrepih.

Organizacije združenega dela morajo posvetiti večjo skrb in se v večji meri kot doslej angažirati pri pripravi in sklepanju družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov o višini sredstev, potrebnih za splošno in skupno porabo; zahtevati morajo redno poročanje o izvajanju sprejetih programov in o višini zbranih sredstev med letom ter vztrajati da se bodo ta sredstva gibala v mejah, ki bodo dogovorjene za leto 1975.

3. Izvršni svet naj skupno z Gospodarsko zbornico SR Slovenije prevzame iniciativo za pripravo pregleda elementov poslovnih aktivnosti, ki bodo omogočali vpogled v vsa gospodarska gibanja in gibanja splošne in skupne porabe. Tak predlog bi bil osnova za ocenjevanje odločitev delavcev v združenem delu glede na protiinflacijsko obnašanje, spoštovanje družbenih razvojnih programov, načrtov in resolucij ter dogovorov in sporazumov.

4. Izvršni svet je dolžan zagotoviti izvajanje sprejetih nalog in spremljati njihovo izvajanje ter o tem tekoče in sprotno poročati Skupščini SR Slovenije.

O investicijah za kulturo že odločali delegati

V Dravogradu so se že ob ustanovitvi temeljne kulturne skupnosti odločili, da bodo v njeni skupščini delegati temeljnih organizacij združenega dela, krajevnih skupnosti ter družbeno-političnih organizacij ter kulturnoprosvetnih dejavnosti in organizacij. Izkušnje, ki so si jih pridobili pri dosedanjem delu, so dobrodošle zlasti še zdaj, ko oblikujejo tudi delo Temeljne kulturne skupnosti Dravograd na načelih nove ustave.

V dosedanjem delu so namenili organi dravograjske temeljne kulturne skupnosti največjo pozornost reševanju problemov v zvezi z zagotovitvijo prostorov za kulturno-prosvetno dejavnost, in to v vseh večjih občinskih središčih. V tej koroški občini kulturne organizacije namreč nimajo niti enega samega lastnega prostora. V Dravogradu upravlja s kino dvorano Kino „Peca" Prevalje, v Šentjanžu pa krajevna organizacija Zveze borcev. V Libeličah so kulturne prireditve kar v šolskem razredu, vendar računajo, da bodo za nastope usposobili manjšo dvorano v gasilskem domu. Podobno je še v Trbonjah, kjer so nastopi v šolskem razredu, primernejši prostor zanje pa bo treba urediti v zadružnem domu. Sicer pa nima lastnih prostorov niti Knjižnica Dravograd, ki gostuje v prostorih stare osnovne šole.

Temeljna kulturna skupnost Dravograd je s pomočjo komisije za popis objektov in prostorov za kulturne dejavnosti ugotovila stanje in potrebe. Za vse kolikor toliko uporabne prostore so sklenili pogodbe za njihovo uporabo, v Črnečah pa so letos že uspeli obnoviti in urediti prostore, ki jih uporablja tamkajšnje prosvetno društvo.

Osrednje vprašanje pa je bilo, kako zagotoviti prostore za kulturno-prosvetno delo v samem občinskem središču. V nekaj prihodnjih letih zagotovo še ne bo mogoče zbrati potrebnega denarja za gradnjo kulturnega doma v Dravogradu. Zato je bil sprejet predlog za adaptacijo kino dvorane, da bi na tak način zagotovili potrebno funkcionalnost prostorov, dvorane in odra. Temeljna kulturna skupnost Dravograd je dala predlog za adaptacijo kino dvorane v razpravo tudi Skupščini občine Dravograd in vsem delegacijam. Tako so prvič javno in dokaj široko spregovorili o potrebnih investicijskih vlaganjih v kulturo.

Delegati vseh treh zborov Skupščine občine Dravograd in skupščina Temeljne kulturne skupnosti Dravograd so tako sprejeli odločitev o adaptaciji kino dvorane ter za ureditev dvorane v novem gasilskem domu v Dravogradu. Dela pri adaptaciji kino dvorane, s čimer bodo pridobili 2 garderobi, sobo za vaje, manjšo dvorano, kulisarno, sanitarije in hodnik pod odrom do šepetalnice, bodo potekala v dveh fazah, zaključena pa bodo prihodnje leto.

Med javno razpravo o ureditvi potrebnih prostorov za kulturno-prosvetno delo, so v Dravogradu izoblikovali tudi več predlogov o tem, da je treba v okviru novega kulturnega doma zagotoviti potrebne prostore še za sodobno knjižnico. Ker v Dravogradu sami potrebnega denarja za to naložbo zagotovo ne bodo mogli zbrati, računajo na solidarnostno pomoč iz združenih sredstev pri Kulturni skupnosti Slovenije. Kar zadeva knjižnico pa jo je treba urediti najpozneje do leta 1977, ko mora biti verificirana. Zanjo bo treba zagotoviti najmanj 200 kv. m površine, prost pristop bralcev do knjig, povečati knjižni sklad na 12.000 knjig ter zaposliti ustrezni strokovni kader.

Problemov je veliko tudi na drugih področjih. Zlasti manjka strokovnih kadrov, posebej še pevovodij, režiserjev in knjižničarjev. Ker je za kulturno-prosvetno dejavnost na voljo precej več denarja kot pred leti (leta 1971 ga je bilo samo nekaj nad 40.000 dinarjev, letos pa ga bo predvidoma 660.000 dinarjev), z gotovostjo računajo, da bo mogoče v nekaj letih z načrtno kadrovsko politiko rešiti tudi te težave.

EK

V gradnji dve novi šoli

Mesto Velenje ima, po zadnjih podatkih, že nad 20.000 prebivalcev. Prebivalstvo je mlado, saj jih je kar tretjina starih do 18 let. Zaradi tega imajo v središču Šaleške doline, v primerjavi z drugimi mesti in občinami, velike in zahtevne naloge na področju vzgoje in izobraževanja.

In če so pred poltretjim letom v Velenju izročali svojemu namenu novo osnovno šolo „Anton Aškerc", so le za kratek čas odpravili večizmenski pouk na vseh osnovnih šolah, v času male šole pa je pouk celo v treh izmenah. Gradnja še enega šolskega poslopja je tako resnično upravičena.

V novi stanovanjski soseski Šalek, na desnem bregu Pake, so v začetku tega meseca položili temeljni kamen za novo IV. osnovno šolo. Da bi poceni stroške gradnje bodo uporabili načrte, po katerih so že zgradili velenjsko osnovno šolo „Anton Aškerc". Novo šolo naj bi do srede avgusta 1975 zgradilo Gradbeno industrijsko podjetje „Vegrad" Velenje. Imela bo 20 učilnic, 10 kabinetov, posebne učilnice za tehnični in glasbeni pouk, telovadnico ter druge funkcionalne prostore. V Šaleku pa naj bi z leti nastal novi šolski center, saj tam načrtujejo gradnjo še ene osnovne šole in vzgojnovarstvene ustanove.

Ob Kidričevi cesti v Velenju, v neposredni bližini osnovne šole Miha Pintar-Toledo, pa so že začeli graditi novo poslopje za Posebno šolo Velenje. Zgrajena mora biti do začetka meseca julija 1975, sredstva za gradnjo pa bosta prispevala sklad za negospodarske investicije Skupščine občine Velenje, v katerem se združujejo sredstva krajevnega samoprispevka občanov in sredstva organizacij združenega dela ter proračun Temeljne izobraževalne skupnosti Velenje.

Posebna osnovna šola Velenje, ki jo obiskuje v 13 oddelkih okrog 130 učencev, gostuje zdaj v preurejenih prostorih nekdanje stanovanjske hiše. Prostori so tesni, saj ne odpade na učenca niti poldrugi kvadratni meter površine, so pa tudi nefunkcionalni. V novi šolski zgradbi bo 10 učilnic za razredni pouk, pa modelarnica, prostori za delavnice in tudi učno stanovanje, v katerem se bodo učenci posebne šole seznanjali z ureditvijo stanovanja in z delom v njem. Posebna osnovna šola Velenje bo imela tudi prostore za jedilnico, upravne prostore in večji večnamenski prostor.

(vš)

Po prvih zelo ugodnih odzivih občinstva na predstavo „Pohujšanja" v uprizoritvi Prešernovega gledališča iz Kranja je mogoče sklepati, da je uprizoritev uspela. V njeni novi zasnovi gre za zabavno, vedro in sproščeno predstavo, ki s svojim radoživim odrskim potekom posreduje nalahko in hitro vse vsebinske razsežnosti odrskega dela, zato pa nič manj učinkovito. Do sedaj je bila predstava odigrana na „IV. festivalu klasike na jugoslovanskih odrih" v Leskovcu ter za vse abonmaje v Kranju.

ZA PRAVI OBRAZ KULTURE

– Razumljivo je, da morajo ustvarjalna dela – če naj imajo vsestranski in trajen pomen – najprej delovati v svojem okolju. Torej mora obstajati razvit sistem komunikacije kulturnih vrednot. Tako pojmovana današnja navzočnost ustvarjanja marsikdaj zmanjšuje usodno razliko med metropolami in tako imenovano provinco. Eno temeljnih načel samoupravne družbe je ustvarjanje možnosti, da bo lahko vsak človek v svojem okolju izkoriščal vse ustvarjalne dosežke in tako razširil možnosti in vire svoje kulturne rasti . . .

Miloš Jevtić (Delo, 26. 10.)

– Neki japonski umetnik mi je dejal: Daj tistemu, ki nima denarja zastonj. Tistemu pa, ki ima denar, zaračunaj toliko, da bo še zmogel plačati. Povsem se strinjam z njim. Umetnina ima kompletno funkcijo šele takrat, ko dobi stik s potrošnikom, in to popoln stik. Veliko več mi pomeni to, da ima kdo mojo sliko rad, kot pa da gleda v njej samo določeno vrednost, ki mu bo dala več možnosti, da se bo postavil . . .

Kiar Meško (Delo, 26. 10.)

● JESENICE

Prihodnje leto na Jesenicah

Amatersko gledališče Tone Čufar na Jesenicah bo v novi sezoni uprizorilo štiri dela za odrasle in dve za mladino. Imeli bodo tudi gledališki krožek in mladinsko gledališko skupino.

Jeseničani pa si bodo lahko ogledali tudi gostovanje Prešernovega gledališča iz Kranja, Šentjakobskega gledališča iz Ljubljane in gostovanja še nekaterih kvalitetnih amaterskih skupin. Tako naj bi bilo na jeseniškem odru vsega 80 predstav, v kar so vštete tudi predstave v okviru 18. srečanja amaterskih skupin Slovenije, ki bo prihodnje leto zopet na Jesenicah.

D. SEDEJ

● BLED

Preizkus zamisli je uspel

Kulturna skupnost in občinski sindikalni svet občine Radovljica sta začela z organizacijo likovnih razstav po delovnih kolektivih. Preizkus te zamisli je bil 11. oktobra v podjetju LIP Bled – TOZD Lesna predelava Rečica. In uspel je. Delavcem se je predstavilo 15 likovnih amaterjev skupine Likor pri ZKPO Radovljica z več kot 40 slikami, od tega jih je 6 zaposlenih v LIP, kar je med člani kolektiva vzbudilo še večje zanimanje za razstavo. Ob otvoritvi, ki so ji prisostvovali najvišji predstavniki družbenega, političnega in kulturnega življenja v občini, vodilni delavci podjetja in številni gostje iz drugih kolektivov, je o pomenu kulturne akcije med delavci govoril predsednik ObSS tov. Marjan Vrabec, o razstavljenih delih pa Cene Avguštin. V kulturnem programu je sodeloval Pevski zbor KUD Zasip, med recitatorkami iz dramske skupine Almira Radovljica pa je svoje pesmi recitirala tudi Jana Beravs-Dežmanova, ki je zaposlena v LIP. Direktor podjetja inž. Jurij Hočevar se je vsem sodelujočim zahvalil. Celotna razstava bo prenesena v obrat LIP TOZD Tomaž Godec v Bohinju, nato pa še najmanj v pet drugih delovnih organizacij v občini.

JOŠT ROLC

IZ OBČINE V OBČINO, OD TU IN TAM

POSKUS REPORTAŽNO-KOMENTIRANEGA PISANJA O KULTURNEM ŽIVLJENJU V OBČINAH

MED DELAVCI »MEBLA«

Moram priznati, da sem nestrpno pričakoval pogovor v Novogoriški lesni industriji „Meblo", kjer so se zbrali za „okroglo mizo" pred 8. kongresom Zveze sindikatov Slovenije mlajši in starejši delavci tega kolektiva, predstavniki sindikalne organizacije. Posedli smo v prostoru, ki je že na prvi pogled kazal, da so si tod s kulturo precej na roko, saj sta steno krasili dve umetniški sliki, kar je žal še vedno redek pojav v delovnih organizacijah.

Čeprav je stekla beseda o kulturnem življenju zaposlenih šele pod tretjo točko razgovora za „okroglo mizo", sem moral pritrditi besedam Seljakove Vide, vodje izobraževalnega centra, ki je očitno „glavna" tudi za kulturna vprašanja v tem številnem kolektivu: da kulturo ta kolektiv postavlja enakopravno ob bok vsem ostalim dejavnostim.

Potlej je Vida z nekakšno notranjo zagnanostjo in očitno zavzetostjo natrosila nekaj podatkov, ki sami po sebi dovolj zgovorno govore o tem, kaj je mogoče storiti za kulturo delavcev, če ji na stežaj odpro vrata. In to so v „Meblu" očitno storili, čeprav z doseženim še niso zadovoljni.

– Spoznali smo, da kultura ne more biti privilegij posameznikov. Zato smo med prvimi začeli uresničevati cilje kulturne akcije. Uspeli smo razviti vsaj nekatere kulturne dejavnosti. Lani smo recimo v podjetju pripravili osem likovnih razstav, 70 članov kolektiva se je tudi aboniralo na gledališke predstave. Letos je za gledališče še večje zanimanje. Pomembno je, da smo letos odprli vrata potujoči knjižnici, ki je že zabeležila 160 članov iz kolektiva kot izposojevalce knjig, ki pa si knjigo izposojajo tudi drugod. Razveseljivo je, da je med temi največ neposrednih proizvajalcev.

Seveda pa so v „Meblu" storili še marsikaj. Tako so denimo med drugim prevzeli pokroviteljstvo nad srečanjem Malih odrov v Novi Gorici in nad kulturno-prosvetnima društvoma v Čepovanu in na Braniku. Vsako leto pa odkupijo tudi po eno mladinsko gledališko predstavo.

– Mislim, da ne smemo ostati samo pri tem, je rekla tov. Seljakova. Ena naših glavnih nalog je, da poiščemo ljudi, ki bodo pomagali pri razvijanju kulturnega življenja, načrtnem ugotavljanju kulturnih potreb in nagnjenosti proizvajalcev.

Seveda bi v „Meblu" beležili še večje uspehe, če bi imeli na voljo primeren prostor. Tako pa razstavo organizirajo in knjige izposojajo kar v jedilnici. To bi lahko bila tudi določena prednost za hitrejši in nevsiljiv stik slike ali knjige z delavci, če seveda jedilnica že za svoj osnovni namen ne bi bila pretesna. Sicer pa imajo v Novi Gorici nasploh težave s prostorom, zlasti še za tako imenovano ljubiteljsko kulturno ustvarjalnost. Naj mi „meblovci" ne zamerijo, če tudi ob tej priložnosti ponovim nekatere misli, ki sem jih že povedal na njihovem sestanku.

Samo po sebi se razume, da so njihova prizadevanja vredna pohvale in ne nazadnje posnemanja, saj je očitno, da smo skrb za kulturno življenje zaposlenih v marsikateri delovni organizaciji povsem zanemarili in da je ta celo v velikih podjetjih, kjer imajo tudi razmeroma dobre gmotne pogoje, postavljena na stranski tir.

Seveda pa se ne moremo zadovoljiti samo s pasivno vlogo delavcev v kulturi ali po domače povedano s tem, da delavcem omogočimo oglede gledaliških predstav, likovnih razstav, izposojo knjige. Povsem enakovredno moramo obravnavati aktivno udejstvovanje vseh delovnih ljudi v oblikovanju skupnih kulturnih programov in njihovo lastno kulturno ustvarjalnost. To pa tudi pomeni, da smo živo zainteresirani za vključitev čim večjega števila ljudi v različne kulturne skupine, različne klubske oblike kulturne dejavnosti in v druge oblike organiziranega kulturnega delovanja.

Ne gre samo za sodelovanje, ampak v prvi vrsti za to, da se ljudje skozi živo kulturno ustvarjalnost, v kateri so sami neposredno udeleženi, najbolje usposabljajo za to, da bodo kulturne dobrine vedno bolj sprejemali z razumevanjem in izoblikovanimi vrednostnimi kriteriji.

Tako v „Meblu" kot marsikje drugod imajo osnovne pogoje za razvijanje lastne kulturne ustvarjalnosti. Lahko bi recimo začeli z manjšo skupino. Morda s pevskim oktetom, kot je nekdo predlagal, zlasti še, ker je v tem podjetju pevska tradicijo med delavci očitna, saj so nekoč imeli daleč naokrog znan pevski zbor, ki jih je dostojno predstavljal tudi na kulturnem področju. Morda bi kazalo tudi poleg komisije za kulturo ustanoviti v podjetju delavsko-prosvetno društvo, ki bi svojo dejavnost razvijalo iz različnih kulturnih interesov zaposlenih, ob pobudah sindikata in samoupravnih organov v podjetju, zunaj podjetja pa predvsem v povezovanju z občinsko ZKPO. Ta je že doslej rade volje pomagal tudi temu kolektivu pri širjenju njegove kulturne akcije.

TONE ŠTEFANEC

Prihodnjič:
NAJPREJ ŠTALCA, POTEM KRAVCA

Komentatorjev stolpec

Še megleno!

Osem mesecev po tem, ko je zvezni izvršni svet sprejel protiinflacijski program, lahko ugotovimo, da je bila od štirih osnovnih smeri akcije za večjo ekonomsko stabilnost dejansko zadovoljivo dosežena le ena, to je rast proizvodnje, ki bo letos z ozirom a lansko leto večja za okrog 9 % oziroma celo za 1 % večja, kot je bilo predvideno v skladu z resolucijo o osnovah družbenogospodarskega razvoja za leto 1974.

Vse druge postavke protiinflacijskega programa bodisi niso bile uresničene, bodisi so bile dosežene le delno. Na področju varčevanja se ne moremo pohvaliti s kdove kakšnimi uspehi, usklajevanje sistema z ustavnimi določili poteka vse prepočasi, kar pa zadeva uveljavljanje ukrepov proti neugodnim vplivom mednarodnih ekonomskih gibanj na naše gospodarstvo, moramo prav tako ugotoviti, da so se ti ukrepi pokazali nezadostno učinkoviti bodisi zavoljo razdiralnih učinkov notranje in zunanje inflacije bodisi zavoljo tega, ker se gospodarski in negospodarski subjekti pri nas brez neposredne zakonske prisile, kot je znano, le težko odpovedo prekomerni porabi in sploh starim načinom in metodam gospodarjenja.

Tako ni naključje, da je tudi predsedstvo CK ZKJ na svoji zadnji seji med drugim sklenilo v sodelovanju z drugimi odgovornimi družbenopolitičnimi organi v federaciji, republikah in pokrajinah „vsestransko preveriti oziroma proučiti vse vidike programa protiinflacijske akcije, kot tudi ukrepe ekonomske politike, prek katerih se ta program izvaja“. Na osnovi teh ugotovitev, temelječ kajpada na ustavnih opredelitvah, bodo odgovorni organi CK ZKJ predlagali ustrezne ukrepe in aktiviranje ustreznih družbenih dejavnosti in dejavnikov.

Neposredna intervencija najuglednejšega političnega organa v državi je bila nujna, če upoštevamo, da se je večina akcij v okviru protiinflacijskega programa doslej izjalovila. Boj proti potratnosti ter za gospodarnejše poslovanje ni uspel, saj so se ob porastu vrednosti porabljenih sredstev v skupnem dohodku gospodarstva povečale tudi vse oblike porabe, ki se financirajo iz doseženega dohodka.

Tako sta se po podatkih za letošnje prvo polletje splošna in skupna poraba povečali za 44 %, naložbe v osnovna sredstva in izplačani neto osebni dohodki so narasli za 36 %, maloprodajne cene, ki izražajo stopnjo inflacije, pa so se v letošnjem osemmesečnem obdobju zvišale za nič manj kot 23,7 %.

Kot rečeno, so bili tudi na področju usklajevanja družbenoekonomskega sistema z ustavo doseženi dokaj medli rezultati. O mnogih temeljnih razvojnih vprašanjih družbeni dogovori še niso bili doseženi, na številnih področjih se dohodek dosega in razdeljuje še na star način. Delo bank in izkoriščanje oziroma uporaba sredstev organizacij združenega dela temeljijo še pretežno na kapitalnih odnosih. Združeno delo še vedno ne more vplivati na številne odločitve, ki se sprejemajo na tem področju.

Naposled je značilen tudi podatek, da se prek proračuna federacije prerazdeljuje več kot polovica akumulacije organizacij združenega dela. To razpolaganje z dohodkom in njegova distribucija na zvezni ravni še vedno temelji na nekakšni „dedni pravici“ oziroma na „ustaljenih normah“, čeprav je jasno, da jih nova ustava omejuje le na še obstoječe nujne funkcije in z njimi povezane potrebe federacije.

Kar zadeva preprečevanje vpliva mednarodnih gospodarskih gibanj na naše gospodarstvo, se tudi nismo kdove kako približali s protiinflacijskim programom začrtanemu cilju, stabilizaciji zunanjetrgovinskih gibanj. Uvoz znatno prekaša izvoz. V zadnjih mesecih izvažamo čedalje manj, kar nam seveda povzroča plačilno-bilančne težave. V letošnjem devetmesečnem obdobju se je pasiva v zunanjetrgovinski izmenjavi povzpela na 46 milijard din. Čeprav še ni mogoče oceniti, kolikšen bo primanjkljaj plačilne bilance ob koncu leta, bo zagotovo visok in bomo morali za pokritje te negativne razlike (ki gre delno tudi na rovaš visokih podražitev nafte iz uvoza) nameniti znaten del deviznih rezerv ter se ustrezno temu seveda tudi zadolžiti.

Boj proti inflaciji, tako notranji kot zunanji, postaja zategadelj čedalje nujnejši, nujno pa bo tudi dejavnejše sodelovanje dejavnikov na vseh ravneh v tem neizogibnem boju.

NANDE ŽUŽEK

– TAKŠNA JE TA JESEN: DEŽEK PADA, TRAVICA PA RASTE . . .!

I. Antič

Elektrika po dogovoru

Predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije je dalo soglasje za podpis družbenega dogovora o izvajanju omejevanja električne energije in o nadomestilih za izpade. Dva svoja predstavnika bodo imenovali v nadzorni organ za izvajanje družbenega dogovora.

Gre za družbeni dogovor, pri snovanju katerega so se sindikati angažirali že od vsega začetka, saj so zagate ob pomanjkanju električne energije zlasti v lanskem letu terjale oblikovanje takega družbenega dogovora. Med drugim bo ta dogovor opredelil kriterije za omejevanje porabe električne energije in tudi sicer ob električnih stiskah urejal odnose med dobavitelji in potrošniki električne energije.

POSVET O PLANIRANJU STANOVANJSKE GRADNJE

Temeljni kamen – celovito planiranje

V Mariboru se je pred dnevi končalo dvodnevno posvetovanje o strokovnih osnovah planiranja stanovanjske gradnje v komuni. Organizatorji, Republiški sekretariat za urbanizem, Zveza sindikatov Slovenije, Skupnost slovenskih občin, Gospodarska zbornica, Zveza stanovanjskih skupnosti Slovenije in Gradbeni center Slovenije so ga pripravili z namenom, da bi planiranju, tako proizvodnemu kot tudi operativnemu, dali v stanovanjski gradnji tisto mesto, ki mu dejansko pripada. Da bi bila družbeno usmerjena stanovanjska gradnja dejansko učinkovita, da bi bila ne le dovolj hitra, pač pa, da bi tudi kar najbolj racionalno trošili namenska sredstva, je treba iti od družbenega planiranja še korak dlje – vključiti je treba v to tudi planiranje proizvodnje in operativno planiranje. To je namreč prvi pogoj za uspešnost stanovanjske gradnje v tako specifičnih pogojih, kot so pri nas.

Osnovna misel seminarja je bila, da lahko k sedanji osnovni nalogi stanovanjskega gospodarstva – to je k učinkoviti odpravi stanovanjskega primanjkljaja – pristopimo le z metodo integralnega srednjeročnega planiranja, ki poteka od delovnih organizacij in sega nujno tudi na nivo republike. Seveda bo takšno planiranje lahko uspešno le, če bodo srednjeročni družbeni in proizvodni plani gradnje stanovanj v občinah in regijah (in v mestih) izdelani v vseh potrebnih elementih.

Iz tega je razvidno, da bo treba v občinah doseči, da bodo vsi dejavniki, ki sodelujejo pri planiranju in gradnji stanovanj, aktivno sodelovali med seboj in usklajevali programe. Zategadelj so organizatorji povabili na seminar predvsem celotne strokovne ekipe, ki se v občinah ukvarjajo s planiranjem stanovanjske gradnje. Udeležba na seminarju kaže, da v občinah dejansko razumejo pomen celovitega planiranja stanovanjske gradnje in da se na takšen način dela dejansko pripravljajo.

Na seminarju so udeležence najprej seznanili s temeljnimi spremembami v sistemu družbenega planiranja in s političnimi izhodišči planiranja stanovanjske gradnje. Nato pa so jim razložili metodologijo izdelave srednjeročnega družbenega plana, proizvodnega in operativnega planiranja ter načina usmerjanja planov z vidika kompleksne racionalizacije. Da bi udeleženci seminarja dobili globlji vpogled v celovitost tega problema, so jim strokovnjaki posredovali tudi praktične izkušnje. Za to so uporabili izkušnje kompleksnega planiranja v Kranju. Obrazložili so celoten pristop k usmerjeni gradnji soseske, dogovarjanje v zvezi s programom ter konkretne primere proizvodnega in operativnega planiranja, obenem pa tudi način urejanja medsebojnih ekonomskih odnosov.

OD IDEJ DO PRVIH KORAKOV NAJ NE MINE CELA VEČNOST

Povprašali smo FRANCA RUPRETA, direktorja Gradbenega centra Slovenije, predstavnika organizacije, ki je med organizatorji seminarja, kako je seminar uspel. Odgovoril je: „Najprej bi rad povedal, zakaj smo ta seminar sploh pripravili. Že na prejšnjih posvetih o usmerjeni stanovanjski gradnji v Portorožu in Kranju smo na[illegible] reč ugotavljali, da je prav p[illegible]niranje in to celovito, ena [illegible] bolj „bolnih točk“ v novem [illegible]stemu stanovanjskega gosp[illegible]darstva. Tako se je nekako sa[illegible]vrinila zamisel, da je treba [illegible] občinah pripraviti ustrezen [illegible]ren za sodoben način načr[illegible]vanja in gradnje stanova[illegible] Resda na seminarju nismo v [illegible]loti mogli nakazati rešitev, [illegible] pa seveda niti ni možno. Na[illegible]zali pa smo celotno problem[illegible] tiko in tu smo dobili do[illegible] kazalcev, da bomo lahko izd[illegible]lali metodologijo planira[illegible] stanovanjske gradnje za [illegible]slednje obdobje. Pri tem s[illegible] ugotavljali, da bo treba izde[illegible] poleg občinskih planov t[illegible] regionalne, oziroma repub[illegible]škega, ki bo vse načrte usk[illegible]jeval.“

„Ali je seminar, glede [illegible] udeležbo, uspešen?“

„S te plati se je naš trud [illegible]plačal, kot še nikoli. Iz večin[illegible] občin so prišli poslušat str[illegible]kovnjake celotni teami, ki [illegible] ukvarjajo s planiranjem stan[illegible]vanjske gradnje. Kaže, da se je [illegible]stališču občinskih organov m[illegible]kaj spreobrnilo, da so v občina[illegible] v celoti doumeli pomen ta[illegible]nega pristopa k reševanju s[illegible]novanjskih vprašanj. Nadv[illegible] pomembno pa je, da smo m[illegible] udeleženci videli dosti no[illegible] obrazov, saj so le-ti očitno [illegible] na začetku svojega dela [illegible] področju planiranja stanova[illegible]ske izgradnje dobili vrsto p[illegible]gresivnih idej.“

Na seminarju smo tudi slis[illegible] zamisel, da bi za prihodnje le[illegible] za akcijo 26.000 stanovanj [illegible] delali takšen celovit načrt [illegible] malem, pri katerem bi uporab[illegible] vsa na seminarju ugotovljena [illegible] sprejeta načela celovitega p[illegible]niranja stanovanjske izgradnje [illegible]

OBLIKOVANJE DOLGOROČNEGA RAZVOJA REVIRJEV – NEODLOŽLJIVA NALOGA

Najprej osnutek programa

Zasavske občine so se lani pomladi dogovorile za enoten dolgoročni načrt gospodarskega in družbenega razvoja revirjev ● Sestavlja ga Institut za regionalno ekonomiko v sodelovanju z zasavskimi občinami in delovnimi organizacijami

Prvi koncept tega programa bi morali revirji dobiti že to jesen, vendar so se priprave zakasnile, deloma tudi zaradi neusklajenega sodelovanja med naročniki in sestavljavcem, zato so se zdaj dogovorili, naj bi prvi koncept gospodarskega razvoja prejeli novembra, osnutek družbenega razvoja pa nekaj kasneje, vendar bi morali marca prihodnje leto dobiti v Zasavju celovit osnutek dolgoročnega razvojnega programa.

Če bodo sestavljavci držali besedo in če bodo vsi poklicani v Zasavju s svojimi podatki omogočili bolj pospešeno delo pri sestavi tega dokumenta, bodo revirji resnično prihodnjo pomlad dobili svoj prvi skupen in enoten dolgoročen razvojni program. Ni treba posebej poudarjati, kolikšnega pomena bo prihodnje skupno ubiranje poti na gospodarskem in družbenem področju v Zasavju. Zagotovo pa je že danes, da z nekaterimi integracijami tako v gospodarstvu, kot negospodarstvu polagajo temelje uresničevanju dolgoročnega razvojnega načrta. Te dni je dozorel tudi osnutek samoupravnega sporazuma o združitvi zasavskih premogovnikov in trboveljske termoelektrarne in s tem možnost za ustanovitev velikega energetskega kombinata v revirjih. Povezuje se tudi druga industrija bodisi navznoter v revirjih ali navzven.

Hkrati pa v Zasavju začenjajo akcijo za sestavo srednjeročnih programov razvoja vsake občine, ki pa bodo seveda temeljili na dolgoročnih zasnovah. Danes ima večina zasavskih organizacij združenega dela svoje razvojne načrte, ki jih že uresničujejo ali se pripravljajo na to. Težišče je na modernizaciji obstoječih zmogljivosti in na ustanavljanju nekaterih novih, za katere je trg doma in v tujini zagotovljen. Razumljivo pa je, da v Zasavju z dolgoročnim razvojnim načrtom nameravajo tudi odpraviti sedanja strukturna neskladja v gospodarstvu, preprečiti razvoj dejavnosti, ki nimajo prihodnosti in zagotoviti večjo donosnost vsega gospodarstva.

–m–

VELIKO NAROČILO ZA HRASTNIŠKO STEKLO

VEČJI IZVOZ V ANGLIJO

V hrastniški Steklarni bodo najkasneje do pomladi izročili svojemu namenu nove zmogljivosti ● Modernizirali bodo nekatere dosedanje obrate in si zagotovili znatno večji obseg gospodarjenja, med drugim tudi več izdelkov za izvoz

Kolektiv Steklarne iz Hrastnika si je zagotovil s pogodbami tudi za leto 1975 precejšnjo vrednost izvoza, do konca leta pa računajo še na nova naročila. Pred kratkim so predstavniki Steklarne in angleškega podjetja International-Export-LTD-Service podpisali triletno okvirno pogodbo za prodajo steklenic za potrebe angleške kozmetične, farmacevtske industrije in industrije prehrambenih koncentratov. Gre za doslej največji izvoz v veliko Britanijo v vrednosti najmanj 1 milijon 200.000 dolarjev. Po pogodbi mora Steklarna že prihodnje leto poslati angleškemu naročniku 40 milijonov steklenic, za leto 1976 in 1977 pa bosta partnerja posebej določila višino izvoza, vendar ne more biti manjši, kot polovica pogodbenih količin v letu 1975.

Steklarna si je namreč z nekaterimi novimi zmogljivostmi zagotovila prvo mesto v proizvodnji raznih vrst steklenic za farmacevtsko, kozmetično in drugo industrijo pri nas. To pa je hkrati izpolnitev pomembne postavke v njenem srednjeročnem razvojnem programu do konca leta 1975.

Kljub temu, da kolektiv Steklarne že letos dosega vrednost izvoza, ki jo je predvideval, da jo bo dosegel šele konec prihodnjega leta, je njegova prodaja blaga na tuja tržišča prav letos najmanj ekonomična in donosna. Vzrok za to tiči v velikih podražitvah domačih surovin in reprodukcijskega materiala.

V Steklarni tudi pričakujejo, da bomo v izvoznem sistemu kmalu uresničili nekatere neodložljive spremembe, ki bodo zagotavljale domači industriji nekoliko boljše pogoje nastopanja na tujih tržiščih. Položaj Steklarne se je letos tako zaostril, da ne bo ustvarila niti eno četrtino predvidenega ostanka dohodka, to pa je za 1800-članski kolektiv znamenje, da v pogojih gospodarjenja in poslovanja, zlasti pa v izvozni politiki, nekaj ni v redu in da tuja tržišča ne priznavajo nekaterih naših dodatnih obveznosti, ki smo jih naprtili gospodarstvu.

–m–

Načrtno tudi v trgovini

Kolektiv trgovskega podjetja Murka iz Lesc je te dni praznoval dvajsetletnico svojega obstoja. Dvedesetletni jubilej sicer ni kakšna posebnost med našimi delovnimi organizacijami, prav gotovo pa je razvoj, ki ga je Murka dosegla v tem času, izreden, saj se je uvrstila med najpomembnejše trgovske organizacije na Gorenjskem.

Začetek je bil zelo skromen, saj so imeli ob ustanovitvi le dve prodajalni in šest zaposlenih. S prizadevnim delom pa se je podjetje vztrajno širilo, krepilo in izboljševalo poslovanje. Iz Lesc je svojo trgovsko mrežo razširilo v Radovljico, na Bled in Jesenice, uveljavilo pa se je tudi na širšem področju Gorenjske, predvsem preko Gorenjskega sejma v Kranju. Sedaj je v podjetju zaposlenih že 220 ljudi, ki so lani ustvarili za več kot 137 milijonov dinarjev prometa.

V Murki so že pred leti spoznali, da nadaljnji razvoj podjetja ni več mogoč brez načrtov, kar po občutku in bolj naključno. Zato so predlanskim sprejeli razvojni program, ki nakazuje smer razvoja do leta 1980. Uresničitev tega programa postavlja Murko za nosilca razvoja neživilske trgovine v Radovljiški občini, delovnemu kolektivu pa zagotavlja jasnejšo prihodnost in trdnejšo socialno varnost. Med drugim nameravajo v Radovljici zgraditi osrednji trgovski center z 2500 kvadratnimi metri prodajnega prostora, na Jesenicah načrtujejo razširitev blagovnice, prav tako pa bodo zmogljivosti povečali na Bledu.

Murka pa ni znana le po svojem naglem razmahu, marveč tudi po razvitem samoupravljanju in skrbi za zaposlene, po dobrih stikih s kupci in dolgoročnem poslovnem sodelovanju s proizvodnimi organizacijami ter po tesni povezavi s krajem. V podjetju so med zaposlenimi v veliki večini ženske. Te pa imajo v Murski besedo tudi v samoupravnih organih in družbenopolitičnih organizacijah. In še po nečem se to podjetje razlikuje od drugih. Prav nič niso v skrbeh za naraščaj, saj imajo kar 75 mladih, ki se uče trgovskega poklica.

–ik

Tomos še ni rekel zadnje besede o organiziranju TOZD

Medtem ko pred nekaj meseci stanje pri samoupravnem organiziranju delavcev v združenem delu tudi na slovenski obali ni bilo zadovoljivo, se je v zadnjem času bistveno izboljšalo. Zasluga za to gre predvsem družbenopolitičnim organizacijam, Zvezi komunistov in sindikatu, ki sta si kot eno osrednjih nalog zadala uresničitev ustavnih dopolnil v organizacijah združenega dela. Večina kolektivov je zdaj že organiziranih na novih osnovah. Pred dnevi se je tem pridružil še Tomos, ki je bil eden zamudnikov. Zamudo opravičujejo predvsem z urejanjem odnosov s Partizanom v Subotici, ki so mu morali zagotoviti predhodno tudi rentabilen proizvodni program.

Samoupravni sporazum o združenju v delovno organizacijo – tovarno motornih vozil Koper so podpisali tovarna motorjev in institut v Kopru ter Partizan v Subotici. Tako imajo torej v Tomosu tri temeljne organizacije združenega dela, kar za tako veliko organizacijo ne ustreza. To so ugotovili že v pripravah samoupravnega sporazuma in sklenili, da bodo čimprej proučili možnosti za ustanovitev večjega števila temeljnih organizacij. Predvsem pa pomeni ustanovitev temeljnih organizacij seveda tudi za Tomos šele začetek uresničevanja novih ustavnih načel. To velja tudi za druge delovne organizacije na obali. Povsod bo treba še veliko dela in prizadevanj, da bodo postali delavci resnično odločilni dejavnik v družbeno-ekonomskih odnosih.

PODOBE NAŠEGA ČASA

Referent za kadrovske zadeve tovariš Jaka odpre mapo z naslovom: Tine Prisklednik, kandidat za . . . in priložena najnovejša navodila, ki se glasijo:

„V družbeni aktivizaciji obstoječega ljudskega potenciala so še vedno velike razverve. Med cilji kadrovske politike je tudi neprestano odkrivanje in mobiliziranje teh rezerv. V pogojih razmeroma majhnega naroda je to še posebno pomembno, saj moramo dobro izkoristiti vse dane in potencialne sposobnosti kadrov, jih pravilno locirati ter pravilno vrednotiti njihove delovne, strokovne, politične, idejne sposobnosti in kvalitete. Slovenci kot narod dosegamo popolno nacionalno uveljavljanje na vseh področjih ustvarjalnosti ter se glede ševilnih družbenih zadev, ki jih opravljamo, ne razlikujemo od velikih narodov. Med glavnimi pogoji, da lahko stopamo v korak z njimi, so kadrovski potenciali in, kar ni nič manj važno, racionalno in premišljeno zaposlovanje vsakogar, strokovnjakov pa še posebno . . .“

V tem se odpro vrata, na pragu stoji Jože, ki ve ozadje in se zato skrivnostno smehlja.

– Res pride? ga vpraša Jaka.

– Ja, pride!

– Pa je sploh bil kdaj kader?

– Ne, prej ni bil!

– Od kdaj je kader?

– Ni še dolgo!

– Zdaj pa menda je kader, ne? Veš, nič me ne mika, da bi kupovali mačka v žaklju . . .

– Seveda je kader, kako ne!

– Čigav?

– Mislim, da Štefanov.

– Mislim, mislim, le kaj vraga mečkaš! Reci: „Štefanov“ ali pa raje nič, če ne veš!

– Štefanov ali Janezov, kaj jaz vem. Kaj me moriš in kaj me navsezadnje briga! Kaj ni vseeno? !

– Ni! Če ga je kdo podtaknil, ga nam ni treba mirno požreti, ne!? Če je pa linija taka, potem je, jasno, druga pesem, razumeš?

– Linija je taka!

– Hudika! Kaj ne poveš! Od kod pa veš?

– S Tonetom sva govorila.

– Kaj je tudi Tone zadaj?

– Ja, tudi Tone!

– Če je tako, je pa resen kader! Le kdo bi si mislil? !

– Zakaj bi si ne mislil?

– Izkušenj nima nobenih . . .

– Kaj jih je imel on?

– Kdo: on?

– Tone, stric!

– Kaj je Tone stric?

– Ja, stric!

– Aha! Tega pa res nisem vedel, oprosti!

– Ni zakaj! Pa zdaj?

– To je, razumljivo, zdaj nov moment, ne?

– Ja, zate . . .

– Ne šopiri se kot prav, prosim te! Kako naj se hitro odločim, če pa nisem bil v toku stvari.

– Kako misliš reagirati?

– Ja, pozitivno, se razume, kako drugače!

– Na to se je pri vsej stvari tudi računalo! Mislim tudi, da veš, kaj je zdaj tvoja naloga, ne?

– Ja, vem: pripraviti teren!

– Kako?

– Najprej razpis v časopisu, nato pa . . .

– Neumnost! Če bi dal razpis, bi se nateplo ljudi, ti jim pa lepo po zakonu dopoveduj, zakaj niso prišli v poštev. Notranja objava izpraznjenih delovnih mest več kot zadostuje. Jasno?

– Ja, razumem!

– Naprej te pa menda ni treba učiti, ne?

– Ne, ni treba!

Jože zadovoljen odide, referent za kadrovske zadeve tovariš Jaka, pa se spet zatopi v branje navodil, ki se glasijo:

„S ciljem, da se strokovno usposobi ter formira osebnost v socialističnem duhu in racionalno koristi obstoječi kadrovski potencial ter s tem doseže sreča človeka v socialistični družbeni ureditvi, mora kadrovska politika razširiti svoj obseg in področja.

V smislu čim večje mobilizacije ljudskega potenciala pa je poleg omenjenih vprašanj prisotna še vrsta drugih problemov zlasti v metodah kadrovske politike, ki so bile sicer dobro zamišljene, v svojih praktičnih manifestacijah pa niso dosegle zastavljenih ciljev. Zato je k ciljem kadrovske politike šteti tudi vztrajno aktivnost, da se ob postavljenih nalogah odstranjuje zavora za njihovo realizacijo, pa tudi negativne posledice, ki se ob uresničevanju takih ciljev porajajo.“

– Zdaj pa res ničesar več ne razumem! zavzdihne Jaka ves utrujen, vendar kljub temu še vedno buden in nadvse zaveden.

VINKO BLATNIK

KADRIRANJE

V OBJEKTIVU ● V OBJEKTIVU ● V OBJEKTIVU ● V OBJEKTIVU ● V OBJEKTIVU ● V OBJEKTIVU ● V OBJEKTIVU

Domači kladivar in še kaj...

Že od leta 1955 SGP Slovenija ceste ni več podjetje, ki bi se ukvarjalo le z gradbenimi deli. Seveda pa je gradnja cest še vedno njihova glavna dejavnost in po kvaliteti te gradnje se uvrščajo na vodilno mesto v Jugoslaviji.

Toda tokrat ne bi govorili o kilometrih cest, o mostovih, letaliških stezah in drugih objektih. Na kratko si oglejmo dejavnost, ki so jo začeli razvijati pred 20 leti. To je izdelovanje naprav za proizvodnjo oziroma pridobivanje gradbenega materiala – mineralnih surovin.

Pravzaprav so jih v to proizvodnjo prisilile razmere. Strojev, kot so mlini za mletje kamenja, sita in transportni trakovi, do takrat doma še nismo izdelovali. Deviznih sredstev za uvoz pa tudi ni bilo dovolj. Zato so se pri Slovenija ceste odločili, da jih bodo naredili v svojem mehaničnem obratu. Seveda najprej za lastne potrebe. Stroje so skonstruirali sami in jih v začetku izdelovali obrtniško, seveda zraven osnovne dejavnosti obrata, to je remonta in popravila strojnega parka. Že po nekaj letih je bilo razmerje 20 proti 80 za proizvodnjo. Takrat je bilo v obratu zaposlenih 180 delavcev.

Prvi izdelek mehaničnega obrata je bil drobilni stroj – kladivar. Kmalu za tem so izdelali tudi sejalno napravo in kasneje še transportne trakove. Potem se je razvoj za nekaj časa ustavil, predvsem zaradi pomanjkanja prostorov in strokovnega kadra. Leta 1969 je v obrat prišlo nekaj novih strokovnjakov, ki so se z vso vnemo lotili izpopolnjevanja in razširitve proizvodne dejavnosti. Lahko bi rekli, da je bila takrat za obrat prva prelomnica.

Danes je nekdanji obrat TOZD Mehanični obrati, v kateri je zaposlenih 250 ljudi. Proizvodnja opreme za pripravo mineralnih surovin pa se je tako razširila in narasla, da je razmerje že 85 proti 15 v korist novih izdelkov. Tudi tehnologija se je v zadnjih letih tako modernizirala, da lahko govorimo že o industrijski proizvodnji. Vrednost proizvodnje, ki je v zadnjih petih letih narasla od 20 na 85 milijonov dinarjev, to še potrjuje.

Preveč bi bilo, če bi naštevali vse proizvode, ki jih izdelujejo. V glavnem pa so to drobilni stroji, mlini, klasirni stroji, dodajalniki, transportni trakovi, naprave za odpraševanje in drugo. Vse te naprave stalno izboljšujejo in izpopolnjujejo, saj postaja gradbeništvo do tovrstne proizvodnje vse bolj zahtevno. Seveda pa drugi proizvajalci doma in v tujini stalno razvijajo in izboljšujejo tovrstne stroje. Prav to pa kolektiv TOZD Mehanični obrati sili, da gredo v korak z njimi.

A. AGNIČ

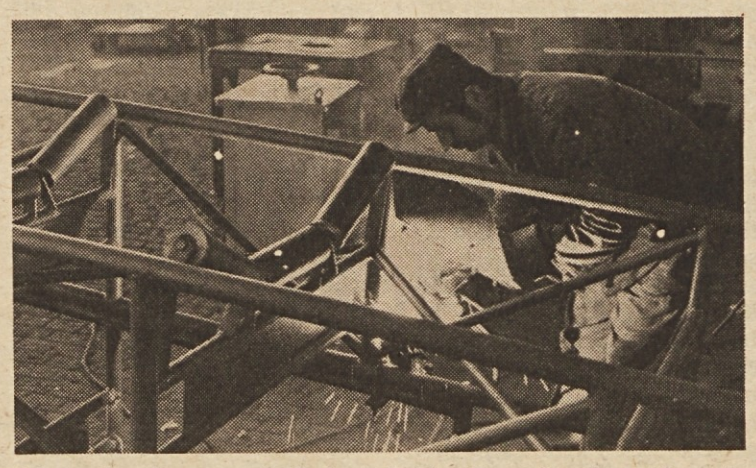

Eden od zelo pomembnih in tudi iskanih proizvodov „Slovenija ceste“ so transportni trakovi

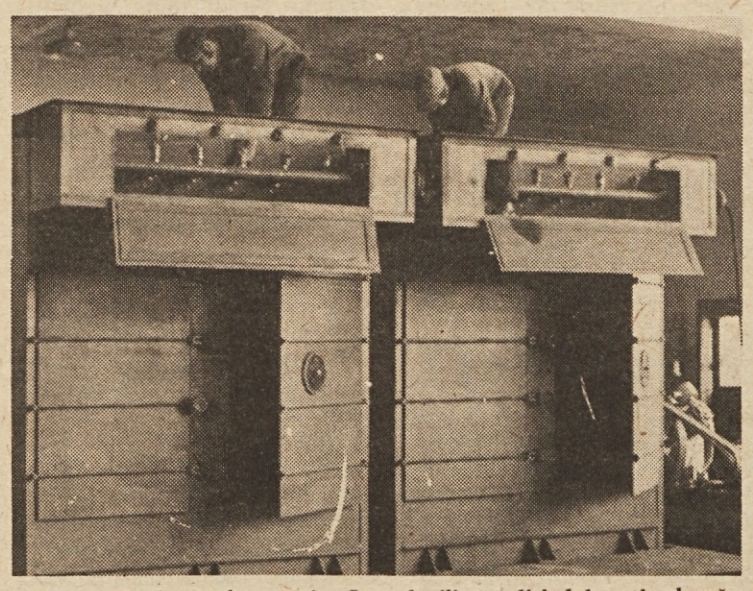

Pred letom dni so kot prvi v Jugoslaviji začeli izdelovati odpraševalne naprave za kamnolome in asfaltne baze. Pomembno je predvsem to, da so te naprave znatno cenejše kot pa uvožene

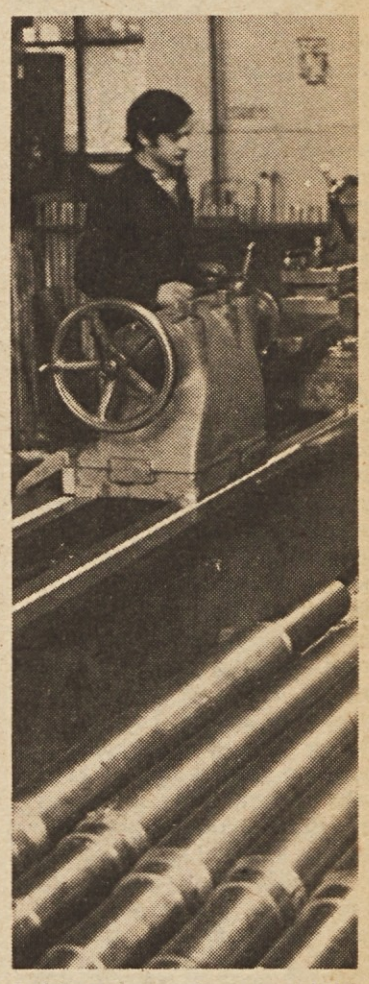

Izdelovanje strojev za pridobivanje in obdelavo nekaterih gradbenih materialov je že nekaj let osnovna dejavnost SGP Slovenija ceste – TOZD Mehanični obrati v Ljubljani

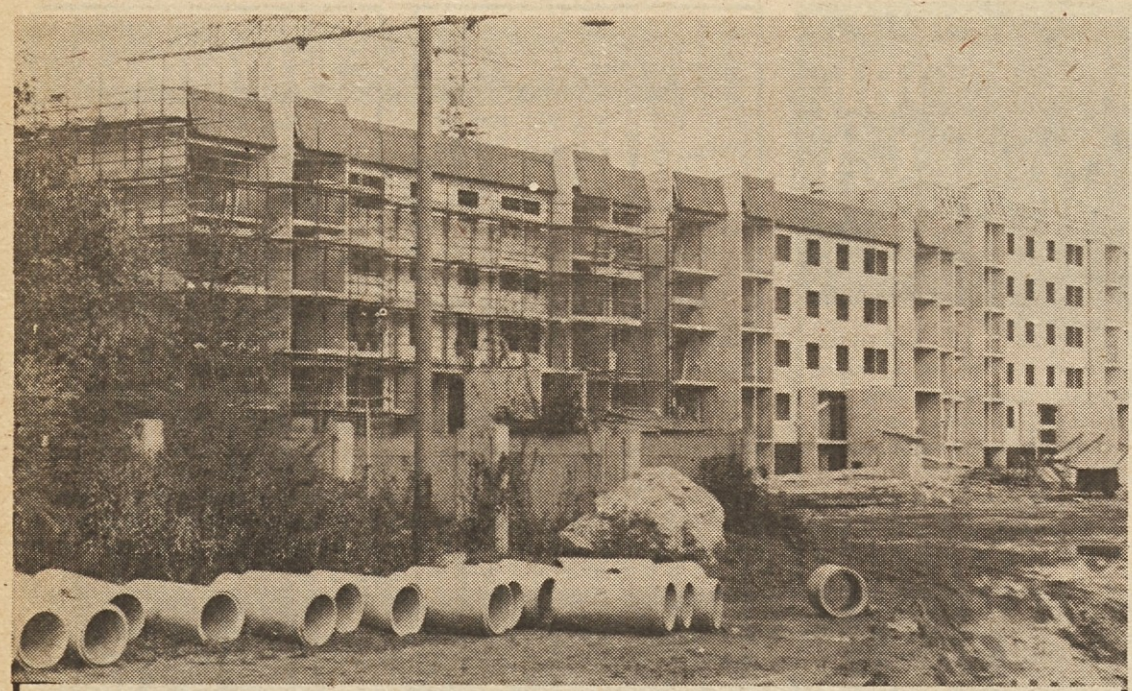

Na Planini raste nova stanovanjska soseska

Največje zazidalne površine za graditev družbenih stanovanj v Kranju so tačas določene na Planini. Tu so delavci SGP „Projekt" pred kratkim dogradili nekaj nad 300 stanovanj. Delavci SGP „Gradis" pa so tu pričeli graditi novo stanovanjsko sosesko, kjer bo nekaj nad 800 stanovanj. Od tega so 4 bloki že skoraj pod streho, druge pa bodo začeli zidati prihodnje leto. Stanovanja grade za prodajo, delno pa jih financira solidarnostni sklad občine Kranj.

B. B.

REŠITEV NI V VEČJIH PREMIJAH TEMVEČ...

Tisti, ki izvažajo, naj imajo večji vpliv na izvozne pogoje, pravijo v Mehanotehniki

Največja jugoslovanska tovarna igrač, Mehanotehnika v Izoli, bo letos prodala na tuja tržišča 40 odstotkov proizvodnje, tako da bo vrednost izvoza dosegla 116 miljonov dinarjev oziroma 6,5 miljona dolarjev. Izvažajo v okrog 40 držav, največ miniaturne elektrovlake in telefone-igrače. Pri obeh proizvodih so med največjimi proizvajalci na svetu.

Izvozni uspehi, ki jih dosega Mehanotehnika, so plod desetletnega sistematičnega vključevanja v svetovni trg, kjer se srečujejo s hudo konkurenco. Razumljivo je, da tovarno, kot je Mehanotehnika, zato v živo zadeva vsa problematika izvoza. Menijo, da bi zaostajanje našega izvoza za uvozom morali temeljiteje proučiti, predvsem pa hitreje ukrepati, da bi spremenili tok dogajanj. Dejstvo je namreč, da premajhen izvoz pogojujejo v veliki meri neugodni izvozni pogoji.

Izvoz je premalo stimuliran, kar v primeru Mehanotehnike potrjuje podatek, da so decembra leta 1971 dobili za izvožen dolar 19 dinarjev 63 par, julija leta 1973 18 dinarjev 54 par, v začetku letošnjega leta 18 dinarev 24 par, zdaj, ko se je izvozna premija povečala, pa znaša protivrednost 19 dinarjev 33 par, torej še vedno ne toliko, kot je znašala decembra leta 1971.

Rešitev ni v povečanju premij ampak v drugih ukrepih, ki naj bi pripomogli, da bi postal izvoz zanimivejši, pravijo v Mehanotehniki. Omogočiti bi morali, da bi tisti, ki izvažajo, bolj vplivali na izvozne pogoje. Danes je, žal, tudi na tem področju še vse preveč zunanjih dejavnikov, na katere samoupravljavci nimajo dovolj vpliva. Gre predvsem za zunanjetrgovinski režim in inflacijo.

V boj proti inflaciji se morajo seveda vključiti tudi vse organizacije združenega dela in v Mehanotehniki ne drže križ žem rok. Med drugim si prizadevajo za večjo racionalizacijo proizvodnje, kar bo v novih pogojih, to je v temeljnih organizacijah združenega dela, lažje izpeljati. Že pred časom so začeli tudi z racionalizacijo tehnološkega procesa, z uvajanjem študije dela, tako imenovano vord metodo. Pomembna naloga, ki so se je lotili, je boljšanje dela režijskih služb, ki bi te prispevale k skupnemu rezultatu ustrezno njihovim stroškom.

S. K.

V LITIJSKI PREDILNICI TUDI LETOS USPEŠNO GOSPODARIJO

Še letos naj bi poprečni OD dosegli 2700 din

Po devetmesečnem obračunu so v litijski Predilnici presegli fizični obseg proizvodnje v primerjavi z enakim obdobjem lani za 43 odstotkov. Najbolj so povečali izdelovanje česane preje, in sicer za 25 odstotkov, in sintetike, to pa je omogočilo znatno večji dohodek, kot so ga načrtovali. Predilci so ustvarili v devetih mesecih letos 259 milijonov din celotnega dohodka, dohodek je znašal 76 milijonov din, ostanek dohodka pa 24 milijonov din. Osebni dohodki zaposlenih so letos za okoli 39 odstotkov višji kot lani. Povprečni osebni dohodek je dosegel 2580 din in, če bodo v Predilnici tudi do konca leta tako povečevali obseg gospodarjenja, pričakujejo, da bodo še letos povprečni osebni prejemki zaposlenih znašali že 2700 din.

Velikega pomena za predilniški kolektiv v dosedanjem poslovanju je, da so se stroški gibali počasneje kot celotni dohodek, in to za 4 odstotke. Zaradi tega so lahko ustvarili več dohodka in več ostanka dohodka, slednjega za 71 % več, kot v enakem času lani. Kljub temu pa v Predilnici sodijo, da bi lahko s smotrnejšo porabo surovin in repromateriala še več privarčevali. Če bi uspeli prihodnje mesece zmanjšati stroške samo za 2 %, bi bil njihov poslovni uspeh znatno boljši, kot v devetih mesecih.

Sicer pa so v Predilnici oblikovali nekaj ukrepov za nadaljnje izvajanje politike stabilizacije. Prizadevali si bodo za še večjo storilnost, za vsestransko varčevanje, za kvaliteto vseh vrst prej, primernejšo ureditev dela, osvajanje nekaterih novih proizvodov in tudi za večji izvoz.

Prav posebno skrb pa bodo predilničarji posvetili vprašanjem plačilne sposobnosti. Kupci jim s stanjem konec septembra dolgujejo 60 milijonov din, to je za skoraj 39 milijonov več, kot v enakem času lani. Ker bo nelikvidnost še naraščala, se v Predilnici zavzemajo za nadaljnjo selekcijo kupcev in pa za hitrejšo izterjavo največjih, zlasti pa zapadlih dolgov. Po drugi strani pa bodo morali omejevati nekatere vrste porabe, med drugim tudi investicijsko, poleg tega pa varčno obračati vsa obratna sredstva, da bodo omogočila kar največje učinke.

–m–

OB 20. OBLETNICI SGP »GRADITELJ« KAMNIK

Solidna in stabilna delovna organizacija

Splošno gradbeno podjetje „Graditelj" Kamnik je bilo ustanovljeno pred dvajsetimi leti. Natanko 27. oktobra 1954. leta je bilo vpisano v register gospodarskih organizacij in zato tudi na ta dan kolektiv praznuje uradno rojstni dan svoje delovne organizacije. Dejansko sega poslovanje podjetja nekoliko nazaj, saj je to naslednik remontnega podjetja, ki je do tedaj obstajalo v Kamniku.

V dvajsetih letih je SGP „Graditelj" dosegalo različne gospodarske rezultate; odvisno pač od zunanjih pogojev gospodarjenja, razmer na tržišču gradbenih storitev ter seveda prizadevnosti kolektiva pri gospodarjenju. Za prvih deset let poslovanja tega podjetja sicer ne obstaja arhiv, kajti v 1963. letu se je kolektiv priključil delovni organizaciji „Novogradnje" iz Tržiča in takrat je bil arhiv tudi uničen. Toda že naslednje leto se je „Graditelj" ponovno osamosvojil ter zakoračil po strmi poti razvoja. Najstarejši delavci se še spominjajo težav, s katerimi so se srečevali v tej delovni organizaciji do 1963. leta, vendar pa tokrat rajši spregovorimo o rezultatih, ki jih je po konsolidaciji ter ponovni osamosvojitvi dosegal kolektiv.

Obdobje prvih desetih let razvoja SGP „Graditelj" je dejansko začetek razvoja podjetja, ki je začel s skromno mehanizacijo in premalo sodobnimi tehnološkimi postopki pri izvajanju gradenj. V tem času so zgradili tudi objekte, ki so takrat predstavljali trd oreh za relativno slabo opremljeno gradbeno operativo, vendarle pa pričajo o požrtvovalnosti kolektiva in njegovi pripravljenosti spopasti se z neznanjem ter zmagati, kakor tudi nabirati delovne izkušnje za bodoči hitrejši razvoj delovne organizacije. Dejstvo je, da so vsi današnji bagri, s katerimi gospodari kolektiv, žerjavi, betonarna, separacija, železokrivnica in drugo bili nabavljeni s sredstvi, ki jih je kolektiv pridobil s samokolnicami, krampi in lopatami. Kakorkoli se morda marsikomu zdi ta trditev čudna, je resnična in kaže na trdno voljo in samoodpovedovanje kolektiva pri prizadevanjih za večjo opremljenost in uvajanje sodobnejših tehnoloških postopkov v gradbeništvu. Kaže skratka na skrb za jutrišnji dan in na željo, kar se da posodobiti svojo delovno organizacijo pri opravljanju gradbenih storitev, kajti le tako bo lahko konkurenčno nastopala na tržišču.

Za vsa leta poslovanja te delovne organizacije je značilno, da se od 1963. leta številčno kolektiv ni povečeval, vendar pa se je bistveno spremenila struktura zaposlenih, opremljenost ter produktivnost dela. Že samo podatek, da je nekoč moralo na vsakem gradbišču 15 delavcev pripravljati beton in da danes ob večji realizaciji pripravijo beton za vsa gradbišča le trije delavci, govori o napredku, ki ga je kolektiv SGP „Graditelj" dosegel v zadnjih desetih letih razvoja. Zaradi teh sprememb je tudi laže razumeti podatke o doseženem celotnem dohodku ter investicijskih naložbah. V 1965. letu je „Graditelj" ustvaril 7 milijonov celotnega odhodka, letos bo dosegel 80 milijonov. Pred devetimi leti so investirali 30.000 dinarjev, letos bo ta številka najbrž presegla 4 milijone dinarjev. Samo ti skopi podatki pričajo o velikih skokih v razvoju ter čedalje večjih naložbah v modernizacijo in povečevanje proizvodnih zmogljivosti. Rezultati takšne usmeritve so vidni na vsakem koraku poslovanja te delovne organizacije, objekti, ki jih je zgradil kolektiv „Graditelja" pa pričajo o strokovni usposobljenosti kadra ter kvalitetnem delu.

V našem zapisu o SGP „Graditelj" seveda ne moremo tudi mimo drugih rezultatov, ki jih je kolektiv dosegel na področju družbenega in osebnega standarda in tudi problemov, ki jih na tem področju še ima. To vprašanje je tem bolj pereče, ker je polovica zaposlenih delavcev iz drugih republik, za katere je potrebno reševati stanovanjske probleme. Urejen je nov samski dom s 120 ležišči, prav te dni pa so pričeli tudi z gradnjo bloka, kjer bodo garsonjere, skupaj bo v tem delu 120 ležišč ter 10 dvosobnih stanovanj. Nova investicija je vredna 10 milijonov dinarjev, ob tem pa moramo tudi omeniti, da v tej delovni organizaciji nimajo trenutno nobene nerešene prošnje za kreditiranje individualne gradnje stanovanj.

V dvajsetih letih je „Graditelj" Kamnik zgradil 55.000 kvadratnih metrov stanovanjskih površin, 37.000 kvadratnih metrov industrijskih objektov, 19.000 kvadratnih metrov objektov, ki so namenjeni družbenemu standardu, 15.000 kvadratnih metrov kanalizacij ter 200.000 kvadratnih metrov asfaltiranih površin. Iz leta v leto te številke rastejo, v zadnjih letih zelo hitro in upravičeno lahko verjamemo načrtom, ki predvidevajo, da bo „Graditelj" v prihodnjem letu zgradil čez 300 stanovanjskih enot za tržišče ter da se bo celotni dohodek povečal z letošnjih 80 milijonov na 120 milijonov dinarjev.

Takšni rezultati so posledica dvajsetletnih prizadevanj kolektiva, prejšnjih in sedanjih investicijskih vlaganj in tudi dobre kadrovske strukture zaposlenih, saj imajo 6 inženirjev, 17 tehnikov, 13 delovodij, 98 kvalificiranih in visoko kvalificiranih delavcev ter 75 vajencev. To je ugodno, če šteje celoten kolektiv okrog 400 zaposlenih.

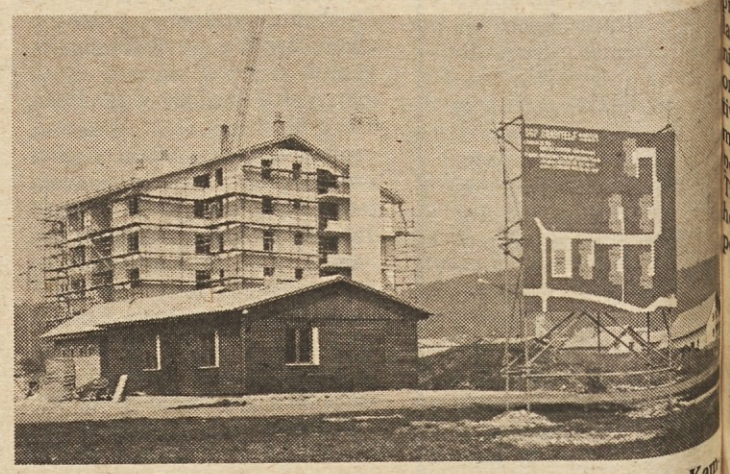

Delavci SGP „Graditelj" grade sodobno sosesko Bakovnik v Kamniku, kjer bo 350 stanovanj z vsemi potrebnimi drugimi objekti. Prvi stanovalci so se že vselili.

Res je SGP „Graditelj" ena izmed redkih delovnih organizacij, ki še nima lastnega počitniškega doma, vendar tudi ob tem niso ostali brezbrižni. Z drugimi gradbenimi podjetji Gorenjske bodo skupaj zgradili hotel B kategorije za potrebe teh kolektivov, ki bo ob morju.

Prizadevanja kolektiva SGP „Graditelj" so torej vsestranska in kažejo zelo dobre učinke, kljub temu, da se je kolektiv moral do sedaj marsikdaj odreči višjim osebnim dohodkom, kot bi jih sicer lahko dobival. Z 2226 dinarji povprečnega osebnega dohodka na zaposlenega so nekolikanj pod republiškim povprečjem. Seveda s takimi dohodki danes niso več zadovoljni in zato pričakujejo, da jih bodo s prevzemom novih in boljših gradbenih del v začetku naslednjega leta lahko precej popravili. In to ne samo v skladu z naraščajočimi življenjskimi stroški, pač pa predvsem na osnovi višje produktivnosti ter še boljših gospodarskih učinkov.

Zapis o SGP „Graditelj" bi seveda bil nepopoln, če bi ne omenili tudi, da je kolektiv SGP „Graditelj" vključen tudi v integracijska prizadevanja, saj pričakujejo, da bodo kaj kmalu lahko združili svoje sile z drugimi kolektivi, ki ustanavljajo sestavljeno organizacijo združenega dela Imos. S tem bo pravzaprav gotovo dosežena še ena pomembna osnova za hitrejši razvoj SGP „Graditelj" in vseh drugih kolektivov, ki se v to organizacijo združujejo.

Ob koncu našega zapisa naj omenimo še, da ima naša družba v tem kolektivu zelo dobrega gospodarja, ki je sposoben ceneno in kvalitetno graditi gradnje. To družbeno zahtevo so namreč v tej delovni organizaciji vzeli zares in se lahko pohvalijo s precej nižjimi cenami pri stanovanjski gradnji, kot pa jih dosegajo druga gradbena podjetja pri nas, ki gospodarijo v približno istih pogojih. S tem pa prav gotovo tudi opravičujejo svojo družbeno vlogo v naši skupnosti.

KONČANE DELAVSKE ŠPORTNE IGRE V NOVI GORICI

Gostol premočni zmagovalec

V novogoriški občini so se minuli teden končale letošnje delavske športne igre, ki so bile tako po udeležbi kot po kvaliteti daleč najuspešnejše v vseh minulih letih. Letošnje športne manifestacije se je namreč udeležilo več kot 1660 športnikov iz delovnih kolektivov goriške občine. Ta številka je v primerjavi z lanskim letom bistveno večja in prav to kaže, da je za množično športno aktivnost skozi vse leto med delovnimi kolektivi veliko zanimanje, zato tako upravičeno pričakujemo, da bo udeležba na prihodnjih igrah še večja.

Letošnji skupni zmagovalci so postali športniki iz tovarne GOSTOL Nova Gorica, ki so v skupni uvrstitvi zmagali z veliko prednostjo pred ekipama Vozil in Salonita. Športniki Gostola so s to njihovo skupno zmago pokazali, kako se je treba tudi v delovnih kolektivih zavzemati za redno športno dejavnost skozi vse leto.

Na zaključni slovesnosti je predsednik Občinskega sindikalnega sveta Nova Gorica Pahor Viljem poudaril velik pomen športne rekreacije v delovnih kolektivih ter dejal, da bodo v prihodnosti delavske športne igre deležne še večje pozornosti, saj gre za skrb za zaposlene, za pomemben del poslovne politike.

Rezultati – ženske:

Odbojka: 1. Splošna bolnica Gorica, 2. Salonit Anhovo, 3. Manufaktura Nova Gorica itd.

Streljanje: 1. Vozila Gorica, 2. Salonit Anhovo, 3. SGP Gorica;

Kegljanje: 1. Meblo Nova Gorica, 2. Gostol Nova Gorica, 3. PTT Gorica;

Namizni tenis: 1. Salonit, 2. Elektro Gorica, 3. SGP Gorica;

Šah: 1. Salonit.

Ekipno – ženske:. Salonit, 2. Manufaktura, 3. Iskra itd.

Rezultati – moški:

Mali nogomet: 1. Grosist Gorica, 2. Ljub. banka, 3. Poligalant.

Košarka: 1. Salonit, 2. Iskra, 3. Avtopromet.

Rokomet: 1. Iskra, 2. Gostol, 3. Vozila.

Šah: 1. Salonit, 2. Carinarnica, 3. SGP Gorica.

Balinanje: 1. Gostol, 2. Vozila, 3. Cestno podjetje Gorica.

Streljanje: 1. Iskra, 2. Cestno podjetje Gorica, 3. SGP Gorica.

Namizni tenis: 1. Iskra, 2. Motoremont, 3. Elektro Gorica.

Odbojka: 1. Salonit, 2. Elektro, 3. Osnovna šola Kanal.

Kegljanje: 1. Sekcija za vleko Gorica, 2. Salonit, 3. SGP Gorica.

Ekipno – moški: 1. Gostol Gorica, 2. Vozila Gorica, 3. Salonit Anhovo itd.

Skupni vrstni red: 1. Gostol Nova Gorica, 2. Vozila Gorica, 3. Salonit Anhovo, 4. Iskra Šempeter, 5. Meblo Nova Gorica itd.

R. KOLENC

Slovenski železarji pred novimi akcijami

Konec oktobra je bila v Grajskem dvoru v Radovljici 4. seja komisije za šport in rekreacijo pri svetu sindikata Slovenskih železarn. Na dnevnem redu je bil pregled naročila o delu komisije v minulem obdobju ter akcijski program za leto 1975.

Po poročilu o dosedanjem delu komisije so bili prisotni mnenja, da so doseženi rezultati na področju športne in rekreativne dejavnosti v vseh delovnih kolektivih združenja zadovoljivi in kažejo na vse večje vključevanje slovenskih železarjev in železarjevalcev v različne športne panoge.

Ob dobrih rezultatih pa so opozorili tudi na nekatere pomanjkljivosti, ki jih bo treba čimprej odpraviti. Te so se pojavile največ zaradi neizkušenosti članov razmeroma „mlade“ komisije pri svetu sindikata Slovenskih železarn.

Akcijski program za leto 1975, ki so ga obravnavali v nadaljevanju seje, vsebuje pester spored športnih tekmovanj in srečanj delavcev – športnikov iz vseh kolektivov združenja. V prihodnjem letu se bodo zvrstila prvenstva v dvanajstih športnih disciplinah, ki jih bodo organizirali posamezni kolektivi. Poleg tega bo v jesenskih mesecih vsakoletni tradicionalni pohod slovenskih železarjev na Triglav, poleg tega pa bo še pohod na Peco, ki bo prav tako postal tradicionalen.

Na seji so še imenovali posebno komisijo, ki bo program podrobneje izdelala ter ga uskladila s posameznimi kolektivi.

J. RABIČ

Brzopotezni šahovski turnir

V Delavskem klubu v Velenju je bilo srečanje šahistov Tovarne gospodinjske opreme GORENJE iz Velenja in šahistov Elektroenergetskega kombinata Velenje. Šele v zadnjih borbah je zmaga pripadla gorenjčanom.

Najboljši šahist je bil Golob iz Gorenja, ki je od desetih možnih točk zbral 7,5 točke.

L. O.

Rekreacija v Kovinoplastiki

Naselje Lož je bilo nekoč mesto. Pravo mesto z obzidjem in mestnimi pravicami: na vzpetini nad mestom, ki bo čez tri leta staro pol tisočletja, pa je stal loški grad – današnja razvalina.

Nekoč so se prebivalci Loža ukvarjali s strojenjem kož, danes pa imajo drugačen zaslužek. V Ložu je namreč tovarna Kovinoplastika, v kateri je zaposlenih več kot tisoč delavcev. Iz pogovora s Francem **Urbasom** ter Janezom **Vintarjem** (prvi odgovarja za šport in rekreacijo po sindikalni, drugi pa po mladinski liniji) smo razbrali, da je med delavci in delavkami Kovinoplastike precejšnje zanimanje za športno rekreacijo: največ za strelstvo, šah, kegljanje, namizni tenis, planinstvo in balinanje med mlajšimi pa tudi za nogomet, košarko in judo, ki ga je v Loško dolino prinesel prav Janez Vintar.

Načrtnejšo redno vadbo (treninge ali rekreacijo) pa hromi dejstvo, da večina delavcev Kovinoplastike „dela“ v pravem pomenu besede tudi ob prostem času. Doma na polju ali v gozdu ali na hišici, ki jo postavljajo pridne roke nekaj let.

Zatorej ni čudno, da je za utrujajočo športno vadbo manj zanimanja – iz preprostega razloga, ker ljudje gibanja in svežega zraka ne pogrešajo. Imajo ga celo več kot dovolj.

V Kovinoplastiki se torej srečujejo s problemom, ki ni samo njihov in ki privablja k raziskovanju strokovnjake s področja športne rekreacije. Namreč: kaj ponuditi tistim delavcev, ki so rekreacije zagotovo potrebni, vendar sta njihovo poklicno delo in dejavnost doma taka, da je njihova glad po gibanju potešena.

To pa ni edina težava, s katero se ubadajo v Kovinoplastiki v zvezi z rekreacijo. Dejstvo, da je v kolektivu več kot polovica žensk, močno znižuje odstotek aktivnih. Znano je, da se ženske v Sloveniji nasploh izredno malo ukvarjamo z rekreacijo, čeprav bi bila prav njim izredno koristna, saj so je od vseh najbolj potrebne.

Na žalost na tovarniškem zemljišču ni toliko prostora, da bi si lahko naredili svoja igrišča in zato morajo gostovati drugod. Zelo tesno sodelujejo s Partizanom Stari trg. No, pa kljub temu na vseh sindikalnih športnih srečanjih dobro tekmujejo in prinašajo v domačo sindikalno dvorano lepe pokale in diplome.

Vse tako kaže, da je za tisoččlanski kolektiv Kovinoplastike iz Loža blizu čas, ko bo skrb za rekreacijo delavcev in delavk prešla iz amaterskih rok v strokovne roke, ko bo torej tovarna morala dobiti poklicnega rekreatorja.

S. UREK

Strokovna pomoč organizatorjem rekreacije

Partizan Slovenije je v sodelovanju s Šolskim centrom za telesno vzgojo v Ljubljani začel izdajati poseben strokovni časopis „ŠPORTNA REKREACIJA IN TELESNA VZGOJA“ kot redno glasilo za to področje telesne kulture. Bralcem bo prinašal informacije iz teorije športne rekreacije, obenem pa tudi praktične nasvete in obvestila o različnih oblikah množičnega udejstvovanja s športno-reakcijskimi aktivnostmi. V časopisu želi zajeti Partizan udejstvovanje posameznikov v krogu družine, v vzgojnovarstvenih ustanovah, v šolah, v delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih, kakor tudi v turizmu.

Izšla je že prva številka časopisa, v tem letu bo sledila še druga. Letno bo izdal Partizan po štiri številke, pozneje pa morda več, saj je potreba po športni rekreaciji resnično iz leta v leto večja.

Prva številka ima nekaj zelo zanimivih prispevkov in napotil, med njimi so prispevek A. Klanjškove „Družbeni razvoj določa našo programsko pot“, H. Berčiča „Pomen in vloga športne rekreacije v delovni organizaciji“, dr. J. Hrčka: „Metode in oblike športne rekraacije v svetu“ itd. Časopis je zanimiv in aktualen predvsem za organizatorje rekreacije v sindikatih in delovnih organizacijah, tako da za profesionalne strokovnjake kot tudi amaterske delavce, rekreatorje in animatorje. Prispevki le-teh o problematiki in uspešnosti dela na področju športne rekreacije in oddiha delavcev pa bodo na moč dobrodošli v uredništvu novega časopisa.

Letna naročnina (4 številke) znaša 24 din, naročilnico pa je potrebno poslati na Partizan Slovenije, Tabor 14, Ljubljana.

Pri Partizanu Slovenije je možno naročiti tudi vrsto drugih izdaj, časopisov, brošur in knjig s področja športne rekreacije, kot so na primer:

– brošurica „HODI“, avtor Silvo Kristan, cena 6 din,

– brošurica „SMUČAJ“, več avtorjev, cena 5.–din,

– brošurica „TECI“, avtor Janez Tome, cena 6.–din,

– brošurica „PLAVAJ“, avtor Ivko Šink, cena 5.–din,

– knjiga „REKREACIJA DELAVCEV V DELOVNIH ORGANIZACIJAH“, avtor Ljubo Jovan, cena 40.–din,

– knjiga „ŠPORTNA REKREACIJA“ – I. del, priročnik za organizatorje športne rekreacije, več avtorjev, cena 38.–din,

– knjiga „ŠPORTNA REKREACIJA“ – II. del, več avtorjev, cena 30.–din,

– knjiga „NOVI AEROBIK“, program za vzdrževanje dobre telesne kondicije, avtor Kenet Kuper, cena 50.–din,

– knjiga „AEROBIK ZA ŽENSKE“, sodoben program vzdrževanja telesne kondicije, avtor Mildred in Kenet Kuper, cena 50.–din,

– knjiga „ZDRAV, ELASTIČEN, SPOSOBEN“, program razvoja telesne kulture 5 BX 10 BX, avtorja V. A. Orban in N. J. Ešton, cena 10.–din,

– knjiga „TRIM STEZE“, priročnik za gradnjo TRIM stez, več avtorjev, cena 30.–din,

– brošura „TRIM KABINETI“, izdajatelj Športoprema Ljubljana, avtor Herman Berčič,

– knjiga „NAUČI SE PLAVATI“, priročnik za učenje plavanja vseh starostnih kategorij, avtor Mitja Prešern, cena 10.–din,

– knjiga „KAKO DA SE REKREIRAMO“, šport in turizem v družini, več avtorjev, cena 30.–din,

– nalepke „TRIM“ za razne športne panoge, v rdeči, modri in zeleni barvi, cena 1 din,

Vse to strokovno literaturo, ki bi morala biti v knjižnici vsake temeljne in druge organizacije združenega dela ali pa posameznika – organizatorja rekreacije, je možno kupiti pri Partizanu Slovenije (Tabor 14, Ljubljana).

J. MALIČ

KOLESARJENJE PO DOLINI IDRIJCE

Odbor za rekreacijo TTKS in komisija za šport in rekreacijo pri OSS Idrija sta v nedeljo, 27. oktobra, priredila prvo množično TRIM akcijo. „Vsi na kolo za zdravo telo.“ To ni bila kolesarska dirka pač pa množično kolesarjenje po dolini Idrijce. Že ves teden je bilo opaziti po idrijskih ulicah veliko več kolesarjev kot običajno, saj je to za prireditev vladalo veliko zanimanje in mnogi so hoteli že prej preveriti, če je s kolesom vse v redu. V nedeljo pa se je že prej napovedano uro zbralo na startih v Idriji in v Spodnji Idriji toliko kolesarjev, kot jih ni nihče pričakoval.

Zbranih je bilo veliko mladih, vendar tudi starejši nismo izostali. Med njimi so bili upokojenci, rudarji, šoferji, gospodinje in drugi. Mnogi so že davno pozabili na kolo, toda prireditev jih je spodbodla, da ponovno preizkusijo svojo telesno zmogljivost in da prekolesarijo blizu 22 km dolgo pot. Najstarejši med njimi je bil upokojen rudar Ignacij Velikajne, ki se je v spremstvu sina in vnukinje podal veselo na pot. Najmlajša udeleženka pa je bila komaj štiriletna Mateja Štolc, ki je v spremstvu očeta sama prevozila vso pot.

Med udeleženci je bilo tudi veliko družin, ki so tako izkoristile lepo in sončno nedeljsko dopoldne za prijeten izlet. Posebno je treba pohvaliti nekatere udeležence s Črnega vrha, ki so prevozili 20 km, da bi prišli na start, nato pa prevozili vso progo, čeprav jih je čakala še dolga pot nazaj domov.

Skupno so se te množične TRIM akcije udeležili 503 kolesarji, kar je 6 % vseh prebivalcev Idrije in Spodnje Idrije, katerim je bila akcija tudi namenjena. Vsak udeleženec je po prihodu na cilj prejel v spomin medaljo TRIM kolesarja, najmlajša in najstarejša udeleženca pa bosta prejela še posebno diplomo. Prav tako bodo prejele spominsko diplomo tudi vse družine, ki so se udeležile kolesarjenja.

Uspela akcija v Idriji je pokazala, da bo potrebno organizirati enake prireditve tudi za območja drugih krajevnih skupnosti in da je treba misliti še na druge množične prireditve, saj bomo le po tej poti približali telesno kulturo večjemu številu delovnih ljudi.

R. ŠKARABOT

Na startnem mestu na Trgu svobode v Idriji je že navsezgodaj čakalo veliko kolesarjev, da se podajo na prijetno pot . . . (Foto: R. Škarabot)

ZDRUŽENI BOMO TRDNEJŠI

Misel o tesnejšem sodelovanju gozdnogospodarskih in lesnopredelovalnih organizacij združenega dela na Gorenjskem sploh ni nova. Narekovala jo je tako potreba po boljšem gospodarjenju, hitrejši rasti in večji gospodarnosti vseh, med seboj povezanih in združenih delovnih organizacij, kakor tudi potreba po usklajenem razvoju celotnega gozdnega in lesnega gospodarstva na Gorenjskem.

Medobčinski svet ZK gorenjskih občin je bil pobudnik prizadevanj, da bi gorenjsko gozdno in lesnopredelovalno industrijo povezali v trdnejšo celoto. Pobudi so se odzvale delovne skupnosti Gozdnega gospodarstva Bled, Gozdnega gospodarstva Kranj, Alplesa iz Železnikov, ki posluje kot TOZD v sestavu Slovenija-lesa, lesna industrija Jelovica iz Škofje Loke in LIP Bled, Združena lesna industrija Tržič, Aero Celje s svojim TOZD Tovarna celuloze Goričane, končno pa še Gradis s TOZD lesne predelave v Škofji Loki in tovarna športnega orodja ELAN v Begunjah. Za slednjo je ekonomski elaborat o združitvi pokazal, da z ostalimi organizacijami združenega dela nima pravih stičnih točk, ki pa bi med ostalimi osmimi kolektivi lahko bile zelo trdne, obetajoče za vsak kolektiv posebej in uspešne za vse partnerje, povezane v sestavljeni organizaciji združenega dela Gozdarstvo in lesna industrija Gorenjske. O tem zdaj že teče javna razprava, kolektivi pa naj bi sporazum o združitvi podpisali še pred koncem leta.

Gorenjsko prekrivajo prostrani in bogati gozdovi, ki tako po sestavi lesnih zalog kot po kvaliteti lesa sodijo med najboljše v Sloveniji. Zato ima gorenjska regija glede na splošno usmeritev gozdnega in lesnega gospodarstva pri nas in v svetu ter glede na ugodne surovinske razmere izjemno dobre pogoje za nadaljnji razvoj lesne predelovalne industrije.

Po ugotovitvah Inštituta za finance in bančništvo pri Visoki ekonomski in komercialni šoli Maribor in Ekonomskem centru Maribor, ki je po naročilu iniciativne in koordinacijske komisije za integracijo gozdarskih in lesnopredelovalnih podjetij na Gorenjskem študijsko preučil ekonomske motive za integracijo, bi lesnopredelovalna industrija na Gorenjskem ob zadostnih sredstvih in pravilnih poslovnih odločitvah lahko postala celo nosilec gospodarske moči in razvoja celotne gorenjske regije.

Pogoj za tak razvoj pa seveda je, da bi to proizvodnjo med seboj čimbolj povezali in s tem postopno odpravili sedanjo razdrobljenost. Čeprav imajo vse organizacije združenega dela, ki kažejo voljo do skupnih naporov pri razreševanju lastne perspektive, jasno začrtane razvojne programe, le redki med njimi nakazujejo, da bi se bil kdorkoli pripravljen odločiti za zoževanje proizvodnih asortimanov in za delitev proizvodnih programov z drugimi organizacijami združenega dela v (tako rekoč neposredni) soseščini. Posledica takega stanja so razdrobljene finančne zmogljivosti, ki ne morejo zagotoviti najbolj učinkovitih investicijskih naložb.

„Vse to pa tudi pomeni najvažnejše vzroke, zaradi katerih bi člani delovnih skupnosti lesnopredelovalnih in gozdarskih kolektivov svojo perspektivo pravzaprav morali videti v večji medsebojni povezanosti, v zagotovitvi skladnega razvoja panog in v čimvečji stopnji predelave lesne surovine na domačem območju. Na tej osnovi bi se veliko laže kot doslej vključevali tudi v slovenski, jugoslovanski in svetovni gospodarski prostor,“ je poudaril TINE KOKALJ, direktor Jelovice iz Škofje Loke.

„Res je, ampak še zdaleč ne gre samo za to,“ je pristavil JANEZ ŠTER, predsednik iniciativne in koordinacijske komisije za integracijo gozdarskih in lesnopredelovalnih podjetij na Gorenjskem. „Sodim, da je skrb za povezanost teh dveh panog bistvenega pomena tudi za zasebnega proizvajalca – kmeta, ki bo vso svojo surovino lahko boljše ovrednotil, če bo lesna industrija razvita, on pa z njo trdno povezan. Trudimo se, da bi izoblikovali takšno medsebojno povezanost, da bo zasebni proizvajalec s svojim soodločanjem lahko vplival tudi na poslovno politiko in nadaljnji razvoj gozdarstva in predelovalne industrije.“

Že omenjena študija o ekonomskih motivih za integracijo med drugim navaja, da obstaja dokaj visoka stopnja združljivosti organizacij, ki bi se bile med seboj pripravljene povezati v trdnejšo celoto. Ta ugotovitev še zlasti velja za primerno predelavo lesa in za proizvodnjo gradbenega mizarstva, montažnih hiš, sobnega pohištva in gradbenih plošč. Na tej osnovi obstajajo ugodni pogoji za dopolnjevanje proizvodnih programov in za delitev dela med vsemi kolektivi, ki naj bi se, zaradi možnosti nadaljnjega povezovanja, za zdaj strnili pod streho sestavljene organizacije združenega dela. Taka organizacijska oblika združitve pa je v duhu ustavnih določil najbolj primerna zaradi tega, ker bodo med seboj povezane organizacije združenega dela v sestavljeni organizaciji uresničevale samo tiste skupne interese, za katere bi se dogovorile s samoupravnim sporazumom.

„V tem sporazumu smo predvideli, da bi posamezne delovne organizacije z združitvijo lahko odprle pot uresničevanju vrste skupnih ciljev,“ je dejal JANEZ ŠTER. „Osnovni med njimi je hitrejša rast družbenega produkta, produktivnosti, ekonomičnosti in rentabilnosti. Sodimo, da potrebujemo skupen razvojni program, ki bi – razen vsega drugega – medsebojno usklajeval programe vseh partnerjev, ki se združujejo. Skupno nalogo naj predstavlja tudi skrb za smotrno izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti, zagotavljanje višje stopnje predelave, ustvarjanje pogojev za trajno preskrbo z lesom kot osnovno surovino, načrtno pospeševanje razvoja zasebnih kmetijskih gospodarstev vštevši kmečki turizem, potem pa še delitev dela in specializacija proizvodnje, skrb za čim hitrejšo uporabo znanstvenih dosežkov na tehničnih, ekonomskih in drugih področjih poslovanja sleherne organizacije združenega dela ter, če se omejim na najbolj bistveno, tudi skrb za smotrno finančno politiko na osnovi dolgoročnega načrtovanja in združevanja sredstev za skupne naložbe. Lahko rečem, da se na Gorenjskem, kjer nam ne manjka lesnih odpadkov niti lesa slabših vrst kvalitete, zelo konkretno pogovarjamo o gradnji tovarne iveric že zdaj, ko niti še nismo združeni.“

Pot do teh ciljev pa seveda vodi tudi prek združevanja nekaterih funkcij in nalog pod okriljem sestavljene organizacije združenega dela. Predlog sporazuma, o katerem zdaj že teče javna razprava, predvideva devet področij, na katerih naj bi opravljanje raznih funkcij posamezne organizacije združenega dela delno ali v celoti, seveda pa sporazumno, prenesle na skupno organizacijo, ki jo zdaj oblikujejo. Tako naj bi, med drugim, združevale najvažnejše proizvodno-tehnične, nabavno-prodajne, organizacijsko-informacijske, finančne, investicijske in kadrovsko-socialne funkcije, potem pa še pospeševalno službo za načrtni razvoj zasebnih kmečkih gospodarstev.

Upoštevajoč opisana in še nekatera druga dejstva torej nikakor ne gre za fizično integracijo z običajnim seštevanjem bruto produktov, dohodka in števila zaposlenih delavcev, ampak za veliko več. Predvsem gre za to, da na Gorenjskem nastaja organizacija, ki bo po prosti presoji kolektivov, ki se vanjo vključujejo, skušala zagotoviti hitrejšo rast proizvodnje in večjo produktivnost vsake posamezne organizacije združenega dela v njeni sestavi predvsem z izkoriščanjem možnosti, ki jih lahko ovrednoti le načrtno delo na tistih področjih, kjer zainteresirani kolektivi vidijo skupne stične točke. Na tej osnovi izračunana moč kolektivov, ki se povezujejo v sestavljeno organizacijo združenega dela, pa je seveda bistveno večja od tiste, ki jo izražajo številke o današnjem stanju, prav gotovo pa tudi večja od tistih, ki jih bodo ugotavljali, ko bo nova organizacija začela živeti.

„Zavedamo se, da vseh možnosti nikoli ne bomo mogli uresničiti,“ je poudaril IGNAC ŠENK, sekretar političnega aktiva podjetij, ki se pripravljajo na integracijo. „Naša dolžnost pa je, da ljudi spodbujamo, da bi v najkrajšem času izkoristili tiste možnosti za napredek poslovanja in proizvodnje, ki so očitne. Prav zato smo tudi predlagali, naj bi sicer dobro pripravljeno vsebino samoupravnega sporazuma kar najbolj konkretizirali tudi v tistem poglavju, ki govori o bodočih nosilcih proizvodnje. Hočem povedati, da smo želeli dati ljudem v roke kar najbolj konkreten dokument o tem, kaj in kako naj bi delali po novem. To je tudi pot, ki vodi k ustvarjalnim razmišljanjem že zdaj, v fazi najbolj intenzivnih priprav na integracijo. Prav zaradi takega pristopa k delu pa tudi menim, da ni izmišljena trditev, da skušamo oblikovati tako sestavljeno organizacijo združenega dela, v kateri so vsaj bistvena vprašanja v osnovi razjasnjena prej, preden je sploh podpisan sporazum o ustanovitvi te organizacije.“

Pobudniki tesnejše povezanosti gozdarstva in lesnopredelovalne industrije na Gorenjskem so se svojega dela lotili celovito in konkretno.

M. GOVEKAR

● ODLOČITEV V KORIST HITREJŠEGA RAZVOJA

KEMIČNA PRI SAVI

● Ljubljanska Kemična tovarna je izstopila iz Jugotekstila in se združila s kranjsko Savo, ker je proizvodnih in poslovnih stičnih točk v tej povezavi znatno več kot v prejšnji

V sklop velike sestavljene organizacije združenega dela, v kateri je bilo do nedavnega 10 slovenskih podjetij kemične industrije, „Polikema“, se je pridružila nedavno tega še ena: Kemična tovarna iz Ljubljane. To podjetje je bilo do letošnjega septembra povezano v okviru Jugotekstila. V septembru pa je kolektiv kemične tovarne sklenil, da se bo izločil iz Jugotekstila in se pridružil kranjski Savi – ki je že združena v Polikemu. Tako je, posredno, Kemična tovarna prešla v sklop te velike SOZD kemične industrije.

O vzrokih, zaradi katerih se je kolektiv kemične tovarne odločil za ta dva koraka, na kratko povzemamo po glasilu delovne organizacije Jugotekstil. Tu med drugim piše, da je bistveni razlog za takšno odločitev tesna proizvodna povezanost s kranjsko Savo. V njenem okviru in na osnovi njenega razvojnega programa se tudi Kemični tovarni ponujajo boljše možnosti za razvoj.

Direktor Kemične tovarne, Anton Sever, pa je dejal: „O izločitvi našega podjetja iz Jugotekstila smo se dogovarjali že dalj časa. Prav tako so hkrati tekli dogovori in razmišljanja o povezavi s kranjsko Savo. Pri tem je kolektiv Kemične tovarne vodila predvsem skrb za njegov boljši jutri. Nesporno je, da je perspektiva v tesni povezanosti s sorodno dejavnostjo znatno boljša, kot v drugih oblikah povezav. V okviru Save namreč lahko pričakujemo sodelovanje na več področjih, saj je stičnih točk med obema podjetjema znatno več, kot jih je bilo med Kemično tovarno in Jugotekstilom.“

Kemična tovarna Moste se je po odločitvi kolektiva z letošnjim oktobrom „včlanila“ v Polikem v okviru kranjske Save. Kot temeljna organizacija Save se Kemična tovarna Moste poslej ukvarja z obnavljanjem avtomobilskih plaščev ter izdeluje aluminijev sulfat in gumijeve tehnične izdelke.

rb

Sodobno industrijsko podjetje Kovinoplastika iz Loža, ki se je razvilo iz majhne obrtne delavnice, praznuje ta mesec 20 let svojega obstoja in delovnih uspehov ... – Foto: A. Ulaga

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE, izdaja ČZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Ureja ga uredniški odbor. Direktor, glavni in odgovorni urednik IVO TAVČAR. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ulica 4, poštni predal 313 VI, telefon uredništva 316-672, 323-554, 316-695 in 310-033. Naročninski oddelek – komerciala: Ljubljana, Tavčarjeva 5, telefon 312-691. Račun pri Komunalni banki Ljubljana, št. 50100-601-11807, devizni račun pri Ljubljanski banki št. 501-620-7-12100. Posamezna številka stane 2,00 din. Naročnina je četrtletna 25,00 din — polletna 50,00 din — in letna 100,00 din — Rokopisov ne vračamo — Poštnina plačana v gotovini — Tiska ČZP »Ljudska pravica«, Ljubljana. Na podlagi mnenja Sekretariata za informacije IS SRS, št. 421-1/72 z dne 23. januarja 1974 oproščeno plačila temeljnega davka od prometa proizvodov